

Låt mig tillhöra!

En studie av invandrarungdomars
konfliktfyllda anpassningsprocess

Mina Labady

Handledare: Peg Lindstrand

Låt mig tillhöra!

En studie av invandrarungdomars
konfliktfyllda anpassningsprocess

Mina Labady

Publikationen kan
utan kostnad laddas ner
i pdf-format från
<http://www.lhs.se/iol/publikationer>

Handledare: Peg Lindstrand

Låt Mig tillhöra!

Invandrare

*En kommer hit för att fly från nöden
En kommer hit för att undgå döden
En kommer hit av terror tvungen
En kommer hit för att gifta sig med kungen*

*Vi är balkaner, araber, turkar, kurder
Färgade och vita, Kineser och perser
Mest är vi snälla andra är skurkar
En del äräckliga, andra är skumma
En del är genier, andra är dumma.*

*Ibland är vi sura, men oftast vi ler
Med andra ord vi är som Er.
Med fel och brister, tuffa och mjuka
Fast inte lika avundsjuka.*

*Vissa är färgade, andra är arier
Som köper sina färger i solarier.
Vissa är svarta och andra är gula
Vissa är vackra och andra är fula.*

*Men fast vi ibland av annan färg är,
Är vi precis som ni i Sverige
Och när vi vill arbeta här är tacket
”ni får inte jobba för facket”*

*En del är muslimer andra judar,
Skillnaden är andra Gudar.
En del söker lugnheten istället för bråket.
Det enda ni svenskar kan bättre är språket.*

Okänd författare

Sammanfattning

Labady, Mina (2005). *Låt mig tillhöra! – En studie av invandrarungdomars konfliktfyllda anpassningsprocess*. Magisteruppsats med inriktning mot Barn- och Ungdomsvetenskap, 61–80 poäng. Lärarhögskolan i Stockholm: Institutionen för individ, omvärld och lärande.

Uppsatsens huvudsyfte var att lyfta fram de problem som invandrarungdomar möter i skolmiljön och i samhället under sin anpassningsprocess, genom deras eget berättande och utsagor, i ett för dem främmande samhälle. Att identifiera de faktorer som har samband med deras svårigheter i en integrerad verksamhet och i samhället har varit mitt mål för detta arbete.

Denna uppsats består av tre studier: sex invandrarungdomars berättelser, intervjuer med fem ungdomar och en enkätundersökning med trettio ungdomar. Dessa studier analyseras ur ett kvalitativt perspektiv. I uppsatsens inledande kapitel presenteras problematiken som invandrarungdomar upplever i skolan och i samhället samt massmedias påverkan. Därefter undersöks läroplanen och vad den säger om skolan som en plats där olika kulturer möts. Jag har även granskat FN:s konvention för att få kunskap om individens rättigheter och möjligheter i skolan och i samhället.

Därefter följer en orientering av centrala begrepp. Den patriarkala familjestrukturen och invandrarfamiljernas migration/integrationsprocess presenteras samt de förändringar som sker i deras familjemönster i exil.

Resultatet visar att lärare och ansvariga inte tar invandrarungdomarnas livsvillkor och bakgrund på allvar. Detta är en av orsakerna till att fördomar, negativa förväntningar och särbehandling uppstår i skolan och i samhället. En viktig faktor är att lärare och ansvariga är klara över sina egna värderingar. Ett intresse av elevernas kulturer samt kunskap om olika kulturer är viktigt för att kunna förstå/åtgärda problematiken. En kraftfull satsning krävs av samhället och skolan för att skapa respekt och förståelse för olikheter. Forskning, utbildningsfilmer och konferenser är angelägna åtgärder.

Nyckelord: migration/integrationsprocessen, invandrarungdomar, kultur, identitet, skolan, lärare, massmedia, förorter, särbehandling, barn med traumatiska upplevelser

Abstract

Labady, Mina (2005). *Let me belong! – A Study of the Many Conflicts Immigrant Young People Experience in the Adjustment Process*. Masters thesis, in the field of Child and Youth science, 61– 80 points. Stockholm Institute of Education: the Department of Human Development, Learning and Special Education.

The children of immigrants encounter a number of problems at school and in society during the process of adjusting to a new and unfamiliar society. The main aim of this thesis is to identify these problems by analysing the children's own accounts and statements. In the course of this analysis, my objective has been to determine the factors related to the difficulties that they have experienced participating in integrated activities and an integrated society.

This study includes seven immigrant Children's reports of their experiences, interviews with five young people and a survey of thirty young people. The survey has been analysed from a qualitative point of view. The first chapter in the thesis presents the problems that immigrant children experience at school and in society and the impact of the mass media and suburbia on their development. I have next looked at the curriculum and what it has to say about the school as a place where different cultures meet. I have also examined the UN's Convention on the "Rights of Children" to become familiar with the individual's rights and opportunities in a new school and in society. There is then a discussion of key concepts. The patriarchal family structure and immigrant families' immigration/integration process is presented along with the changes in their family patterns that take place in their new country. In my analysis of the results, I have compared earlier literature and research on the subject with the accounts given by immigrant children, responses to the questions in the survey and the results obtained from interviews.

The results show that theory and practice agree in most respects. The results also show that teachers and other authorities do not pay sufficient attention to immigrant children's living conditions and background. Therefore it is easy for bias, negative expectations and discrimination on the part of those responsible in schools and in society to arise. It also shows that it is important for teachers to help individual immigrant children with any possible problems they may have. Another important factor is that teachers need to be aware of the values that they themselves hold. They also need to be interested in their students' cultures and become informed about them in order to understand and help their students with problems. Society and the schools need to work actively to develop respect for and understanding of differences. Research, educational films and conferences are important measures.

Keywords: immigration/integration process, immigrant children, culture, identity, schools, teacher, mass media, suburbia, discrimination and traumatized children.

Förord

Det var mycket svårt att behärska mina känslor inför detta arbete. Jag vill tacka alla deltagare i mitt forskningsarbete som gav mig förtur till ämnet.

Särskilt tackar jag min handledare Peg Lindstrand, docent på Lärarhögskolan. Du har alltid läst mina texter noggrant och rättat till mitt språk och ställt upp varje gång jag behövde handledning. Ett stort tack för all uppmärksamhet jag fick av dig. Du är en av de få, Peg!

Jag skulle vilja skicka mina hjärtligaste hälsningar till Er alla ungdomar som har ställt upp för min undersökning. Era berättelser har kraftigt påverkat mig och dem som har läst om den svåra processen som ni har gått igenom och ändå lyckats. Era intervjuer, den kraft och det hopp som ni har och fortfarande har kvar medan ni bekämpar utanförskapet och försöker få bekräftelse på att ni tillhör det svenska samhället, berör mig djupt. Och Ni som har ägnat mig tid och besvarat enkäten med glädje på Saltsjöbanetåget. Jag vill erkänna att er livshistoria fått mina tårar att rinna i väg flera gånger eftersom mina egna barn ju också har genomgått denna mödosamma långa väg. Ni borde inte ha fått råka så illa ut!

Ni har gett mig kraften att kämpa för att nå Dem som bestämmer och inspirera Dem att åtgärda! Mot er alla är jag evigt tacksam.

Ett stort tack till Ann Boréus som har granskat mitt andra språk dvs. svenskan och försökt att få mina texter begripliga en andra gång.

Ett varmt tack till mina kollegor på Saltsjöbanan för den hänsyn och uppmärksamhet jag fick av Er under min lärarutbildning. Ni är fantastiska!

Sist men inte minst, om jag fick gå tillbaka i tiden då önskar jag att jag hade kunnat ta hand om mina älskade barn enligt den syn och de kunskaper som jag har skaffat mig idag. För att de är värda detta! Tack för all uppmärksamhet jag fick av Er under min utbildning och mitt liv med er. Där jag befinner mig på idag är på grund av Er kärlek och tolerans!

Ni måste veta hur mycket ***Jag älskar Er i all oändlighet!***

Innehåll

Sammanfattning

Abstract

Förord

KAPITEL 1	1
1.1 Inledning.....	1
1.2 Bakgrund.....	2
1.3 Syfte och problemformulering.....	4
1.4 Styrdokument.....	4
1.4.1 Läroplan 94.....	4
1.4.2 FN:s konvention.....	5
1.5 Begrepp och definitioner.....	5
1.5.1 Invandrare.....	5
1.5.2 Flykting.....	6
1.5.3 Invandrarungdomar.....	6
1.5.4 Elevens migrationsbakgrund enligt skolverkets (2005) definition.....	7
1.5.5 Migration.....	7
1.5.6 Integration.....	7
KAPITEL 2	9
2.1 Metod och genomförande.....	9
2.2 Den kvalitativa forskningsmetoden.....	10
2.3 Den kvantitativa forskningsmetoden.....	11
2.4 Narrativa berättelser.....	11
2.5 analys.....	13
2.6. Datainsamling.....	13
2.7 Urval OCH representativitet.....	14
2.7.1 Delstudie 1.....	14
2.7.2 Delstudie 2.....	15
2.7.3 Delstudie 3.....	16
2.8 Analys av resultaten.....	16
2.9 Validitet.....	17
2.10 Reliabilitet.....	17
2.11 Generaliserbarhet.....	18
2.12 Etiska aspekter.....	18
2.13 Särskilda svårigheter.....	18
KAPITEL 3	19
3.1 litteraturgenomgång.....	19
3.1.1 Kriser, svårigheter och förluster vid invandring.....	19
3.1.2 Migrationsprocessen.....	20
3.1.3 Integrationsprocessen.....	21
3.1.4 Nya förändringar i familjestrukturen.....	21
3.1.5 Sociala skillnader är avgörande för elevers resultat.....	26
3.1.6 Skolans roll i kampen mot segregationen.....	27
3.1.7 Varken familjen eller samhället.....	27
3.1.8 Sverige rasistiskt enligt statlig utredning.....	28
3.1.9 Osynlig rasism i skolan.....	29
3.1.10 Berättelser – ett sätt att stärka och träna känslolivet.....	30

KAPITEL 4	31
4.1 teoretiska perspektiv	31
4.1.1 Bourdieus teori om sociala fält.....	31
4.1.2 Habitus.....	32
4.1.3 Fält.....	33
4.2 Ahmadis beskrivning om individualism och holism.....	34
KAPITEL 5	36
5.1 Empirin	36
5.1.1 Delstudie 1	36
5.2 Delstudie 2	54
5.2.1 Känner du dig annorlunda?.....	55
5.2.2 Upplevelsen av skoltiden.....	55
5.2.3 Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för deras upplevelser?	56
5.2.4 Är de kulturella skillnaderna till deras fördel eller till deras nackdel?	57
5.2.5 Ungdomarnas beskrivning av andra invandrarungdomar	58
5.2.6 Invandrarungdomarnas beskrivning av svenska ungdomar.....	58
5.2.7 Gestaltningen av invandrarungdomar i massmedia	59
5.2.8 Upplevelser av svårigheter	59
5.2.9 Önskemål om framtiden	60
5.3 Delstudie 3	61
5.3.1 Identifierar invandrarungdomarna sig som svenskar eller som invandrare?	61
5.3.2 Upplevelsen av den kulturella bakgrunden.....	62
5.3.3 Upplevelsen av hur svenska ungdomar värdesätter invandrarungdomarnas kultur.....	62
5.3.4 Bemötandet av majoritetssamhället.....	63
5.3.5 Uppfattning om massmedias påverkan av samhällets attityder	63
5.3.6 Invandrarungdomarnas önskemål gällande bostadsområdesstruktur.....	64
5.3.7 Uppfattningen om lärarens bemötande gällande den kulturella bakgrundens betydelse ..	64
5.3.8 Upplevelsen av att ha blivit utsatt för mobbning i skolan	65
5.3.9 Upplevelsen av positiv särbehandling av läraren i skolan.....	65
5.3.10 Upplevelsen av negativ särbehandling av läraren i skolan	66
5.3.11 Upplevelsen av en rättvis betygsättning av läraren	66
KAPITEL 6	67
6.1 resultat.....	67
6.1.1 Hur invandrarungdomar identifierar sig?	67
6.1.2 Hur upplever de sin uppväxttid.....	68
6.1.3 Hur upplever ungdomarna sin skoltid?.....	70
6.1.4 Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för deras upplevelser?	72
6.1.5 Är de kulturella skillnaderna till ungdomarnas fördel eller nackdel?.....	73
6.1.6 Hur beskriver ungdomarna invandrarungdomar och svenska ungdomar?	74
6.1.7 Vilka svårigheter har de upplevt vid anpassningsprocessen?	75
6.1.8 Upplevelse av massmedias påverkan i samhället	77
6.1.9 Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur.....	79
6.1.10 Hur beskriver ungdomarna sina önskemål om framtiden?	80
KAPITEL 7	82
7.1 Diskussion.....	82
7.1.1 Hur invandrarungdomar identifierar sig?	82
7.1.2 Hur de upplever sin uppväxttid.....	85
7.1.3 Hur de upplever sin skoltid.....	88
7.1.4 Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för ungdomarnas upplevelser?	91
7.1.5 Är de kulturella skillnaderna till ungdomarnas fördel eller till deras nackdel.....	93
7.1.6 Vilka svårigheter har ungdomarna fått vid anpassningsprocessen	94

7.1.7 Upplevelsen av massmedias påverkan i samhället	97
7.1.8 Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur.....	99
KAPITEL 8.....	102
Sammanfattning och slutsats.....	102
REFERENSLISTA.....	107
Bilaga 1: Intervju frågor	110
Bilaga 2: Enkät frågor.....	111

KAPITEL 1

1.1 INLEDNING

Om man placerar ett papper över en magnet och strör järnfilspån på pappret så lägger sig spånen i mönster efter magnetens annars osynliga flödeslinjer. Dessa ”järnfilspån” bildar ett mönster styrt av osynliga ”flödeslinjer”. På så sätt blir något förut osynligt, men existerande synligt. Det tror jag är konstens och även vetenskapens uppgift att göra det osynliga synligt! Intentionen i denna uppsats är att synliggöra invandrarungdomars komplexa verklighet.

Uppsatsen är avslutningen på min utbildning till lärare som bland annat inriktats på kulturförståelse och invandrabarn och ungdomars olika livssituationer samt omgivningens påverkan. Jag vill belysa olika faktorer som påverkar individens förhållande till både hemmet och samhället. I fokus är invandrarungdomar och deras upplevelser. I en tidigare uppsats har jag beskrivit invandrarföräldrars syn på det svenska skolsystemet och denna D-uppsats kan beskrivas som en fortsättning på min tidigare uppsats (Labady, 2004).

Jag har själv invandrarbakgrund och erfarenhet av en annan kultur och ett annat skolsystem. Jag har upplevt det svenska skolsystemet genom mina tre barn som har gått i den svenska skolan. Mina barn har genomlevt en mängd svårigheter genom skoltiden och jag kan konstatera att det finns liten förståelse för de traumatiska upplevelser som man ofta upplevt som kvotflykting. Jag vill försöka fokusera på de problem som möjligen orsakar de stora svårigheter som invandrarungdomar möter i framtiden eftersom jag anser att läroplanens mål ännu inte är helt integrerade praktiskt i skolan.

I en undersökning från utrednings- och statistikkontoret, USK, (2005) visar det sig att nästan var fjärde Stockholmselev med utländsk bakgrund misslyckas i grundskolan. Bland elever med svensk bakgrund är det däremot bara en av 16 som inte har godkända betyg i matte, svenska och engelska. Enligt rapporten var det 23 procent bland elever med utländsk bakgrund förra året som inte fick godkända betyg i kärnämnen. Motsvarande siffra bland niondeklassare med svensk bakgrund var 6 procent. Det är också stora skillnader mellan stadsdelarna när det gäller hur många som saknar behörighet till gymnasiet. I Rinkeby är det 38 procent som inte är behöriga, medan bara 3 procent av eleverna på Östermalm inte är behöriga.

Jag har under min utbildning till grundskollärare upplevt att dagens skola till stor del lever kvar i det gamla traditionella undervisningsmönstret. Trots den nya läroplanens intentioner med ett förnyat synsätt där eleven ska vara med och ta eget ansvar och vara aktiv i sin egen kunskapsinhämtning har, enligt min erfarenhet, inga stora förändringar skett.

Invandrare som en heterogen grupp och bestående av aktiva individer och familjer placeras in i olika kategorier i Sverige. De som föds i sitt land och har flyttat tillsammans med sina föräldrar till Sverige. De som föds i Sverige men vars föräldrar kom från ett annat land och de som har en förälder från ett annat land och en svensk förälder och hela familjen bor i Sverige. Alla tre kategorierna har det gemensamt att de uppfattas som invandrare i Sverige.

I takt med det ökande antalet invandrare finns det ett behov av utökad kunskap i samhället om hur man bemöter invandrare i allmänhet och med tanke på min utbildning, hur lärare bemöter invandrabarn i synnerhet. Den allmänna uppfattningen om invandrarungdomar är

den bild som media producerar. Den bild som visas präglas av utsatthet, marginalisering, arbetslöshet, gängbildning, gruppvåldtäkter och kriminalitet. Jag anser att invandrarbarn tvingas bära symptom på samhälliga problem.

Det är ingen naturlag att barnen ska behöva fara så illa, som de ibland gör i dagens välfärds-Sverige. Onda cirklar kan brytas. Istället går det att se på de flerspråkiga, mångkulturella barngrupperna som ett alternativ med unika möjligheter som kan ge upphov till ett växande släkte av toleranta, vidsynta, internationellt förstående personer. Detta genom att möjliggöra möten mellan människors olikheter. Min utgångspunkt i denna uppsats är att skolan bör utformas och organiseras som en social miljö, där olikheter lyfts fram och accepteras, där invandrarbarns traumatiska problem bör synliggöras och åtgärdas, därefter skapas det möjligheter för eleverna att bli medvetna om sitt ansvar såväl i skolan som i samhället.

En av de stora frågor som denna uppsats baseras på är min undran, hur ideologin om den mångkulturella skolan i Sverige verkställs? Ytterligare en väsentlig fråga är på vilka sätt kulturellt samförstånd och tolerans och respekt för olikheter uppnås i båda den mångkulturella skolan och i samhället? Jag vill därför i denna uppsats låta invandrarungdomars egna berättelser tala. De får beskriva de svårigheter som de har haft under skolgången. De får berätta om hur det är att leva med två olika kulturer, kulturer som ständigt upplevs i hemmet, skolan och samhället. Jag vill i diskussionsavsnittet ge mitt perspektiv på de åtgärder som jag tror behövs för att förebygga de svårigheter som invandrarungdomar upplever.

1.2 BAKGRUND

Skolan måste fungera och vara en trygg och stimulerande arbetsplats för barnen. Eftersom skolan är den plats där barn tillbringar en stor del av sin vakna tid borde det vara där som samhället strävar efter att bevara och främja barns psykiska hälsa. En av grunderna för psykisk hälsa är att barnen trivs i skolan och får möjlighet att växa i självkänsla och självförtroende. Motsatsen är att känna sig misslyckad i skolan, vara utstött eller mobbad, ha inlärningssvårigheter och/eller ha dåliga relationer till klasskamrater och lärare. Dessa negativa erfarenheter är riskfaktorer för psykiska och sociala problem senare i livet.

Enligt läroplanen Lpo 94, ska alla barn och ungdomar ha lika tillgång till utbildning. Skolverkets rapport (2005) visar att elever med utländsk bakgrund dvs. minoritetselever, ofta får sämre skolresultat och därmed sämre framtida arbetsmöjligheter än svenska ungdomar. Detta stämmer inte med grundskolans demokratiska ideologi. Budskapet från lärare angående elever med utländsk bakgrund är ofta att de har sämre förutsättningar att klara teoretiska ämnen i skolan.

Flyktingar och invandrare kommer till Sverige från olika delar av världen och en stor del av dessa kommer från mellanöstern. Flertalet av dessa ungdomar kommer från länder med annan kultur och andra samhällsförhållanden än det svenska. Ungdomarna saknar ofta kännedom och kunskap om svenska normer i skolan och i samhället. De har ofta uppenbara svårigheter att fungera i den svenska skolan. Det finns självklart olika faktorer som bidrar till att invandrarungdomarnas situation är problematisk. Den sociala sårbarheten kan vara konsekvensen av traumatiska upplevelser som de bär med sig från hemlandet. Kulturskillnader, annorlunda språk, olika samhällsperspektiv på individen och på skolsystemet kan vara en del faktorer som påverkar invandrarungdomarnas beteende och attityder.

Risken finns att det svenska samhället håller på att delas efter etniska skiljelinjer. Social ojämlighet förstås allt oftare i termer av kulturell olikhet och det kulturella förbinds med etnicitet och ras. Stödet för de sämst ställda krymper i takt med att dessa i allt högre grad blir definierade som ”främmande” som ”de andra”. Invandrarungdomar blir lätt stigmatiserade som grupp både i media och av svenskar i sin fysiska och psykiska närmiljö det vill säga i skolan, på orten de bor, i bostadsområdet och på arbetsmarknaden. Människor är sociala varelser och individerna formas endast i samspel med sin omgivning.

När invandrare blir till en negativt laddad kategorisering, får detta en stigmatiserande funktion i vardagslivet, i skolan och på arbetsmarknaden. Invandrarungdomar förknippas ofta med negativa beskrivningar i dagstidningar och genom media. Händelser så som våldshandlingar och brott laddas på ett betydelsebärande sätt. Invandrarungdomar blir betraktade som annorlunda, primitiva och våldsamma. Ett individualistiskt perspektiv sammanblandas ofta med det kollektiva perspektivet. Invandrarungdomar ses som en enhetlig grupp vars olikheter inte tas hänsyn till och detta kopplas till individens kulturella och etniska bakgrund. Ett levande exempel kan vara hedersmord. Detta är främmande för till exempel kurdiska ungdomar då detta inte tillhör deras kultur men dessa fördomar appliceras på dem som grupp. De invandrare som media pekar ut är ofta unga män och kvinnor som är födda i Sverige och det är det svenska samhället som präglar deras attityder – inte föräldrarnas hemland. Det handlar om unga män och kvinnor som gått i svensk skola, som vistats på svenska fritidsgårdar, som bott i svenska bostadsområden. Ytterligare en viktig aspekt är att dessa unga män och kvinnor ofta kommer från de städer och kommuner där besparingarna på skolor, förskolor och gymnasier har varit stora och där segregationen har ökat. Åtgärder för att dessa ungdomar ska känna sig delaktiga i samhället har varit få. Det handlar ofta om nergångna bostäder, utslitna skollokaler, utarbetade lärare och trötta förskollärare. Det handlar om ringa engagemang och stängda fritidsgårdar. Dessa besparingar har barn och unga fått betala. Det handlar inte om invandrare, det handlar om ungdomar födda i Sverige, utbildade i Sverige, svikna i barndomen i Sverige. Men självklart finns det också aktiva invandrarungdomar som är högutbildade eller studerar. Det finns invandrarungdomar som arbetar och är aktiva inom politiken men de är ofta osynliga och bortglömda så ingen märker dem.

I skolverkets rapport nr 257 (2005) står följande: av de totala 14769 elever med utländsk bakgrund har 9280 elever slutfört gymnasiet. De började sina gymnasiestudier år 2000 och slutade 2004. Det betyder att 37 procent av dem har avbrutit sina gymnasiestudier och bara 63 procent har lyckats. För asylsökande ungdomar är situationen värre och möjligheterna är ännu mindre. De har liten kontakt med olika myndigheter och ett flertal är inneboende hos sina släktingar och saknar föräldrar i landet. Anpassningsprocessen i Sverige och svårigheterna att skaffa sig en ny plattform i samhället medför psykiska påfrestningar och detta leder ofta till upplevelser av ständiga misslyckanden.

Kamali (2001) pekar också på att invandrabarn och ungdomar som är födda i Sverige eller kommit hit som helt unga och är en del av det svenska samhället utgör en viktig klientgrupp hos socialtjänsten. Familjesituationen för invandrarfamiljer påverkar självklart också barnen och ungdomarna. Mödrar dvs. invandrankvinnor blir ofta isolerade, olyckliga och benägna att ta lugnande medel. Barn till dessa familjer drabbas av dessa svårigheter och försöker bevara familjeproblemet hemligt och känner sig ensamma. Dessa barn blir ofta tysta och osynliga i skolan och läraren märker dem sällan.

Med denna bakgrund är fokus i uppsatsen ungdomarnas egna uppfattningar och upplevelser av deras livsvillkor, skolsituation och samhällssituation. Studierna bygger på djupintervjuer med invandrarungdomar för att förstå deras situation och behov. En tanke är att försöka se lösningar till de problem som ofta uppstår för dessa individer så att de ska uppleva stimulans, glädje och trygghet i deras skol- och livssituation.

1.3 SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING

Syftet med denna uppsats är att beskriva hur det är att ha tillgång till två kulturer, det vill säga hur invandrarungdomar anpassar sig till både den svenska och deras etniska kultur samt vilka konflikter som uppkommer i samband med detta. Resultaten är tänkta att vara ett bidrag för att kunna underlätta arbetet för lärare som har invandrabarn i klassen och även att skapa en djupare förståelse om hur det är att vara tonårig och invandrare med två kulturer i bagaget.

Min övergripande frågeställning är:

Hur beskriver ungdomarna sin livsmiljö?

Frågor som jag vill ha svar på genom intervjuer, enkätfrågor och ungdomarnas berättelser är följande:

Upplever dessa ungdomar sig annorlunda?

Hur upplever de sin skoltid i Sverige?

Vilken roll spelar de kulturella skillnaderna i deras upplevelser?

Är de kulturella skillnaderna till deras fördel eller nackdel och i vilka sammanhang?

Hur beskriver dessa ungdomar andra ungdomar som har kommit från samma land eller andra länder?

Hur ser de på svenska ungdomar?

Vad tycker de om gestaltningen av invandrarungdomar i massmedia?

Hur ser de på sin framtid?

1.4 STYRDOKUMENT

1.4.1 Läroplan 94

Som jag tidigare nämnt är drivkraften för denna uppsats att hitta lösningar på de problem och svårigheter som invandrabarn och ungdomar kan uppleva i familjen och skolan. Jag vill fokusera på ungdomarnas egna berättelser. I fokus är de ungdomar som jag ständigt träffar på mitt arbete som konduktör på Saltsjöbanan och deras erfarenheter och upplevelser av mötet med det svenska skolsystemet. Först vill jag koncentrera mig på vad läroplanen säger om båda skolan och familjens ansvar angående barnet:

Enligt Lpo 94 skall skolan och vårdnadshavaren ha ett gemensamt ansvar för elevernas skolgång och skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barnens och ungdomarnas utveckling och lärande.

Skolans övergripande syfte, beskrivs i ändamålsparagrafen i inledningen av skollagen. Den lyder:

Utbildningen ska ge eleverna kunskaper och färdigheter samt, i samarbete med hemmen, främja deras harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I utbildningen ska hänsyn tas till elever med särskilda behov. Verksamheten i skolan ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö (SL 1 kap. 2 §).

I läroplanen står följande:

Skolans och vårdnadshavarnas gemensamma ansvar för elevernas skolgång skall skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barns och ungdomars utveckling och lärande.

Skolan skall klargöra för vårdnadshavarna och eleverna vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer på dem och vilka rättigheter och skyldigheter de har.

Alla som arbetar i skolan har gemensamt ansvar och riktlinjer att sträva efter samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla skolans innehåll och verksamhet

Läraren skall samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation och kunskapsutveckling och hålla sig informerad om den enskilda elevens personliga situation och därav iaktta respekt för elevens integritet (Lpo 94, s 14).

1.4.2 FN:s konvention

Jag vill redan i inledningen lyfta fram FN:s konvention om barnets rättigheter då jag ser detta som en viktig grund för mitt vidare resonemang. FN:s konvention om barnets rättigheter antogs den 20 november 1989 och består av 54 artiklar. Den finns översatt till många olika språk. De flesta länder i världen, även Sverige, har anslutit sig till Barnkonventionen. Den formulerar alla de rättigheter som barn och ungdomar i hela världen bör ha. Konventionen ska fungera som ett skydd för alla barn och ungdomar mot t.ex. misshandel och diskriminering på grund av kön eller etnicitet samt övergrepp och tvångsarbete för barn under 18. Det viktigaste i detta sammanhang är att den också ska fungera som ett skydd för bristfällig eller ingen skolgång alls.

1.5 BEGREPP OCH DEFINITIONER

Under denna rubrik kommer begreppen *invandrare*, *flykting*, *migrationsbakgrund* samt *migration* och *integration* att avhandlas. Det är av central betydelse att begreppen definieras för att förstå vilka olika grupper som involveras i dessa begrepp. Jag ansluter mig till nedanstående definitioner då jag i försettningen diskuterar och analyserar detta arbete.

1.5.1 Invandrare

En invandrare kan definieras som en utlänning som fått tillstånd att bosätta sig i Sverige oavsett anledning. Enligt uppslagsboken är det en person som invandrat till ett annat land.

Haluk Soydan (1999) definierar begreppet ”invandrare” i sin bok *Socialt arbete med etniska minoriteter*. Enligt Soydan är invandrare individer som invandrat till ett land där de ej är födda. Han påminner om att detta är ett begränsat sätt att se på frågan eftersom invandrare i verkligheten är en heterogen grupp. Enligt Soydan kan skillnader mellan invandrare t.ex.

vara ursprungsland, utvandringsskäl – flykting eller frivillig. Jag kommer senare i texten även behandla olika förutsättningar såsom kön, ålder, utbildning och klasstillhörighet.

Kamali (2001) definierar begreppet invandrare som *en heterogen grupp bestående av aktiva individer och familjer som inte endast är bärare av annorlunda kulturella mönster utan också av annorlunda handlingssätt, dvs. de kan agera avvikande i givna situationer jämfört med svenskar* (s. 11).

I SOU (1996) står följande definition:

...den invandrade befolkningen och därmed alla personer födda utomlands oavsett om de är utländska medborgare eller erhållit svenskt medborgarskap. Härtill kan emellertid läggas en grupp "andragenerationsinvandrare" varmed avses i Sverige födda personer med en eller två i utlandet födda föräldrar (s.54).

1.5.2 Flykting

Enligt Franzén (2001), finns det en skillnad mellan flykting och invandrare flykting uppfattas ofta som en underkategori till invandrare. Hon menar att dessa skillnader finns mellan de livsvillkor som en invandrare och en flykting har och lever under. Hon förklarar att skillnaden mellan de två begreppen är klarare i engelskan. *Man är immigrant eller refugee* (s. 99). Franzén (2001) refererar Drakulic, (1999) som menar att: *en flykting är en person som drivits bort från en viss plats, men som inte är på väg någonvart eftersom han eller hon inte har någonstans att ta vägen* (s. 98). Enligt Franzén (2001) omnämns flykting särskilt i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheter från 1948 i artikel 14, på följande sätt: *det fastställs att envar har rätt att i andra länder söka och åtnjuta fristad från förföljelse* (a.a. s. 99).

Angel & Hjern (1992) tar upp FN konventionens definitioner om begreppet flykting som en individ som flyr undan riktad förföljelse. Enligt dessa författare är det många människor som flyr utan att hamna inom denna definition och därför har den svenska lagen skapat ytterligare tre skäl till att bevilja asyl. *Flykt undan krig eller andra våldsamma grymheter utan direkt personlig förföljelse, s.k. "de facto", flyktingar, krigsvägran och andra humanitära skäl* (Angel & Hjern 1992, s. 11).

Franzén (2001) lyfter fram Genèvekonventionen från (1951) som reglerar flyktingars rättsliga ställning. Flykting definieras som *en person som lämnat sitt hemland och inte kan återvända dit på grund av fruktan för förföljelse beroende på ras, nationalitet, tillhörighet till vis samhällsgrupp, religiös eller politisk uppfattning* (s. 99). Det kommer ett mindre antal personer till de länder även till Sverige som har anslutit sig till FN:s konventionen som kvotflyktingar. De väljs ut av Förenta Nationernas flyktingkommisariat till ett antal som årligen förhandlas fram med varje mottagarland. Den som valts ut till flyktingkvoten har alltså sin flyktingstatus erkänd och vet redan vid ankomsten att hon/han får uppehållstillstånd (a.a.).

1.5.3 Invandrarungdomar

Barn till personer som invandrat eller barn som själva har invandrat kallas i folkligt och vardagligt tal *invandrarungdomar* eller *andra generationens invandrare*. I administrativa och statistiska sammanhang brukade ungdomar och barn som själva är födda i ett annat land, eller som har en eller båda föräldrar som är födda utomlands, räknas som invandrarungdomar. I vissa offentliga debatter talas ibland till och med om "tredje generationens

invandrare", det vill säga barnbarn till första generationens invandrare. "Invandrarungdomar" särskiljs från "svenska ungdomar". I definitionen av vem som är invandrarungdom inräknas även barn och ungdomar som är födda i Sverige och har växt upp här, men som har en förälder som är född i ett annat land.

1.5.4 Elevens migrationsbakgrund enligt skolverkets (2005) definition

Infödda eller *Elever med svensk bakgrund*: Eleven är född i Sverige och har minst en förälder som är född i Sverige.

Födda i Sverige med utländskbakgrund: Eleven är född i Sverige men båda föräldrarna är födda utomlands.

Utländsfödda: Eleven är född utomlands och har därmed invandrat till Sverige.

1.5.5 Migration

Migration betyder att människor flyttar från sin bosättningsplats för att bosätta sig på ett annat ställe och detta kan ske mellan olika städer i samma land eller mellan olika länder. Människor lämnar sina hemländer för att fly från förföljelse, svält, arbetslöshet och andra ogynnsamma förhållanden och vill bygga upp ett nytt och bättre liv som de förtjänar. *De flyr inte till något, de flyr från något* (Franzén 2001, s.100).

Haluk Soydan, (2005) definierar begreppet i boken "Samhällsproblem" som både en problemlösande och problemskapande mekanism för både individen och samhället. Med migration som problemlösande menar han att individen får chansen att flytta och bygga upp sitt liv på nytt. Han pekar också på att de västeuropiska invandringsländerna utnyttjade arbetskrafternas reservarmé som fanns i andra länder under den ekonomiska expansionen. Med migration som problemskapande menar Soydan (2005) att det bildas en ny lägsta samhällsklass i invandringsländerna, en annan samhällsnivå. *Invandring skapar dessutom nya samhällsfenomen som kulturkonflikter, etniska motsättningar, diskriminering och språkproblem* (Goldberg 2005, red. s. 272).

På individnivån beskriver Soydan (2005) de problem som skapas av migrationen och handlar om minoritetssituationens påfrestningar av olika slag. Enligt Soydan kan de olika påfrestningarna variera: *svårigheter med relationsstörningar, missbruksproblem, samlevnadskonflikter och sexuella problem kan variera från en invandrargrupp till en annan* (a.a. 273).

1.5.6 Integration

I Svensk ordbok definieras integration som *sammansmältning av olikartade delar till en helhet*. Detta är grundbetydelsen, och integration kan då gälla allt från integration av svenska och historia i skolundervisningen till Europas ekonomiska integration. Integrationsprocessen är också en långvarig och konfliktfylld process. Individen är tvungen att ge sig in i en kamp med regler, lagstiftningar, tolkningar, handlingsutrymme och förutsättningar för att bli en naturlig och fungerande del av det nya samhället.

Enligt Nationalencyklopedin (1992) är integration en process där invandrare blir delaktiga i det svenska samhället. Men integration innebär inte enbart att invandrarna skall anpassas till svenska förhållanden – i så fall är det knappast fråga om integration utan snarare om assimilation. Integration handlar också om att svenskar skall tolerera att leva sida vid sida

med människor som har en annan kultur och religion. Integration innebär jämlikhet mellan människor, att det finns fungerande kommunikation, samförstånd och respekt mellan människor med olika social och etnisk bakgrund. Med integration menas: att alla i samhället – svenskar såväl som invandrare – kan samarbeta och leva fredligt sida vid sida, med respekt för varandras olikheter.

Även i regeringens proposition *Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrapolitik till integrationspolitik* (Prop. 1997/98:16) understryks att integration är en ömsesidig process som omfattar hela samhället och inte en process som innebär att invandrarna ensidigt anpassar sig. Regeringen menar också att integrationsprocessen kräver öppenhet, tolerans och respekt för olika sätt att leva och tänka samt oräddhet och en önskan från alla att vilja och våga möta det annorlunda och det främmande.

KAPITEL 2

2.1 METOD OCH GENOMFÖRANDE

Jag vill i denna uppsats relatera arbetet till den hermeneutiska tolkningsmetoden. Ett sätt att försöka synliggöra den ofta dolda strukturen i berättelser om verkligheten. *Hermeneutik är tolkningslära och studerar den mänskliga förmågan att skapa förståelse och mening* (Skott, 2004, s. 9).

Enligt Skott (2004) ses metoden som en tolkningsteori som undersöker innehållet i texten och handlingen och förståelsen av vad berättelsen och språket betyder i olika sammanhang. Enligt Hyman (1998) innebär den hermeneutiska metoden i sig en öppenhet mot olika tolkningar och verkligheter, en ökad fokus på själva berättandet, konstruerandet och den narrativa erfarenheten. Med hjälp av intervjuer och berättelser samlar jag invandrarungdomars upplevelser och minnen med syftet att lyfta fram olika versioner av livet i deras hemsituation, skolklass och i samhället. Ytterligare områden som är av intresse är ungdomarnas möten med svenska elever och lärare. Även massmedias påverkan och dess syn på invandrare lyfts fram.

Jag anser att valet av en kvalitativ metod är lämpligast eftersom jag med ord vill beskriva berättarnas upplevelser och erfarenheter. Problemområdet undersöks med en kvalitativ forskningsmetod.

Uppsatsen är baserad på följande studier:

- Djupintervjuer med fem ungdomar, fyra pojkar och en flicka bildar basen för studien (fallstudier). Deras egna ”berättelser” och ”upplevelser” är i fokus.
- Intervjuer med fem invandrarungdomar tre flickor och två pojkar.
- Enkätundersökning baserad på 30 ungdomar 15 flickor och 15 pojkar 16 – 22 år. Urvalet omfattade ungdomar som kommer från hela Stockholm, åker pendeltåg mellan Slussen och Saltsjöbaden och går i Internationella skolan (ISN) och Samskolan.
- Litteraturstudier som berör detta område.

Det finns olika sätt att genomföra en vetenskaplig undersökning. Thuren (1998) påpekar att det finns två vetenskapliga huvudriktningar, positivism och kvalitativ forskning. Positivismen har sitt ursprung i naturvetenskapen och eftersträvar att söka efter en absolut sanning och därmed generaliserbarhet. För att få en hög generaliserbarhet krävs en stor mängd data. Det lättaste sättet att få in dessa data är genom en kvantitativ undersökning.

Kvalitativa undersökningar har ofta mer förståelse för relativistiska tankegångar och är mindre generaliserbara, detta ger utrymme för att undersöka individuella upplevelser. Viktigt i detta sammanhang är att resultaten från en kvantitativ undersökning även kan tolkas kvalitativt.

Nedan kommer jag att beskriva den kvalitativa forskningsmetoden, den kvantitativa forskningsmetoden och fallstudier dvs. i detta sammanhang den narrativa berättelsen.

2.2 DEN KVALITATIVA FORSKNINGSMETODEN

Syftet med den kvalitativa undersökningsmetoden är enligt Skott (2004) *att man ska få en bättre förståelse av vissa faktorer* (s. 94).

Målet med den kvalitativa forskningsintervjun är enligt Kvale (1997) följande:

Den kvalitativa forskningsintervjun har som mål att erhålla nyanserade beskrivningar av olika kvalitativa aspekter av den intervjuades livsvärld; den arbetar med ord, inte med siffror. Den kvalitativa intervjuens precision i beskrivningen och stringens i tolkningen av meningen motsvarar exaktheten i de kvantitativa måtten (s.36).

Anledningen till valet av det kvalitativa perspektivet är att få en djupare insikt och förståelse för respondenternas upplevelse. Utgångspunkten för att välja den kvalitativa forskningsprocessen är ofta de fördomar och den förförståelse man har som forskare. Med fördomar menar Holm & Solvang (1997) de socialt grundade subjektiva uppfattningar om de fenomen som ska studeras och undersökas.

Holm & Solvang (1997) beskriver begreppet förförståelse på följande sätt: *förförståelse är den uppfattning som man har om en företeelse och som man fått genom exempelvis egna erfarenheter, utbildningar eller annat vetenskapligt arbete. Man ser detta som en "objektivt" given utgångspunkt för sitt eget arbete* (s. 95). Jag har kunskap och förförståelse om invandrare och deras kultur och erfarenhet av det svenska skolsystemet vilket innebär att jag även tolkar resultaten utifrån denna förförståelse. En annan anledning till mitt val av metod som Backman (1998) också pekar på är att jag arbetar induktivt dvs. att jag med hjälp av empiriska iakttagelser försöker uppnå uppfattningar av respondenternas upplevelser och komma fram till formuleringar av hypoteser.

En forskare får inte leta efter fakta som bekräftar egna fördomar och vikten för neutralitet från forskaren är väsentligt. Frågan är om forskaren kan vara helt neutral eftersom han redan har skaffat sig åsikter om det område som ska undersökas.

Nackdelen med intervjumetoden är det som Denscombe (2000) kallar för "intervjuareffekt". Han menar att forskarens personliga identitet, kön, ålder och etniska ursprung inverkar på graden av ärlighet i respondenternas information. Det finns risk att forskaren tolkar fel eller tolkar intervjun på det sättet som han/hon själv vill. Men forskaren har ett vetenskapligt ansvar att tolka sanningen och vara neutral. Men man kan också säga att kunskap är relativ. Även intervjupersonerna kan bli stressade och känna sig satta i en obehaglig situation. I detta fall är intervjuarens förmåga till empati att minska stressen under intervjun. Man skall också vara vänlig, tydlig och neutral för att motverka stressen hos respondenterna.

Respondenterna försöker medvetet eller omedvetet anpassa sina svar till vad som förväntas eller vad som passar intervjuarens egen bakgrund. Det stämmer i mitt fall, eftersom jag har samma etniska bakgrund och har upplevelser genom min egen skolgång som vuxen och invandrare. Jag är också förälder till tre barn som har upplevt och genomgått nästan samma erfarenheter som respondenterna. Kvale (1997) menar att för att göra en intervju skall

forskaren ha god kunskap om ämnet. Forskaren måste även välja rätt person för intervjun och intervjupersonerna skall kunna förstå vad ämnet handlar om. Samtidigt skall intervjufrågorna vara tydliga och lättbegripliga så att intervjupersoner säkert ska kunna förstå frågorna.

2.3 DEN KVANTITATIVA FORSKNINGSMETODEN

Motsatsen till det kvalitativa perspektivet är det kvantitativa synsättet. Den har styrka främst i att den kan förklara olika företeelser. Genom statistiska tekniker kan man också göra generaliseringar vilket skiljer sig från den kvalitativa undersökningsprocessen. Begreppet kvantitativ metod understryker de faktum att informationen ska kunna kvantifieras. I kvantitativa undersökningar har man en stor närhet till det som studeras. Genom växelverkan mellan forskare och de undersökta enheterna ska informationens pålitlighet likafullt kunna säkras.

Enligt Holm & Solvang (1997) *kan genom växelverkan växa fram en ständigt bättre, djupare och mer nyanserad uppfattning av det fenomen som studeras* (s.94). Författarna beskriver undersökningen så här: *vi låter inte det teoretiskt intressanta, utan det tekniskt möjliga, vara styrande i undersökningen. Det som är tekniskt genomförbart bör få styrka forskningsprocessen* (s.155). Enligt dessa författare *...innebär en kvantitativ ansats att undersökningen är färdigstrukturerad redan i teori- och problemformuleringsfasen utgår från en abstrakt teoretisk nivå till en konkret nivå där gör forskaren mätningar* (a.a.159). För att beskriva detta perspektiv använder Kvale sig av Kerlinger (1997) i följande citat: *Den existentiella individen, individualitetens kärna, undergår alltid forskaren. Denna är fjättrad vid gruppdata, statistiska förutsägelser och sannolikhetsberäkningar* (s. 215).

2.4 NARRATIVA BERÄTTELSE

Berättelserna i denna uppsats kan även ses som fallstudier. Kvale (1997) påpekar att: *en fallstudie kan underlätta förståelsen av teoretiska moment i ett vidare sammanhang, den kan fungera som förmedlare mellan personlig förtrogenhetskunskap och formell påstående-kunskap och kan, för det tredje, i sin ideografiska form utgöra grund för generalisering till andra likartade fall* (s. 247).

Berättelserna visar en bild av verkligheten. Grunden i all pedagogisk verksamhet enligt Heyman (1998) är att försöka få människor att ändra uppfattning eller beteende dvs. att lära sig något. Heyman menar att en berättelse kan ses som en fallstudie och den:

... tydliggör och förmedlar erfarenheter och kunskaper vilket gör att vi begriper bättre både oss själva och andra, våra relationer och den värld vi lever i. De fungerar som led i vårt ständigt pågående identitetsskapande i den kultur vi vistas i. Berättelser kan bäst förstås i den kultur där de uppstår. Berättelsen ger en helhetlig bild i just de aspekter man har använt i konstruktionen (s. 87, 88).

Även Bruner (1998) anser att *narrativ kunskap är mer än enbart känsla; den är en form av legitim förnuftskunskap* (jfr s. 61). Det går även använda berättelsen som ett pedagogiskt redskap i sitt arbete. Hyman (1998) hävdar att *berättelsen som redskap i vetenskapliga sammanhang bidrar till att den "unika individens särskildhet" bibehålls i undersökningen.*

Detta kräver av forskaren en öppenhet i frågandet och tilltro till människors utsagor (s. 61–62).

Ett allmänt problem för deltagandet i berättelser kan vara hur forskaren lyckas gå in i en fiktion utan att förstöra den. En lösning enligt Hyman (1998) är att se deltagandet i berättelsen som ett besök – ett besök som inte på ett avgörande sätt påverkar förloppet. Ett annat sätt är att delta via en mask – man ikläder sig någon av de typroller som redan förekommer i berättelsen. (a.a.)

Jag har försökt att i största möjliga mån vara uppmärksam på vad dessa ungdomar har att berätta och hur deras reaktioner i form av olika beteende sett ut. Dessutom har jag försökt att visa förståelse och hänsyn till deras bekymmer och den ibland djupa sorg som de bär. Det har gett både mig och ungdomarna positiva resultat dvs. deras förtroende och glädje och vidare fortsättning för mitt arbete. De gladdes över att det finns någon som brydde sig om deras problem och svårigheter. I detta sammanhang är känslan av tillhörighet för att komma in i deras värld är en viktig aspekt. Som intervjuare kan det vara svårt att förbli neutral, men det är viktigt att man tänker på att inte tvinga på den intervjuade sina egna åsikter eftersom det är den intervjuades föreställningar som är av intresse att få fram och förstå (Trost, 1997).

Att se situationen genom ungdomarnas ögon och försöka förstå deras värld och kultur ger nya perspektiv på undersökningen. Som forskare måste man hela tiden ställa frågor till texten för att en vidare reflektion kring metoden ska uppnås. Forskaren pendlar hela tiden mellan texten och sig själv och ställer sig två frågor: den första är forskarens försök att *förstå* och tolka de utsagor som beskrevs av ungdomarna och nästa är *varför* jag tolkar dessa utsagor som jag gör och hur jag lyckas göra det. På detta sätt försöker man röra sig in och ut i materialet och efteråt förstå och tolka utsagorna på flera olika nivåer. Jag försöker hela tiden pendla mellan tolkningen av de konkreta utsagorna och därefter sker en prövning av dessa tolkningar med ett kunskapsteoretiskt perspektiv.

Den hermeneutiska forskningsprocessen har inget definitivt slut och inte heller någon tydlig början. Alla frågor och svar ger tolkningar med nya frågor och svar som aldrig slutligt kan tolkas, utan måste vridas och vändas på för att ge ytterligare möjliga svar och tolkningar. Jag försöker hela tiden närma mig en så rimlig och sannolik tolkning som möjligt. Kvale kallar denna typ av generalisering för *analytisk generalisering* (Kvale 1997).

Ungdomarnas upplevelser och livssituation står i fokus för denna delstudie. Att låta berättelserna finnas med i sin helhet betyder att ungdomarna får framföra sina tankar och synpunkter. Ordet är deras och det är de som berättar. Tanken är att livshistorian hänger samman och att det därmed går att följa skeenden och händelser som också blir mer begripliga. Berättelserna kan jämföras för att dra slutsatser då samtliga berättelser vittnar om vissa likheter. Viktigt att poängtera är dock att varje berättelse är unik.

Den metod jag valt för mitt arbete är anpassad efter min yrkesutbildning, min egen upplevelse och förståelse av ungdomarnas uttalade mening och betydelse. Detta är i sig redan ett första steg i tolkningsprocessen och redan i min första tolkning befinner jag mig på en slags metanivå. Men det är just det som den hermeneutiska metoden handlar om: *varje hermeneutisk förståelse börjar och slutar med saken själv* (Gadamer i Bernstein, 1983, s. 214).

Det finns alltså inget sätt att studera världen 'i sig' eller 'som den är', utan det är genom att sätta sig in i andra människors livsvärld som man kan förstå deras subjektivt upplevda verklighet (Se t ex Bernstein, 1983 eller Berger & Luckmann, 1966). Det finns ett problem som kan påverka sanningshalten i respondenternas utsagor och det är frågan om de minns korrekt med tanke på att mötena med skolan skedde för länge sedan.

2.5 ANALYS

Undersökningen kommer att analyseras tematiskt i form av kategorier. Kategorierna skapar en struktur som ger möjlighet att tolka ungdomarnas utsagor. Analys och tolkning av insamlade data utgår från den hermeneutiska traditionen. Enligt Kvale handlar det om tolkning med en specificerbar mening för att vinna en giltig och gemensam förståelse. Utforskarens förkunskap om textens ämne är viktig och begreppen samtal och text är väsentliga (Kvale, 1997).

Som tidigare nämnts är ett av målen med min uppsats att ta reda på hur invandrarungdomar upplever det svenska skolsystemet och sin gestaltning i samhället. Det är individuella upplevelser av personlig karaktär och de går inte att kvantifiera. Av denna anledning valde jag att göra en kvalitativ undersökning.

Backman hävdar att det kvalitativa synsättet eller filosofin riktar intresset mer mot individen. Istället för att fråga hur en objektiv verklighet ser ut ställer man frågan hur individen tolkar och formar en (sin) verklighet (Backman 1998, s.48). Backman tar upp tre begrepp som framträder i den kvalitativa traditionen: Innebörd (mening), kontext och process. Han menar att individer bygger upp sin verklighet genom att uppleva, tolka och strukturera sin omgivande verklighet i relation till sina tidigare erfarenheter. Med kontext menar han att man vill studera människan i "real- life – situationer". Enligt Backman handlar en sådan situation om en process snarare än produkter eller resultat. Det är med utgångspunkt i detta resonemang som analysen genomförs.

Jag kommer att analysera mitt arbete tematiskt enligt följande kategorier:

- Hur invandrarungdomar identifierar sig
- Hur de upplever sin uppväxttid
- Hur de upplever sin skoltid
- Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för deras upplevelser?
- Om de kulturella skillnaderna är till deras fördel eller nackdel
- Vilka svårigheter de har fått vid anpassningsprocessen
- Upplevelsen av massmedias påverkan i samhället
- Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur

2.6..DATAINSAMLING

Jag har använt mig av både den kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoden för datainsamling. Backman (1998) betraktar intervjun som en av de vanligaste metoderna i det kvalitativa perspektivet.

Kvale (1997) beskriver målet med den kvalitativa forskningsintervjun så här:

Den kvalitativa forskningsintervjun har som mål att erhålla nyanserade beskrivningar av olika kvalitativa aspekter av den intervjuades livsvärld; den arbetar med ord, inte med siffror. Den kvalitativa intervjuens precision i beskrivningen och stringens i tolkningen av meningen motsvarar exaktheten i det kvantitativa måttet (s. 36).

Jag arbetade fram intervjufrågor, som inte hade några i förväg givna svarsalternativ (öppna intervjufrågor). Detta ger en större bredd i svaren och den intervjuade känner sig inte hämmad av svarsalternativen (Lantz 1993). Lantz påpekar att det är viktigt att göra provintervjuer med personer som har samma erfarenhet som dem man ska göra intervjuerna med. Jag provintervjuade några ungdomar och fick bra resultat och viktigaste av allt ungdomarnas förtroende.

Som en start för mina studier kontaktade jag mångkulturellt centrum i Fittja och besökte Rinkeby för att få lite mer förståelse för invandrarungdomarnas situation. En provintervju utfördes i Rinkeby och Fisksätra. Jag åkte också till Malmö för att besöka Rosengård och ungdomarna där. Orsaken till att jag ville besöka Rosengården var att ca 90 procent av befolkningen i området har invandrarbakgrund. Där bor många ungdomar som betraktas av samhället som ungdomar med svårigheter. Därefter ville jag få kontakt med ungdomar som kunde berätta om sina upplevelser och jag ville få kontakt med ungdomar som jag ville intervju. Följande vägar prövades:

1. Jag kontaktade persisk radio i Stockholm för att be de personer som lyssnar på radio att hjälpa mig hitta personer som ville bli intervjuade.
2. Jag kontaktade vidare några personer som arbetar med invandrarungdomar.
3. Jag kontaktade ungdomar på mitt arbete. Jag arbetar som konduktör och träffar dagligen ungdomar som är från hela världen. Jag fick genom mitt arbete kontakt med pojkar och flickor för mina intervjuer och för min enkätundersökning.
4. Via personliga kontakter fick jag träffa fem ungdomar som frivilligt ville berätta om sina erfarenheter.

2.7 URVAL OCH REPRESENTATIVITET

2.7.1 Delstudie 1

I denna fallstudie deltog sex ungdomar fem pojkar och en flicka. Urvalet grundar sig på svårigheten att finna flickor som ville ställa upp och berätta om sina upplevelser. Två flickor ville inledningsvis ställa upp. De skrev ner sina berättelser men ångrade sig och rev sönder sina berättelser.

Fallstudier

Utgångspunkten för den första delstudien var att finna pojkar och flickor med invandrarbakgrund som ville berätta och dela med sig av sina minnen och upplevelser från hemlandet och vägen till Sverige samt slutligen också deras skolupplevelser här i Sverige. Jag har koncentrerat mig på områden som Rinkeby, Fittja och Rosengård i Malmö.

Jag gick ut via två olika radiokanaler (persisk och kurdisk) och ställde frågan om det fanns ungdomar som ville berätta om sina upplevelser. Jag gick också ut med en förfrågan på min arbetsplats där jag träffar ungdomar dagligen. Jag fann sex ungdomar som ville berätta om sina upplevelser fem pojkar och en flicka.

Ungdomarna var från olika delar av världen, framförallt från olika delar av mellanöstern. Jag ansåg att min förförståelse som flykting från mellanöstern var en hjälp att förstå deras kultur och samhälle.

Jag träffade ungdomarna och beskrev syftet med undersökningen och gav ungdomarna en frågeguide med de områden studien skulle beröra och lovat dem också att de blir anonyma. Jag har även kontaktat några av mina respondenters föräldrar (de som var under 18 år) och fick godkännande för deltagande i studien. Jag bad dem att berätta sin historia i skriftlig form och därefter hade vi ett samtal.

En av dessa ungdomar är student, den andra arbetar som elevassistent, den tredje är en 16 åring flicka som bor i Stockholm, den fjärde är frilandsjournalist och skriver artiklar till olika tidningar, den femte pojken är rappare och gör musik och den sjätte pojken studerar på gymnasiet.

Enligt min uppfattning representerar målgruppen av ungdomar som tillfrågats en variation gällande ålder, etnisk bakgrund och bostadsmiljö. Jag har valt mina respondenter medvetet för att belysa en mängd problem.

2.7.2 Delstudie 2

I denna delstudie deltog fem ungdomar. Antalet ungdomar är baserat på den mängd data intervjuerna skulle kunna generera, vara hanterbar och möjlig att analysera. Ett annat kriterium var ålder och årskurs i skolan. Frågan var om ålder hade någon betydelse för deras upplevelser. Tanken var inte att få en homogen grupp. Urvalet kan rubriceras som ett bekvämlighetsurval. Det var endast dessa som vågade svara och fanns tillgängliga.

Intervjuer

I delstudie två ville jag intervjua fem ungdomar. Jag sökte mina respondenter i Internationella skolan i Fisksätra och via mitt arbete som konduktör på Salttsjöbanan. Det blev tre flickor och två pojkar. Ett kriterium för mitt urval var ålder och årskurs i skolan. Platsen för att genomföra intervjuerna bestämde ungdomarna själva. Jag intervjuade fyra av dem hemma i min bostad och en av flickorna på ett bibliotek.

Jag hade arrangerat i förväg att vi skulle få sitta ostört under samtalen. En lugn och trygg plats är viktig för den intervjuade (Jacobsen, 1993). Varje intervju pågick ca 30–50 minuter beroende på hur talföra ungdomarna var. Jag använde bandspelare, för att minska stressen hos intervjupersonerna och för att fånga alla nyanser i svaren. Innan jag började intervjua ungdomarna har jag fått intervjupersonernas samtycke och i vissa fall när respondenten är under 18 år även föräldrarnas samtycke. Intervjufrågorna lämnades till dem i förväg för att de skulle få tid att reflektera över frågorna.

Det var viktigt att mina respondenter kunde lita på mig, jag försäkrade dem att de skulle få förbli anonyma och ingen skulle komma att känna igen dem. De fick även läsa utskrifterna av sin fingerade intervju.

2.7.3 Delstudie 3

I denna delstudie kan urvalet sägas vara ett slumpmässigt urval. Jag vände mig till ungdomar som var mina passagerare på tåget. Utgångspunkten var att jag ville fråga 15 pojkar och 15 flickor.

Enkätundersökning

I delstudie tre genomfördes en enkätundersökning. Trettio ungdomar deltog i enkätstudien. Urvalet bestod av pojkar och flickor som kommer från olika delar av världen. Min målgrupp var alla sorters invandringdomar dvs. flyktingsbarn, asylsökande barn, nyanlända flyktingar mellan 16 – 24 år och framför allt från mellanöstern. Urvalet omfattar de ungdomar som kommer från hela Stockholm, åker pendeltåg mellan Slussen och Saltsjöbaden och går i Internationella skolan (ISN) och Samskolan. Respondenterna delgavs syftet med undersökningen innan de svarade på enkätundersökningen.

Jag är helt medveten om att det resultat jag kommit fram till, inte är tillräckligt för att vara generaliserbart.

Denscombe (2000) kallar mitt val av respondenter för ”subjektivt urval”. Med termen menar han att man handplockar urvalet för undersökningen då forskaren även har *en viss kännedom om de människor eller företeelser som ska undersökas, och forskaren medvetet väljer vissa av dem eftersom det anses troligt att just dessa personer ger de värdefullaste data* (s. 23).

2.8 ANALYS AV RESULTATEN

Mitt analysarbete började när jag hade intervjuat ungdomarna, läst ungdomarnas berättelser och erhållit svaren på enkätundersökningen. Jag transkriberade intervjuerna och berättelserna i sin helhet och försökte att koppla materialet till relevant litteratur.

Vid bearbetningen av materialet utgick jag delvis från min förförståelse. Min förförståelse är mina egna erfarenheter i arbete med såväl invandringdomar som uppfostran av mina egna barn samt lärarutbildning från två länder. För att läsarna ska få en chans att själva tolka utsagorna valde jag att presentera alla sex berättelserna i sin helhet.

Enligt Kvale (1997) medför en utskrift från ett sammanhang till ett annat, en rad olika bedömningar. En fördel i detta sammanhang är att ungdomarna själva skrivit ner berättelserna det minskar risken för misstolkningar. Ordet är ungdomarnas det är deras egen historia som läsaren får ta del av. Jag läste berättelserna i sin helhet, ett flertal gånger, och antecknade likheter och skillnader i svaren. I en kvalitativ analys går man från helhet till del (Starrin m fl. 1994). För att kunna hitta likheter och skillnader och sedan kunna tolka innebörden av svaren undersökte jag materialet ingående.

Trovärdigheten utgör enligt Trost (1997) ett av de största problemen med en kvalitativ studie och således också kvalitativa intervjuer. Som intervjuare kan det vara svårt att förbli neutral, men det är viktigt att man tänker på att inte tvinga på den intervjuade sina egna åsikter eftersom det är den intervjuades föreställningar man vill få fram och förstå (Trost 1997).

Vid bearbetning av enkätundersökningen utgick jag ifrån de frågor som ställdes genom att åskådliggöra svarsfrekvenserna i diagramform. Ambitionen är att göra det så enkelt och tydligt som möjligt. Varje fråga har 3– 4 svarsalternativ och för varje alternativ finns två

spalter, en för antal tjejer och en för antal pojkar som har svarat på alternativen. Jag har räknat ut svarsalternativen för varje fråga i procent form.

2.9 VALIDITET

Jag utgår ifrån Kvales (1997) definition som menar att validitet är ett mått för bedömning av huruvida en studie verkligen undersöker vad den är avsedd att undersöka. Vidare menar han att den kvalitativa forskningsmetoden i princip kan leda till valid vetenskaplig kunskap. Alltså råder det olika meningar kring begreppet validitet när det gäller kvalitativ forskning. En positivistisk inställning hävdar att kvalitativa data inte är tillförlitliga eftersom de inte är mätbara och bygger på subjektiva tolkningar. Med valid vetenskaplig kunskap diskuteras den filosofiska frågan om vad som är sanning. Kvale diskuterar några klassiska föreställningar om vad sanning är och därefter tar han upp till granskning den postmoderna kunskapsuppfattningen.

I den postmoderna föreställningen betraktas kunskap som en social konstruktion av verkligheten dvs. att sanningen skapas genom dialog och validiteten erhålls när konkurrerande tolkningar diskuteras. Där förskjuts verifiering till falsifiering och föreställningen och trovärdiga kunskapsanspråk ersätter strävan efter den absolut säkra kunskapen (a.a.).

Enligt Kvale är intervjuundersökningsvalidering inte bara en granskning som görs i slutet av en forskningsprocess utan bör betraktas som en kvalitetskontroll som genomförs under arbetsprocessens samtliga stadier (a.a.). Syftet med enkätundersökningen i mitt arbete var att höja validiteten genom att undersöka om man kommer fram till samma resultat med denna metod.

2.10 RELIABILITET

Reliabilitet betyder att man har gjort en korrekt mätning och får samma resultat om man upprepar samma forskning vid ett annat tillfälle (Thuren, 1998).

Enligt Kvale hänför reliabilitet sig till forskningsresultatets konsistens. Han hänvisar till en noggrannhet i genomförandet av en undersökning och vidare betonar han att reliabiliteten måste beaktas under alla stadier av forskningsprocessen med tanke på att det i varje stadie av undersökningen kan hända saker och ting som påverkar resultaten. Analyser av intervjuer genomförs för det mesta av bara en forskare och läsaren har inte tillgång till empirin för att kunna bedöma forskarens inverkan på resultatet.

Forskaren kan också omedvetet påverka resultatet genom att ställa ledande frågor och det kan hända att två olika forskare kan skriva ut samma text som skiljer sig på flera ställen (Kvale, 1997).

- Jag försöker så långt det går att höja reliabiliteten i denna undersökning genom att ta ex ha flera perspektiv i analysen av empirin
- Jag försöker att minska intervjuareffekten så mycket som möjligt och försöker medvetet undvika ledande frågor.

2.11 GENERALISERBARHET

Som Kvale (1997) beskriver är det viktigt att vara medveten om vilket mål studien har när det gäller generaliserbarheten av insamlade data. Målet med uppsatsen är att återge en särskild grupp individers individuella upplevelser. Jag anser att forskningsresultaten inte kan generaliseras trots de gemensamma drag som man upptäcker i respondenternas utsagor.

Mina resultat, som jag kommer fram till kan inte tillämpas i en annan situation. Jag menar att de inte är tillräckliga för att vara generaliserbara men kan ligga till grund för ökad kunskap inom området. För att detta ska vara möjligt krävs det en forskning av annan form, en kvantitativ undersökning av mycket större karaktär.

2.12 ETISKA ASPEKTER

Jag har förklarat mitt syfte med mina studier via telefon och dessutom skickat mina frågor till mina respondenter. Mina respondenter har ställt upp frivilligt. Viktigt i mitt uppsatsarbete är att det inte orsakar skada för någon av respondenterna. Jag kommer därför att låta dem vara anonyma. Det är också viktigt att respondenterna kan lita på mig. Allt som respondenterna har sagt vid intervjuerna har dokumenteras i form av bandinspelning. Dessa förvaras i säkerhet och kommer inte till användning i något annat syfte. Respondenterna diskuterar fritt och jag har ingen anledning att ifrågasätta deras personliga åsikter. Respondenterna har fått läsa frågorna som jag har formulerat i god tid så att de har fått möjlighet att tänka igenom frågorna utan brådska. Respondenterna får även läsa de fingerade utskrifterna av både berättelserna och intervjuerna före trycket av uppsatsen.

2.13 SÄRSKILDA SVÅRIGHETER

Det är svårt att hitta ungdomar som vill dela med sig av sina erfarenheter. Av största vikt är att ungdomarna känner sig trygga och förstår att sekretess råder. Jag kan tänka mig att de rädslor som respondenterna har för att bli avslöjade kan påverka svaren från dem. Det finns en rädsla att intervjun kan leda till problem hos familjen och från läraren i skolan.

Språksvårigheter och olika begrepp kan orsaka hinder för ungdomarna att uttrycka det de känner. Ungdomarna kan skämmas för att avslöja sina skolproblem och andra svårigheter hos sina kamrater. De vill inte riskera sin nya ställning i samhället. Det var svårt för mig att övertyga flickorna att berätta sina upplevelser men med pojkar var det inget problem.

KAPITEL 3

3.1 LITTERATURGENOMGÅNG

3.1.1 Kriser, svårigheter och förluster vid invandring

Individen lämnar ofta hemlandet pga. förföljelse, tortyr och kampen för demokrati. Det kan innebära svåra reaktioner för både vuxna och barn som inte förstår varför de måste lämna så många människor bakom sig för en okänd och ny värld.

Franzén (2001) menar att det alltid är svårt att komma till ett land som är långtifrån ditt gamla med helt annorlunda regler och ett annat samhällssystem. Redan från början bryter man all kontakt med sin gamla omgivning som innefattar kärlek, nära kontakter och ömsesidig hänsyn till varandra. Franzén (2001) beskriver olika förluster som varje invandring har med sig och som nästan alla invandrare har upplevt mer eller mindre: *förlust av nästan alla människor man har känt. Integritetsförlust: att inte längre får bestämma själv i många frågor. Förlust av språk, skolmeriter, yrkesstatus, kontaktnät, lokalkännedom och m.m. Förlust av det samhälle och det landskap där man är uppväxt samt identitet, helt eller delvis* (s. 61).

Franzén (2001) pekar också på att varje genomlevd kris och förlust dessutom kan innebära en möjlighet till utveckling och mognad hos en person. Men det finns också riskmoment. Det är möjligt att mer eller mindre tillfälligt fastna i processen och behöva hjälp för att komma vidare. Individen ska ingå i ett nytt system som ställer stora och hårda krav på hela familjen. Det är viktigt för individen att få känna trygghet i sin omgivning och att få stöd från myndigheter så att det ges möjlighet att starta om ett nytt liv. Beroende på familjesituation, samhällsnivå och föräldrarnas utbildningsnivå samt om man kommer från stora/små städer, hanterar individen den nya situationen bra eller dåligt. Många klarar sig bra genom att integrera sig i det nya landet. Men det finns alltid några som råkar illa ut och hamnar i olika problem såsom familjekonflikter mellan föräldrar och barn, skilsmässa, drogmissbruk, misshandel menar Franzén (2001). Han beskriver detta som en kris som utlöses av något slags trauma eller en traumatisk förlust som först börjar med en fas där man befinner sig i chocktillstånd. Al-Baldawi (1998) kallar detta för migrationsrelaterad stress. Han varnar för användningen av begreppet så det inte blandas ihop med det sjukliga tillståndet som kallas posttraumatiska stressyndrom, PTSD.

Olika faktorer spelar roll för graden av stresstillståndet som bl.a. ekonomi, familjestatus, utbildning, arbete och bekräftelse från det nya samhället. Al-Baldawi (1998) betonar vikten av tidig identifiering och att åtgärder sätts in för att förebygga svårigheterna och problemen. De stora förändringar som sker i individens liv kan orsaka psykiska påfrestningar och kriser.

Franzén (2001) beskriver konsekvenserna när någon är utsatt. Känslomässigt aktiveras psykiska försvarsmekanismer automatiskt vilket sker i fyra olika faser: *förnekande, regression, isolering och projektion*. Det är inte alla som far illa och det beror på det mål som individen har för flykten. Med förnekande menar han att man inte kan ta in det som har hänt. Regression handlar om en slags tillbakagång i utvecklingen och ett onormalt beroende av sin omgivning. Isolering är motsatsen till förnekandet och individen är medveten om allting som har hänt men omedvetet går undan och isolerar sina känslor. Projektion innebär att man förlägger orsaken till sina problem och svårigheter hos omgivningen omedvetet (a.a. s. 63–65).

Ålund (1997) pekar också på: Det som har lämnats ”där borta” tenderar att idealiseras och förstelna i ett slags längtans grepp, förstärkt av tillvarons utanförskap, osäkerheter och ovisshet (s. 146).

3.1.2 Migrationsprocessen

Att migrera eller att tvingas fly är en lång process som innebär många utmaningar. Väl i det nya landet bär individen på många minnen och erfarenheter som inte alltid uppmärksammas. Kamali (1999) menar att det är svårt och krävande att sätta sig in i andras situation. Till exempel kunskap om invandrarelevets familjestrukturer och individuella skillnader kan utgöra en grund för arbetet med dessa barn i skolan och dessutom för ett bättre resultat i arbetet med en skola för alla.

Enligt Al-Baldawi (1998) har migrationsprocessen tre olika faser: hemlandet, på flykten och i väntan på uppehållstillståndet dvs. i mottagarlandet. Familjestrukturen förändras samtidigt under dessa faser. Migrationsprocessen börjar redan när man tar beslut om att lämna hemlandet och slutar när familjen i sin helhet hittar ett fäste i ett nytt land som accepterar dem och där familjen kan rota sig och börjar leva. Olika faktorer spelar roll in i alla dessa faser och hur familjen klarar att gå igenom hela denna process. Viktiga faktorer för hemlandsfasen kan vara: socioekonomisk bakgrund, utbildningsbakgrund, skälet till att flyta från hemlandet samt tolerans och acceptans gentemot nya värderingar påpekar Al-Baldawi (1998). *Förlusten av trygghet och säkerhet i samband med att man lämnar sitt hemland orsakar ett starkt stresstillstånd* (Ahmadi 1998, s.157).

Al-Baldawi (1998) nämner också bl.a. att individen förlorar allt som han/hon hade skaffat sig under sitt liv och är ensam med sin familj. Vägen under flykten från hemlandet innebär ofta stora påfrestningar både fysisk och psykisk detta blir en belastning och lämnar spår i individens hela liv. Att ha lämnat alla sina vänner, släktingar, ibland varit tvungen att gömma sig i månader innan utvandringen, eller på vägen ha förlorat en av familjemedlemmar är traumatiskt. Som ett försvar mot faran, känner familjemedlemmar en stark samhörighet och ansvar för varandra. Det börjar redan från den dagen fadern bestämmer sig för flykten. Ingen förklarar för barnen om resmålet. Inte heller blir de tillfrågade om dem vill följa med! Flykten sker utan deras medbestämmande och samtycke! Barnen reagerar ofta kraftigt under dessa omständigheter. För att de aldrig har fått möjligheten att påverka beslutet. Detta ensidiga beslut orsakar att barnen blir påverkade på ett djupare sätt än de vuxna eftersom de har svårt att förstå skälen till flykten. *Allt detta gör att starten på migrationen ofta är en belastning både socialt, psykologiskt, mentalt och materiellt, vilket kommer att påverka familjen i fortsättningen* (a.a. s.158).

På flyktvägen som brukar gå genom de länder där FN:s kontor finns, möter familjen svårigheter och stora påfrestningar. Resan är fylld av faror och risker som dessutom ledsagas av rädslan för deportering. Den stora familjen förvandlas till pappa, mamma och barnet. Det finns ingen trygghet i barnets omgivning och risken finns att polisen gör motstånd och att FN inte ger något skydd. Därför försöker barnet bibehålla och förstärka sin relation till familjen tills de får godkännande av FN och därefter får det uppehållstillstånd som krävs för att förflytta sig till ett tredje land. Vissa familjer flyttar direkt till det land som de har planerat och där väntar de på uppehållstillståndet.

Enligt Al-Baldawi (1998) delas mottagarlandsfasen ofta in i två perioder:

A: Perioden då familjen väntar på sitt uppehållstillstånd och placeras på någon flyktingförläggning. Man har samma känsla mot varandra.

B: Familjen fått permanent uppehållstillstånd och blir omplacerad i någon kommun och där får dem en viss stabilitet och trygghet genom en egen bostad (a.a.159).

Här tar migrationsprocessen slut och en ny process börjar som kan kallas för integrationsprocessen.

3.1.3 Integrationsprocessen

Beroende på familjestrukturen som invandrarfamiljerna tar med sig från sitt hemland menar Berry (1988) att familjen väljer fyra olika strategier att omforma sin familjestruktur i mottagarlandet under integrationsprocessen. Strategierna benämns enligt Berry separation, integration, assimilation och marginalisering. Strategierna kommer att beskrivas i nästa avsnitt som handlar om "Nya förändringar i familjestrukturen".

Kamali (1999) hänvisar invandrarungdomarnas inställning till det svenska samhället och de faktorer som påverkar deras inställningar till följande faktorer:

1. *Föräldrarnas inställning till det svenska samhället*
2. *Föräldrarnas solidariska kontra icke-solidariska handlingar*
3. *Den sociala miljön, segregerad/integrerad ungdomarnas vänskapskrets (s. 47).*

Enligt Kamali påverkar föräldrarnas livsvillkor i Sverige direkt deras barns uppfattning och förhållande till det svenska samhället. Det betyder att ju bättre livssituationen är för familjen desto positivare är inställningen till samhället från barnens sida. Vissa faktorer såsom föräldrarnas utbildningsnivå, klasstillhörighet, familjestruktur, bostadsområde och ekonomi avgör barnens inställning till samhället.

Enligt Berry (1988) kan invandrarungdomarnas förhållningssätt variera i mötet mellan sin etniska kultur och den svenska kulturen. De förhåller sig till samhället på följande sätt:

1. De *assimileras*, de överger sin egen kultur för att ta till sig enbart majoritetskulturen.
2. De *integreras*, vilket innebär att de tar till sig båda kulturerna.
3. De *separeras*, de föredrar den egna kulturen på bekostnad av majoritetskulturen.
4. De *marginaliseras*, vilket innebär att de vänder ryggen till både kulturerna och går sin egen väg.

3.1.4 Nya förändringar i familjestrukturen

Ovanstående beskrivning av det nya samhället orsakar stora konflikter för de flesta invandrarfamiljer som är vana vid den gamla familjestrukturen, där fadern hade makten och det fanns inget motstånd mot hans beslut. Det finns en stor risk för en identitetskris för dem som utvandrat från ett patriarkaliskt samhälle enligt Al-Baldawi. Hela hierarkin rasar och fadern hamnar på botten av pyramiden och istället tar barnen plats på toppen av pyramiden och modern efter barnen. Det stora skydds nätverket försvinner och barnen står kvar tillsammans med sina föräldrar med många uttalade och outtalade regler och normer. Nya förutsättningar behövs i skapandet av den nya familjestrukturen i det nya samhället.

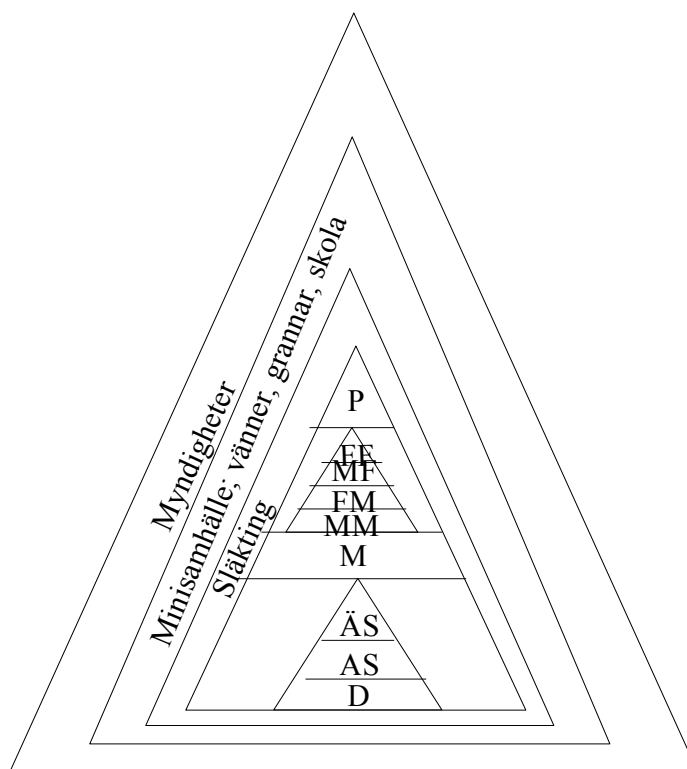
Beroende på den familjestruktur invandrarfamiljer kommer ifrån väljer de fyra olika strategier under integrationsfasen: *Traditionell, integrerad, assimilerad och marginaliserad*. (Al-Baldawi, 1998)

3.1.4.1 Den patriarkaliska familjestrukturen

Nedan beskrivs den patriarkaliska modellen som är dominant i både samhället och inom familjen i de flesta länder i Mellanöstern, Nordostafrika samt delar av Asien. Det är en modell av hur familjen organiserar sina inre relationer. För majoriteten av familjerna i dessa kulturer pågår en gemensam familjestruktur i form av en pyramid med olika nivåer där pappan står högst upp och har den övergripande makten inom familjen och är familjens representant utåt.

Den patriarkaliska modellen av familjestrukturen enligt Riyadh Al-Baldawi (1998)

P = Pappa	AS = andra son/söner
M = Mamma	ÅS = äldsta son
FF = Farfar	D = Dotter/döttrar
MF = Morfar	FM = Farmor
MM = Mormor	

Al-Baldawi (1998) illustrerar modellen i form av en pyramid med fyra olika nivåer där varje nivå tillhör en av familjemedlemmarna. Toppen av pyramiden tillhör pappan som har all makt och styr över hela familjen. I vissa fall består familjen av två/tre olika generationer beroende på om far/mor föräldrar lever. Då tar de också plats i andra nivån efter pappan i

pyramiden. I vissa länder t.ex. som Iran ingår även föräldrarnas syskon i familjestrukturen och bildar storfamilj och pappan har till uppgift att försörja hela familjen.

Al-Baldawi (1998) pekar på far/morföräldrarnas makt och roll och deras ansvar för de unga som ibland känns för mycket. *I det traditionella samhället träffas ofta män och kvinnor förmedling mellan familjerna därför känner gamla föräldrar stor delaktighet och får stor roll i familjen* (Ahmadi, 1998, s. 153). På grund av ekonomiska svårigheter och traditioner bor nybildade par tillsammans med pojkens föräldrar, vilket innebär att de gamlas makt kan bli ännu större i den fysiska närvaron. Traditionellt har farfadern och morfadern i dessa kulturer större makt i familjen än moderns föräldrar. De har t.o.m. högre status inom familjehierarkin.

I de länder där sådan samhällssyn styr och dominerar räknas farfaderns roll som ersättare då fadern är bortrest eller vid en dennes bortgång. Modern har inga rättigheter då farfadern finns. Det är hans ansvar att sköta och skydda barnen och deras mamma och efter honom tar den äldste brodern.

I den tredje nivån befinner sig modern som har till uppgift att förmedla och förmildra faderns och de äldres order till barnen, ta hand om barnen, de äldre och hemmet enligt Al-Baldawi (1998). Hennes roll är mycket viktig för hon har ansvaret för att hålla samman familjen. *Denna bild av kvinnans roll i familjen i det patriarkaliska samhället varierar beroende på familjens ekonomiska och sociala tillhörighet samt beroende på om familjen bor i en stor stad eller i en liten stad* (Ahmadi, 1998, a.a. 154). Ju äldre kvinnan är desto mer makt och plats tar hon. I stora städer arbetar kvinnor och deltar i familjeförsörjningen och de får därmed en högre position inom familjen.

Den fjärde nivån upptas av barnen, först pojkar och därefter flickor. Hierarkin ses även här där pojkar tar makten över flickor. Det är alltid den äldsta pojken som räknas som familjens efterträdare till fadern och inskolats i att ta rollen som arvtagare av makten i familjen enligt Al-Baldawi (1998).

Flickor i det patriarkaliska systemet är en utsatt grupp och ligger i botten av pyramiden. De måste anpassa sig till makthavarnas krav både i interna och externa familjesystemet. En förklaring till flickornas utsatthet kan vara att pojkarna är rädda för konkurrensen med de duktiga flickorna som skulle kunna ta makten ifrån dem.

Pyramiden är omringad av tre olika skyddsnätverk. Det närmaste nätverket är släktingar både från faderns/moderns sida, ett första skyddssystem. I nästa nätverk ingår (grannar, kompisar, skolkamrater osv.) detta kallas också minisamhälle. Myndigheterna ligger i många traditionella samhällen i den yttre kanten av trygghetsnätet och skyddet för familjen. Detta är i motsats till den moderna individuella familjestrukturen där de tar den första och största platsen.

I ovanstående samhällsperspektivet spelar olika faktorer roll för organisering av familjeformen bl.a. är klasstillhörighet, utbildningsnivå hos föräldrar, boende i stora respektive små städer eller byar osv. I ett sådant system har alla familjemedlemmar stort ansvar gentemot varandra. De har t.o.m. rättigheter och skyldigheter i förhållande till familjekretsen. Fördelen med en stor familj är att det är en tryggare miljö för familjen att existera i genom närheten av varandra och kunskapen om varandra samtidigt som det kan upplevas av vissa familjemedlemmar i underläge som instängt.

Al-Baldawi (1998) menar att: *Familjens inflytande på individen präglar inte bara det moraliska livet utan spelar en viktig roll om det sociala livet och därmed lär sig barnet att sätta familjens heder och bästa före sitt eget. En individ är först och främst familjemedlem och därefter medborgare. Familjen i denna bemärkelse fungerar som en organisation som ger sina medlemmar social trygghet* (a.a. s. 154).

Problem uppstår när familjer immigrerar till ett samhälle som har utvecklat en helt annorlunda modell av familjestruktur och ett annat samhällsperspektiv. I det nya landet härskar jämställdhet inom familjen och barnens rättigheter tar första platsen. Skolsystemet bygger på individen i centrum och alla måste ta ansvar för sina handlingar även för samhället.

3.1.4.2 Den integrerade familjestrukturen

Familjen försöker modifiera familjestrukturen och anpassar den till det nya samhällets normer och regler till sin egen kultur. Det krävs en balansgång för att i sin familjesituation ta de goda delarna från bägge två kulturerna. *Att föräldrarna har god utbildning och möjligheter till arbete spelar en stor roll i familjens integration i det nya samhället* (a.a.).

Dessa familjer brukar behålla sina kontakter med sina landsmän samt skapa nya kontakter med människor från olika delar och kulturer i sin omgivning. Den här modellen ger det bästa resultatet för integration. Integration innebär att man bibehåller integritet, t.ex. slår vakt om centrala normer och värderingar för hur man ska leva inom familjen, samtidigt som man inlemmas i majoritetssamhället enligt Marsella (2000). (Allwood & Franzén, 2000)

Strier (2000) hävdar att *man delar in livet i två kulturella zoner; i många familjer, hemmet där föräldrarna kräver att barnen ska uppföra sig i enlighet med de traditionella kulturella värderingarna och samhället utanför hemmet där barnen uppmuntras att göra som alla andra* (a.a. s.141).

3.1.4.3 Den assimilerade familjestrukturen

Den assimilerade familjen bryter sin kontakt med sin kultur och försöker bilda sin familjestruktur enligt det nya landets kultur och värderingar. De flyttar till ett helt svenskt område. De behandlar sina barn exakt efter det nya landets regler och tvingar sina barn att bli svenska. Den här familjen tappar sin identitet om de inte blir accepterade av majoriteten i samhället. Omgivningens bemötande och attityder spelar stor roll för den här familjens välbefinnande. Följden brukar bli att de inte blir accepterade av sina landsmän. Skulle familjen sedan misslyckas att tränga sig in i den svenska kulturen får detta konsekvensen att de blir dubbelt isolerade från båda två kulturerna. Barnen får betala priset i detta fall och blir ofta marginaliserade.

Assimilation betyder att man överger de egna kulturella vanorna och värderingarna för att helt acceptera mottagarlandets regler och normer. Strier (2000) förklarar att ambitionen är att bli accepterad som en del av majoritetskulturen i mottagarlandet. Föräldrar är positiva till personalen i skolan och lyssnar på deras råd och åsikter. *Men när barnen växer upp och alltmer fjärras från föräldrarnas normer och uppstår för det mesta konflikter* (Allwood & Franzén 2000 s.141).

Enligt Carli (2000) det finns en risk att barn som försöker assimilera sig med mottagarlandet blir isolerade, då de undviker kontakter med barn med samma etniska ursprung samtidigt som de inte blir accepterade av majoriteten. (a. a.)

3.1.4.4 Den marginaliserade familjestrukturen

Den marginaliserade familjen har varken kontakt med det svenska samhället eller med sin egen kultur. De lever i sin lilla värld och barnen vänder sig ofta till olika gängbildningar. Berry, (2000) beskriver modellen som att familjerna varken slår vakt om sin ursprungskultur eller inlemmas i mottagarlandets kultur. *Flera studier av flyktingungdomar utan föräldrar som vuxit upp i exil visar på risken att de isolerar sig och inte söker kontakt med sitt nya land trots att de inte heller har kontakt med andra från hemlandet* (a.a. s. 142).

3.1.4.5 Nya förändringar i familjestrukturen

Ovanstående beskrivning av det nya samhället orsakar stora konflikter för de flesta invandrarfamiljer som är vana vid den gamla familjestrukturen, där fadern hade makten och det fanns inget motstånd mot hans beslut. Det finns en stor risk för en identitetskris för dem som utvandrat från ett patriarkaliskt samhälle enligt Al-Baldawi. Hela hierarkin rasar och fadern hamnar på botten av pyramiden och istället tar barnen plats på toppen av pyramiden och modern efter barnen. Det stora skydds nätverket försvinner och barnen står kvar tillsammans med sina föräldrar med många uttalade och outtalade regler och normer. Nya förutsättningar behövs i skapandet av den nya familjestrukturen i det nya samhället.

Beroende på den familjestruktur invandrarfamiljer kommer ifrån väljer de fyra olika strategier under integrationsfasen: *Traditionell, integrerad, assimilerad och marginaliserad*. (Al-Baldawi, 1998)

3.1.4.6 Den traditionella familjestrukturen

Familjen behåller den gamla patriarkaliska strukturen från hemlandet. Familjen tar ingen hänsyn till den nya omgivningen och trivs bra med sin tillvaro, eftersom ingen förändring har skett. De flyttar ofta till invandratäta områden där det är helt acceptabelt med det patriarkaliska perspektivet som förutsätter den manliga makten. Familjen undviker att deras barn integreras med den svenska kulturen och avbryter kontakten med det svenska samhället. De vill gärna placera sina barn i friskolor inriktad på religion. En sådan familj hamnar i konflikt med olika samhällsinstitutioner, socialtjänsten och även med dem som bor utanför deras bostadsområde eftersom de inte har någon förankring i samhället. Al-Baldawi (1998) menar att: *Ju längre familjen lever i det nya landet desto svårare blir det att behålla konceptet av den patriarkaliska modellen i funktion* (Ahmadi, 1998, s.140).

Enligt Carlis (2000) innebär det att familjen så långt som möjligt slår vakt om de kulturella värderingar som de har haft i hemlandet medan kontakten med majoritetskulturen och samhället undviks. Strier (2000) hävdar att man på det viset utvecklar en etnisk minoritetsgrupp utan kontakt med övriga samhället. Den kallas också den traditionella familjestrukturen som lever bara inom sin lilla värld. Föräldrar som väljer denna strategi strävar efter att barnen ska uppfostras utan inflytande av samhället. De placerar barnen i speciella skolor om det är möjligt och försöker på alla sätt att skydda dem från det kulturella inflytande som det övriga samhället står för. (Allwood & Franzén 2000)

Olika faktorer försvårar den här modellen långsiktigt menar Al-Baldawi (1998) som bl.a.:

A: *Barnen har bättre möjligheter till integration i samhället än sina föräldrar genom bland annat skolan* (Ahmadi, 1998. s. 164). Han menar att de lär sig språket snabbare. De vill lära sig den svenska kulturen och de börjar känna sina rättigheter och skyldigheter som strider mot familjens tradition och struktur. Kännedom om de individuella rättigheterna i det nya samhället framstår som ett hot mot pappans makt i familjen. Därmed uppstår konflikter

mellan barnen och föräldrarna. Dessa konflikter blir klarare och djupare ju äldre barnen blir och ju mer de integreras i samhället.

B: *De vuxna blir mer och mer beroende av sina barn i kontakterna med olika myndigheter i samhälle* (a.a.). Genom att barnen t.ex. måste spela tolk för sina föräldrar och hjälpa dem med olika behov. Fadern känner sig maktlös då han har förlorat sin roll som försörjare och känner inte sig som ansvarig för familjen. Han är ofta arbetslös och måste ta emot socialbidrag, Han har ett fattigt språk och upplever sig underlägsen sina barn. Barnen tar över makten och pyramiden ombildas på nytt i omvänd ordning. Det startar en kamp mellan den maktlösa fadern och barnen. *Vissa pappor utövar sin makt med otillåtna metoder, exempelvis genom våld, misshandel och förtryck av andra medlemmar i familjen* (a.a.).

C: Den tredje faktorn utgörs av mammans roll. Kvinnors är allmänt mer öppna för att skapa sociala kontakter med omgivningen (grannar, landsmän – särskilt kvinnor, dagis och skolpersonal (Al-Baldawi 1998). Kvinnan lär sig språket snabbare än mannen genom barnen och deras skola. Hon börjar tidigt lära sig språket för att kunna kommunicera med lärarna i skolan och kanske skaffar hon sig ett jobb för bättre trygghet i sin tillvaro. *Detta ger kvinnan större möjlighet att frigöra sig från de begränsningar som det patriarkaliska systemet sätter för henne* (a.a.). Det finns också motsatsen som Al-Baldawi (1998) påpekar, en del kvinnor accepterar situationen i familjen dvs. det manliga styrandet och en del orkar inte med konflikterna utan skiljer sig från mannen. Detta innebär en isolering för kvinnan som förlorar det tidigare nätverket om hon inte kan hantera den nya situationen och inte får något stöd utifrån, hamnar hon i en ensamhet som innebär psykiska påfrestningar.

3.1.5 Sociala skillnader är avgörande för elevers resultat

En rapport från skolverket (2005) visar att elever med utländsk bakgrund lämnar i större utsträckning grundskolan med ofullständiga betyg än infödda elever och är därigenom överrepresenterade bland dem som inte når behörighet att söka till de nationella programmen på gymnasiet. Resultat och analyser baserade på registerdata för de elever som gick ut grundskolan våren 2003 och även de elever som gick ut våren 1998 visar att av 109 000 elever som slutade årskurs 9 våren 2003 hade 85 procent svensk bakgrund och bara 14,5 procent som hade utländsk bakgrund lyckades avsluta grundskolan dvs. de fick minst godkänd i de tre kärnämnen svenska, svenska som andra språk, matematik och engelska. Enligt rapporten är andelen behöriga bland infödda elever 91 procent medan andelen för de utlandsfödda som invandrat efter 1993 och har behörighet till gymnasieskolan 64 procent. Föräldrarnas utbildningsnivå har starkt samband med elevens meritvärde enligt denna rapport.

De socioekonomiska bakgrundsfaktorer som påverkar invandrarelevernas betygresultat är enligt rapporten bl.a.: föräldrarnas utbildningsnivå, arbetsmarknadsanknytning och om eleven lever med båda föräldrar eller en av dem. Skillnaderna i familjens socioekonomiska bakgrund förklaras som viktigare än den utländska bakgrunden i sig. Denna rapport varnar för risken av en ökad skolsegregation efter etniska/eller socioekonomiska grunder och att detta kan påverka likvärdigheten i det svenska skolsystemet. Rapporten bekräftar dessutom att om hänsyn tas till elevers socioekonomiska bakgrund, försvinner mycket av skillnaderna i betygsresultaten. Därmed kan en del av de skillnader som finns i betygsresultatet mellan infödda elever och elever med utländsk bakgrund förklaras med sociala skillnader snarare än utländsk bakgrund. Skillnaderna verkar öka när eleverna går vidare i gymnasieskolan. Skolverkets analyser visar att det finns negativa effekter av boendesegregation som visar sig i lägre betygsresultat för elever som går i invandrartäta skolor. Rapporten tyder på att det är

de kraftigt minskade resurserna de senaste åren sammantaget med det segregerade boendet som snarare har blivit mer tilltagande än avtagande som påverkat skillnaderna. Resultaten i denna rapport visar att boendesegregation och familjens integration i det svenska samhället påverkar möjligheterna för dessa elever att uppnå målen i den svenska skolan.

3.1.6 Skolans roll i kampen mot segregationen

Nihad Bruner (2002) påpekar att under det senaste decenniet har Sverige snabbt blivit ett högradigt multikulturellt, socialt och etniskt segregerat samhälle. Mest syns och märks detta i storstädernas förorter. Hög arbetslöshet, sönderfall av tidigare informella sociala nätverk, ett dåligt rykte och ett avståndstagande från storsamhället, har satt djupa spår i de här förorternas skolmiljöer.

Eleverna tenderar att anamma den negativa bilden och göra den till en del av sin egen självförståelse och sedan agera i enlighet med den. Men samtidigt är just deras skolor ett av de mest kraftfulla instrumenten för förändring av både den negativa helhetssynen och av elevernas uppfattningar om vilken väg som är möjlig att gå i framtiden. I sin avhandling: *Skolan mitt i förorten – fyra studier om skola, segregation, integration och multikulturalism* beskriver sociologen Nihad Bunar (2002) hur de sociala och ideologiska förändringarna i samhället påverkar utsatta storstadsområden men också hur skolorna och eleverna hittar strategier för att handskas med och bekämpa segregationens konsekvenser.

3.1.7 Varken familjen eller samhället

Massoud Kamali (1999) som är professor vid Uppsala universitet har i sin studie undersökt invandrarungdomarnas attityder till det svenska samhället under namnet ”*varken familjen eller samhället*”. Han har genomfört studien i fem bostadsområden i en mellanstor svensk kommun tre av dessa bostadsområden var invandrartäta områden med en blandad struktur på befolkningen med avseende på klass och nationalitet. De flesta av familjerna som deltog i hans studie saknade arbete och fick socialbidrag. Han har använt både observation och intervju i sin datainsamling under fem år. För att samla in observationsmaterialet har han deltagit i ett projekt med ungdomar som befann sig i riskzonen för ogynnsam utveckling och kriminalitet. Han har gjort intervjuerna i tidsintervaller för att kunna ge svar på de frågor som dök upp under observationerna och för att kunna bearbeta materialet. Han har intervjuat femtio ungdomar med olika bakgrund tillsammans med deras föräldrar. Under Kamalis observationstid deltog två hundra ungdomar med sina föräldrar. Kamali är kritisk mot den sociala myndigheten och anser att den instans som lyser med sin frånvaro inom socialvården idag är en utvärderande instans. Som ett exempel pekar Kamali på att vissa familjer och ungdomar tycks ha fungerat som försökskaniner på vilka olika behandlingar har prövats. Orsaken till detta kan vara de behandlingstraditioner som har rötter tillbaka i det relativt kulturellt homogena samhälle som existerade före de senaste decenniernas massinvandring och demografiska förändringar.

Han anser att om en familjerelation fungerar bra blir det garantin för att ungdomarna får den hjälp och det stöd de behöver. Kamali menar att ungdomar som har dålig kännedom om det svenska samhället behöver vuxenkontakt och uppmärksamhet. Kamali tycker att empati från ansvariga för att kunna sätta sig in i andras situation spelar stor roll för samverkan. Han pekar också på kunskap om andra familjestrukturer, individuella skillnader och viktigast av allt invandrarnas situation i Sverige som viktiga aspekter när myndigheterna möter dem i olika situationer. Kamali definierar människans identitetsskapande genom homogenisering som konstruerar och vidmakthåller den kollektiva identiteten vilket hänger samman med

exkludering av "den andre". Kamali betonar att den etniska åtskillnaden förstärks av de strukturella realiteterna i form av hög arbetslöshet bland invandrare samt boendesegregation. I invandrartäta och segregerade områden växer invandrarkulturer fram som identifierar sig med sitt eget utanförskap. Kamali (1999) belyser också invandrarungdomarnas gruppbildningar och imageskapande av sina egna bostadsområden som en del av invandrarnas gränsbevarande strategi.

3.1.8 Sverige rasistiskt enligt statlig utredning

I SOU (2005:41), utredningsrapport presenterades av Kamali (2005) där ger Kamali en bild av Sverige som är ett rasistiskt samhälle där de som inte är vita diskrimineras och underordnas. Han menar att integrationspolitiken är en del av den diskrimineringen som delar upp människor i "vi" och "dom" kategorier. Den bild som utredningsrapporten ger av Sverige är bilden av ett rasistiskt land där de vita är överordnade och de andra diskrimineras på arbetsmarknaden, i skolan, i medierna och på en rad andra områden. Han kritiserar tillsammans med ekonomhistorikern Paulina de los Reyes grunden för den svenska integrationspolitiken som *utgår från två fördefinierade och hierarkiskt rangordnade kategorier; ett "vi" som ska integrera och ett "de" som ska integreras* (DN den 31 maj 2005). Enligt dessa forskare är svenskheten omöjlig att nå för många människor och invandrarskap går i arv från generation till generation. Det faller sig naturligt att rollen som vägvisare, uppfostrare, upplysare eller tuktare om så behövs är reserverad för "äka svenskar" samtidigt som "de andra" förpassas till en villkorad tillvaro där kompetens, hederlighet, kunskaper, engagemang och även rätten att överhuvudtaget befinna sig i Sverige kan ifrågasättas när som helst, skriver Kamali och de los Reyes. Forskarna summerar att diskrimineringen i Sverige varken är tillfällig eller övergående utan är en del i ett privilegiesystem som ger vissa grupper makt på bekostnad av andra. Kamali tar i sitt kapitel upp debatten om hedersmord som ett exempel på diskriminering. Han beskriver att när Fadime Sahindal mördades av sin far framställdes mordet som en integrerad del av invandrarkulturen. Men däremot om en vit svensk kvinna mördas av sin far eller man beskrivs det av politiker och medier som att det inte har med kultur att göra alls.

I en ny kartläggning som genomförts på uppdrag av Skolverket av Wernersson, Holma och Osbeck (2003) framgår att var fjärde elev kränks i skolan. Särskilt utsatta är flickorna och elever med utländsk bakgrund. Forskarna har genomfört undersökningen i skolår åtta eftersom man anser att kränkningar förekommer mer i denna period. Dessa forskare undrar om man skall nyansera diskussionen om kränkningar och mobbning i skolan! De hävdar att i den studie de grundar sig på är inte mobbning i fokus, utan det vidare begreppet kränkande behandling. Vid denna "kränkning" handlar det i dessa sammanhang om nedvärderande ord och handlingar som bryter mot principen om alla människors lika värde. I studien analyseras särskilt i vilken utsträckning social och etnisk bakgrund, kön eller sexuell läggning kan relateras till kränkningarna. De medger att det finns exempel på att kränkningar används för att markera etniska skillnader. Gränsdragningarna är då inte lika generella som för kön och formerna för skapande av social identitet inte lika entydiga. Forskarna anser att skillnaden mellan "vi" och "dom" kan fastställas och en hierarki etableras. De urskiljer två linjer. Den ena linjen är att principen om manlig överordning upprätthålls. Pojkarna markerar på olika sätt sin position och könsorden kan hagla över flickor som dristar sig till att inte göra som pojkarna vill – till exempel fuska på prov.

Den andra linjen enligt dessa forskare gör det hela mycket mer komplicerat. Både flickor och pojkar etablerar sig som sexuellt aktiva och attraktiva, vilket gör att både könen försöker leva upp till andra könets förväntningar. Dessa forskare anser att kränkningar i vid mening

och den specifika varianten mobbning ingår som en mörk aspekt i upprättandet av social identitet och ordning. De medger att det handlar om upprättande och bevarande av normer – det ”normala”. Det handlar inte så lite om förakt för svaghet och skräck för att själv höra till de svaga. De vill att under utbildningen måste unga få möjligheten att bearbeta detta och finna konstruktiva förhållningssätt. Forskarna anser att skolan har ett schizofrent uppdrag att å ena sidan utgångspunkten skall vara allas lika värde och å andra sidan skall elever sorteras i godkända och icke godkända. Deras slutsats är att skolan måste fortsätta att på alla tänkbara sätt utveckla sitt arbete med ”värdegrund” – tolerans, solidaritet, respekt för andra och allas lika värde.

3.1.9 Osynlig rasism i skolan

Ing-Marie Parszyk (1999) är forskare i pedagogik vid Lärarhögskolan i Stockholm. Hon har intervjuat 32 invandrarbarn på låg-, mellan- och högstadiet från förortsskolor utanför Stockholm. Alla har olika etnisk bakgrund. Syftet med Ing-Maries avhandling är att belysa hur minoritets elever upplever skolvillkoren från sin utsiktspunkt. I elevernas berättelser kommer de pedagogiska och sociala livsbetingelserna till uttryck. Fortfattarens tolkning av dessa berättelser i ett hermeneutiskt perspektiv med utgångspunkt i hennes egen förförståelse av många års arbete som lärare i svenska som andra språk, samt som klass- och speciallärare.

Barnen har fått tala fritt om sina upplevelser i skolan under intervjuerna. Om hur lärare, föräldrar och kamrater förhåller sig till dem och dessutom deras egna språkförutsättningar och hur de hanterar detta. Enligt Parszyk (1999) upplever många att de utsätts för osynlig rasism både av lärare och svenska elever. Minoritets eleverna uttrycker att lärarna visserligen aldrig säger att de ogillar invandrare, men att det känns så. Lärarna är besvärade av deras frågor eller undviker dem och verkar inte vara intresserade av deras kultur. Deras tvåspråkighet tas inte heller tillvara utan ses snarare som en belastning, förklarar invandrarungdomarna i intervjuerna. Längst fram i klassrummet sitter de ”svenska” eleverna. Längst bak invandrarna och lärarna gör ingenting för att förändra detta beskriver eleverna i sin intervju med Parszyk. Den dolda rasismen frodas i den svenska skolan. Elevernas känsla av att de står utanför skoldemokratien och att deras belägenhet och identitet inte erkänns, utmynnar i ett resonemang om hur ”en skola för alla” upplevs som en skola för andra. Det är en dyster bild som tonar fram i Ing-Marie Parszyk doktorsavhandling. Enligt Parszyk känner ungdomarna väl till att de förmodligen kommer få sämre betyg än sina ”svenska” klasskamrater och att de kommer ha mer problem att få ett jobb i framtiden. Begreppet invandrare har givit eleverna en identitet som de själva inte valt. Många av besparingarna som gjorts i skolan har också direkt drabbat den här gruppen barn. Hemspråksundervisning och speciallärare har skurits ner vilket förstärker upplevelsen av att komma i andra hand enligt Parszyk.

Den svenska skolan säger sig verka för integrering men hon menar att glappet mellan vision och verklighet är stort. Klassrummen är segregerade precis som samhället i övrigt. Ing-Marie Parszyk tror att det är aningslöshet och okunskap snarare än rasism som ligger bakom lärarnas bemötande av minoritets eleverna. Hon anser därför att lärarutbildningen bättre bör förbereda lärarna på mötet med elever med olika etnisk bakgrund. Vidare tycker hon att man bör satsa på minoritets eleverna under hela deras skoltid samt ge lärarna tillfälle att samtala med barnen om deras upplevelser.

3.1.10 Berättelser – ett sätt att stärka och träna känslolivet

Martina Campart (2000) visar i sin avhandling *"Schooling Emotional Intelligence through narrative and dialogue"* att berättelser kan vara en möjlighet att komma åt sitt eget känsloliv. Hon menar att barnet lär sig prata med sig själv och att bli ärligare i kontakterna med sig själv. Syftet med hennes avhandling var att visa berättelsens kraft. Utgångspunkten för hennes forskning var att berättandet är ett av våra viktigaste sätt att uttrycka känslomässiga erfarenheter. En berättad historia griper tag i lyssnaren men den bjuder också in till identifikation och öppnar nya tankar beskriver Campart. Camparts avhandling bygger på en kvalitativ studie. Till grund för hennes analys ligger både utsatta barns berättelser om sig själva och deras familjer vid ett barnhem i Genua i Italien och de vuxnas berättelser om sig själva och det som händer i mötet med barnen vid samma barnhem.

Ett av de viktigaste resultaten i Camparts avhandling är att visa berättandets effekter, där kan man komma åt sitt eget känsloliv när man berättar sitt livs historia, som lyssnare genom att det man hör berör en. Som berättare så vävs i bästa fall färgade delar in av det egna livet i berättelsen. Berättelsen väcker alltså känslor som då de placeras i ett sammanhang blir begripliga och hjälper barnet att förstå sin omvärld. Barnen lär sig tänka när de lär sig organisera sina egna emotionella erfarenheter förklarar Campart (2000). Ett annat resultat av hennes forskning är att genom berättandet få möjlighet att stärka eller träna den emotionella intelligensen och därmed också den intellektuella. Känslor är inte bara känslor utan också ett sätt att tänka då känslorna uttrycker bedömningar och värderingar av världen. De är också starkt formade av kulturen och det sociala sammanhanget menar Campart.

Berättandet får två effekter enligt Camparts forskning, för det första, det kan ge barn verktyg att tolka och bearbeta känslor, som ett medel för att på ett djupare sätt prata med sig själv. För det andra kan ansvariga och bland annat läraren i skolan hitta strukturer och mönster i berättarmetoden som sedan kan användas att utveckla det pedagogiska arbetet. Martina Campart vill nu att hennes avhandling och diskussioner kring berättandets betydelse används för att nå behövande ungdomar på skolor och i annan ungdomsverksamhet. Ett exempel är hälsopedagogik i mindre grupper. Hon betonar också att använda sig av berättelser är en metod men inte en universalmedicin. Den kräver mycket tid av alla inblandade.

KAPITEL 4

4.1 TEORETISKA PERSPEKTIV

Den teoretiska utgångspunkten är att från två teoretiska perspektiv, Pierre Bourdieus teori om det sociala rummet och Nader Ahmadis beskrivning om holism kontra individualism belysa invandrarungdomarnas anpassningsprocess i svenska skolan. Svårigheterna omfattar två viktiga områden enligt följande:

1. De problem och konflikter som har en strukturell karaktär och orsakas av majoritetssamhället.
2. De problem och svårigheter som härstammar från invandrarungdomarnas egen kulturella bakgrund. Ungdomarna upplever krav och budskap från olika kulturer med olika världsuppfattningar.

Valet av dessa teorier grundar sig på ungdomarnas egna berättelser som koncentreras kring deras bakgrund, ursprung och ekonomiska betingelser. Bourdieu lyfter fram det sociala rummets påverkan och Ahmadi beskriver två olika samhällsperspektiv dvs. individualism och holism.

4.1.1 Bourdieus teori om sociala fält

Pierre Bourdieu 1930, är fransk sociolog och kulturanthropolog. Han är bondpojken som trots sin bakgrund lyckats etablera sig och skaffa sig en position bland den franska kultureliten. Han är mest känd för sin teori om det symboliska eller kulturella kapitalet, som han utvecklade genom analyser av det franska utbildningsväsendet. Bourdieu kartlade framför allt den franska medel och överklassens habitus inom litteratur, konst, mode, vetenskap m.m. Under 1960-talet utförde han i Algeriet banbrytande fältstudier av det traditionella bondesamhällets upplösning (NE 2003). Bourdieus centrala begrepp handlar främst om de olika formerna av kapital, kulturellt, socialt, ekonomiskt och symboliskt kapital och begreppen habitus, fält, smak och livsstil.

Bourdieu teori handlar om det förhållande som vi alla är med om och konfronteras med i vardagen. Det handlar om olika händelser så som individens vardagsliv, i skolan, med familjen, på fritiden, arbetet och samhället. Den pekar på hur samhällets struktur är uppbyggd och vilka faktorer som skapar villkoren för dess fortlevnad. Bourdieus arbete identifieras mest med forskning som diskuterar makt och kulturens roll i allmänhet och dess effekt i reproduktion av sociala strukturer. Diskussionen går ut på hur makt och statusförhållande i olika samhällen och inom olika sociala fält upprätthålls, bevaras och reproduceras som alla andra mänskliga verksamheter.

Bourdieu (1993) analyserar den sociala gruppens handlande och ifrågasätter det som betraktas som självklart. Han belyser den vertikala dimensionen i analysen av sociala klasser och enligt Bourdieu sker utvecklingen inte som trappsteg. *Den sociala klassen definieras av strukturen hos relationerna mellan alla relevanta egenskaper. Det är denna struktur som tilldelar var och en av dessa egenskaper och de effekter de utöver på praktikerna deras specifika värde* (Bourdieu 1993, s. 258).

Han pekar på två viktiga aspekter som spelar stor roll för individens position i samhället: Det objektiverade (innehav av tillgångar eller makt) och förkroppsligade (skilda klasshabitus) som definierar den sociala klassens grund för uppkomsten av olika positioner för individen inom sin omgivning som också är viktigt för henne i samhället.

Bourdieu (1993) definierar kapital på följande sätt: *kapitalet representerar det bestämda tillstånd hos systemet av egenskaper och tillgångar som gör att klass blir en universell förklarings- och klassificeringsprincip som avgör vilken rang man får inom varje tänkbart fält* (s. 271). Bourdieu definierar också påverkan av det sociala rummet på följande sätt: *Den sociala klassen definieras av strukturen hos relationerna mellan alla relevanta egenskaper. Det är denna struktur som tilldelar var och en av dessa egenskaper och de effekter de utöver på praktikerna deras specifika värde* (s. 250).

Bourdieu (1994b) betraktar skolan som: *institution i statlig regi eller under statlig myndighet bidrar till reproduktionen av fördelningen av det kulturella kapitalet, och bidrar därmed till reproduktionen av fördelningen av positioner inom det sociala rummet* (39– 56).

I sin teori om utbildning använder han reproduktionsbegreppet, som handlar om relationen mellan lärare–elev om att överföra, omvandla och tillägna sig det symboliska kapitalet som är av central betydelse för högre social position. Reproduktion syftar således på att det inte räcker att ”lära” sig läxan utantill, den måste också omformas och användas i dialog med den makt varifrån symbolvärdena härstammar (Bourdieu & Boltanski 1981, s.141; Bourdieu 1973).

Bourdieu (1998) beskriver situationen i skolan på följande sätt:

Skolan domineras emellertid av föreställningen om utbildning som en likvärdig möjlighet för alla, oavsett social bakgrund. Men genom detta synsätt, som i praktiken leder till att man i utbildningen försöker behandla alla likvärdigt, blir man blind för att det sker en överföring i utbildningen av samhällets dominerande system av värden och normer. Möjligheten att inhämta och omforma denna kunskap beror på elevens sociala bakgrund, studievana i familjen osv. att behandla alla lika innebär att de utan medfödd kunskap har en sämre förutsättning att tillägna sig och omvandla kunskapen i utbildningen till den bildning som krävs (Månsen, red 1998, s.362– 363).

De tre centrala begreppen i Bourdieus arbete som är *symboliskt kapital, habitus och fält* förutsätter varandra (Anderson & Kaspersen, 1999, s.365– 380).

4.1.2 Habitus

Den klagörande definitionen av begreppet habitus förekommer i Bourdieus arbete och tillhör följande beskrivning som är:

(...) habitus, system av varaktiga och överförbara dispositioner, strukturerade strukturer som är ägnade att fungera som strukturerande strukturer, det vill säga som strukturer som generar och organiserar praktiker och representationer, vilka kan vara objektivt anpassade till sina mål utan att förutsätta någon medveten målinriktning och utan att förmågan att bemästra de operationer som krävs för att nå dessa mål behöver vara artikulerad. Dessa system av dispositioner är objektivt ”reglerade” och de är ”reguljära” utan att alls vara resultatet av att man åtlyder regler. Allt detta gör att de är

kollektivt orkestrerade utan att vara någon skapelse av en orkesterdirigents organiserande handlande (Bourdieu, 1980, s. 88).

Att individens handlingar alltid är sociala och kollektiva till sin karaktär är en central tanke i Bourdieus teori enligt Carle (1998). *Genom att individen vistas i och deltar i olika sociala miljöer tillägnar hon sig olika sätt att agera och förhålla sig. Eftersom en människa under sitt liv kan leva i och möta många olika sociala miljöer, blir hennes sätt att agera och förhålla sig format av skilda erfarenheter hon fått i olika miljöer under sin levnadsbana. Vad individen då gör är att hon tillägnar sig ett habitus* (Månson 1998, s. 382). Enligt Bourdieu kan individen agera och förhålla sig ”naturligt” i en eller flera av dessa olika sociala miljöer och medvetet påverka sin levnadsbana och forma strukturen och samhället.

Bourdieu menar att individen formar ett habitus under sin uppväxt och sitt livsförhållande som följer henne resten av livet och utgör grunden för hennes habitus. Varje nytt habitus innehåller en ny livsstil. Det är därför de individer som tillhör olika sociala ursprung har olika möjligheter att skapa och utveckla ett nytt habitus. *Detta beror på skillnader i ursprungsfamiljen som skapar olika kapaciteter att tillägga sig det symboliska kapitalet som finns i de nya sociala miljöerna* (a.a. s. 383).

Bourdieu använder sig av habitus för att skapa en slags koppling mellan människors mer aktiva handlande och den sociala strukturen. Han uttrycker habitus som *i kroppen och sinnet inristade vanor och dispositioner* (Bourdieu, 1986, s. 10). Habitus antyder en socialt betingad systematik i våra sätt att vara, något som vi blivit präglade av i våra tidigare erfarenheter men som vi också uttrycker aktivt i vårt sätt att leva våra liv. Habitus kan ses som en sammansmältning av bakgrund, erfarenheter och kapital och utgör ett system av dispositioner utifrån vilka vi handlar (Bourdieu 1995, s.18, 46, 86f.). *Det är med utgångspunkt från den sociala systematiken i habitus som livsstilar ska förstås* (a.a., s. 127).

Vidare avser Bourdieu att habitus innehåller de system av dispositioner som tillåter människor att handla, tänka och orientera sig i den sociala världen, eller uttryckt på ett annat sätt, hur vår position i samhället, vägen eller banan dit och mängden och sammansättningen av kapitalet ger upphov till vanemässiga sätt att förstå och handla (Broady 1991, s 225).

Sammanfattningsvis kan man beskriva begreppet habitus som ett förkroppsligat tillstånd, av olika sätt att tänka, värdera, orientera och röra sig i tillvaron. Det handlar om sociala relationer och miljöns påverkan på individens nivå. Omgivningen har stor betydelse för individens utveckling, beteende, handlingar och tankesätt. Habitus är ett resultat av alla våra erfarenheter, den styrs av vad som är bra eller icke bra. Det skapas av olika sociala förutsättningar för vi föds olika och det är svårt att ändra på det. Habitus avgör inom vilka ramar vi kan tänka och det ändras genom en kamp om sociala positioner, det sociala konkurrensfältet. (Månson 1998, s. 383).

4.1.3 Fält

Fält kan beskrivas som ett system av förhållanden mellan positioner som innehåvs av individer, grupper eller institutioner som kämpar för någonting. Individernas kamp kring sociala positioner sker antingen inom redan etablerade fält eller genom att etablera ett nytt socialt fält. En individ kan ingå i olika fält. Kravet är värdehierarkins olika positioner och autonomi som strider kring värdehierarkier. Med autonomi menas att ett fält är avgränsat gentemot andra fält, till exempel vetenskapens, de intellektuellas och politikernas.

Inom detta fält pågår striden om positioner och värderingar utifrån olika regler och konkurrensprinciper. Även fälten kämpar mot varandra. För fälten gäller det att bibehålla sin autonoma position och makt i samhället. För individen gäller det att anpassa sig till de spelregler som gäller och utveckla det habitus som gör det möjligt för henne att hålla sig kvar inom fältet. För att individen skall nå högre positioner måste han inneha olika tillgångar och olika kapitalformer som har avgörande betydelse för fältet, dvs. han måste utföra olika ritualer för att uppnå nya positioner. Bourdieu menar att det krävs vissa insatser för att kunna nå specifika vinster i olika fält (Månsen, P. 1998).

- **Nyckelbegrepp**

- Fält: En plats där olika aktörer verkar som dominerande och där de dominerar och kämpar om det specifika kapitalet inom fältet.
- Habitus: Ett system av dispositioner som inristats i människor och som präglar deras smak, beteende, vanor och kroppsspråk.
- Symboliskt kapital: Det som igenkänns och erkänns som hedervärd, aktningvärd, överlägset etc. Detta kan vara människor, institutioner konstverk, titlar etc.

4.2 AHMADIS BESKRIVNING OM INDIVIDUALISM OCH HOLISM

Ahmadi (1998) är iranier och doktor i sociologi och universitetslektor vid institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet. Hans forskning inriktar sig på att belysa olika kulturella uppfattningar om jagbegreppet med fokus på den islamiska kulturen. Han arbetar också med utvärdering av olika sociala projekt med inriktning på olika invandrargrupper.

Människor tolkar och uppfattar ett samhälles norm- och värdesystem utifrån den världsbild de har internaliserat, individualistisk eller holistisk. Beroende på vilket synsätt personen har, uppfattar han eller hon olika sociala sammanhang på olika sätt, förklarar Ahmadi.

Det dominerande tänkesättet i västvärlden baseras på rationalitet, kritiskt tänkande och individualism. Där förklaras individen som allvetande, allmäktige och den absoluta. Enligt Ahmadi beskrivning bygger det individualistiska tänkesättet på en avgränsning mellan individen och hennes omgivande universum. Där betraktas individen som universums centrum och som den högsta principen i samhället. Ahmadi ställer individualismen mot holism och menar att den västerländska kulturen betraktar människor som en rationellt, kritiskt tänkande varelse som har samhället till sitt förfogande för att förverkliga sitt eget jag. Individen utvecklar en egen existens oberoende av sina band med andra individer och frigör sig från gruppen. Med holism menar Ahmadi att individens jag är upplöst i det universella jaget. Gruppen, kollektivet går/kommer före individen.

Han menar att individens jag upplöses i gruppen, t.ex. familjen. Även invandrarnas möjliga annorlunda inställning gentemot Sveriges normer och lagar kan enligt Ahmadi delvis förklaras utifrån tanken att synen på människan och hennes relation till sin omgivning inte ser lika ut i olika kulturer. Detta då den svenska kulturen präglas av individens rättigheter och i andra kulturer är det gruppen som har företräde över individen.

I de flesta traditionella och kollektivistiska samhällen ligger tonvikten på gruppen och det går inte att dra gränsen mellan individens privata sfär och kollektivets domän. *Människan är en odelbar del av en större helhet, en del vars existens definieras och får sin mening inom helheten* (s. 64).

Ahmadi hänvisar till islam och hinduismen som kulturer där holism manifesterats. *”Kärnpunkten i holistiskt tänkande är strävan efter enhet med ett större väsen. För att uppnå detta måste man först negera sitt jag och upplösa sig själv i det större, högre, universella jaget. När distinktionen mellan skapare och skapelse försvinner, när människan uppfattas som enbart en manifestation av det absoluta varat blir idén om individualism meningslös* (a.a. s.63).

Ahmadi förklarar att en specifik kulturskillnad som försvårar arbetet med individen är vitänkandet kontra jag-tänkandet, med annat ord kollektivism kontra individualism. Det innebär att släktingar och landsmän är starkt involverade i invandrarnas situation. Individen är alltid en del av helheten, önskemål och planer. *Barnen socialiseras från början in i föreställningen om att de först och främst tillhör familjen och sedan sig själva. Man kan till och med säga att ens liv tillhör familjen, att man på något sätt ägs av sin familj* (a.a. s. 64). Utifrån denna beskrivning framgår att individen inte kan frigöra sig från gruppen och uppnå någon självständighet i förhållande till den. Istället vinner hon trygghet och stöd samt känslan av tillhörighet som skyddar henne från ensamhet, påpekar Ahmadi. Ovanstående påstående lyfter också fram att det är de andra som har prioritet framför en själv.

KAPITEL 5

5.1 EMPIRIN

5.1.1 Delstudie 1

Fallstudier

I detta avsnitt presenteras sex ungdomars berättelser. Deras berättelser skildrar deras liv beskrivna med egna ord. Ungdomarna delar med sig av sina erfarenheter så vi läsare kan få en bättre förståelse av deras sociala värld. Berättelserna finns med i sin helhet ordet förs av dem som berättar. Ungdomarna beskriver själva hur det är att vara utanför och främmande. De talar ut om sina problem och känslor, om att leva i två olika världar och ha en kluven identitet. Jag vill via ungdomarnas egna berättelser beskriva känslan av att vara ung och utanför, samt hur det är att komma utifrån och vilja bygga ett nytt liv och få tillhöra det nya samhället. Först kommer en presentation av dessa ungdomar.

Presentation av personerna bakom berättelserna

Amanj är 17 år gammal och kurd från Iran. Han kom tillsammans med sin mormor och sina syskon som kvotflykting 2002. Nu går han på gymnasium i Stockholm. Amanjs föräldrar har varit lågutbildade men aktiva inom politiken.

Ramin är 23 år gammal och kommer från Iran. Han kom tillsammans med sin mamma och sina systrar som kvotflykting 1997. Ramins både föräldrar var högutbildade i Iran och hans mamma har utbildat sig till lärare och filosofie magister i Sverige och är arbetslös. För närvarande studerar han i Malmö.

Amin är 24 år gammal och kommer från Gambia. Han kom till Sverige 1993 och arbetar nu som elevassistent. Amins föräldrar är analfabeter i Gambia. Amin har avslutat gymnasiet.

Fermesk är 17 år gammal och är kurd från Iran. Hon kom till Sverige som kvotflykting 1993. För närvarande studerar hon på en av gymnasieskolorna i Stockholm. Fermesks föräldrar är högutbildade både i Iran och i Sverige på Stockholms universitet. Hennes pappa arbetar men hennes mamma är fortfarande arbetslös sju år efter sin utbildning.

Razgar är 23 år gammal och kommer från Kurdistan den iranska delen. Hans föräldrar är högutbildade i Iran och har varit politiskt aktiva och kämpat för demokrati och mänskliga rättigheter. De har kommit till Sverige som kvotflykting med hjälp av FN och har försökt att utbilda sig för att få arbeta. De har försökt att utbilda sig i olika ämnen men hans pappa är arbetslös och hans mamma har börjat om en ny högskoleutbildning med hoppet om att få ett jobb som passar hennes utbildning. Razgar har utbildat sig till journalist och arbetar som frilansjournalist och skriver artiklar till Metro och andra dagstidningar.

Tareq är 22 år gammal och kommer från Tunisien. Han har avbrutit sina studier p.g.a. de svårigheter han fick i skolan och i sin livssituation. Tareqs pappa är lågutbildad och hans mamma har arbetat som sjuksköterska men har fått alkoholproblem och slutat arbeta. Tareq har inte avslutat gymnasiet och nu gör han musik och är rappare inom musikvärlden.

5.1.1.1 Farsan, Morsan! Jag har saknat Er!

Jag heter Amanj och kommer från Kurdistan den iranska delen. Jag är 17 år gammal och går andra året på gymnasiet. Jag kom som kvotflykting till Sverige 2002. Jag var elva år när jag förlorade min pappa. Sen dess har jag bott med min mormor. Hon har tagit hand om mig. Hon har alltid kollat på mig som sitt barn. Jag älskar henne mycket, hon betyder allt för mig. Jag förlorade min pappa på grund av att han var en kämpe (peshmarga) och krigade för rättvisor. Peshmarga, de är som soldater för Kurdistan. De kämpar för att få frihet för oss alla kurder. De sover aldrig, de lever på berget och är alltid på fot, deras liv är annorlunda, de gör allt för bara en dag vi alla kurder får ett eget land. Min pappa var en av dem.

En dag kom han hem för att hälsa på oss men Iranska regimen tog fast honom. Sen dess såg jag aldrig mer honom igen. Jag som alltid ville krama honom sova med honom, jag hade många drömmar. Jag drömde alltid att det kommer en dag vi alla kurder är lyckliga, vi har fått vårt land och vi bestämmer över oss själva. Då kommer min pappa hem för alltid. Men när de tog fast i honom då alla mina drömmar misslyckades.

Iranska regimen tog fast min egen mamma med och nu vi vet inte ens vart hon är. Mormor säger att iranska regimen har sagt att hon dog i fängelse men jag tror inte på det. Efter allt som hände med vårt liv, mamma menar jag mormor, bestämde sig att vi skulle flytta till Turkiet och leva där ett tag, och därifrån kanske vi har tur och flyttar till någon annanstans som vi kan leva i fred och vi, jag min lilla syster och min brorsa kan plugga och bli någon. Vi flyttade till Turkiet. Att leva där var jättesvårt. Vi kände inga där och det var vinter när vi flyttade. Vi hade ingenstans att bo och svåraste var att ingen av oss kunde språket. Vi var i en stad som hette Van det var i kurdiska delen. De som bodde i Van alla var fattiga. Hur som helst lärde vi oss deras kurdiska (kurmanj). Min mamma kunde prata lite deras kurdiska.

Vi hade tur. Vi hittade en "lägenhet", som kallades lägenhet men det var inte det. Inuti var det katastrof med hjälp av en granne hittade jag ett jobb. Då jag var tolv år, jag var stolt över att jag var mannen i våran familj. Jag jobbade jättebra så att alla grannar var stolta över mig. Dom blev kompisar med mamma och hjälpte oss mycket.

Först jobbade jag på ett snickeri. Där jobbade jag ett och halv år. Sen med hjälp av en kompis hittade jag ett bättre jobb på restaurang. Jag började jobba på en restaurang, där fick jag jobba som diskare. Jag var nöjd med det också det var bättre än förra jobbet. Varje dag diskade jag över ett tusen tallrikar. Här i Sverige diska är jättelätt tycker jag! Man använder inte händerna! Allt gör maskinen, men där fick jag diska med hjälp av händerna. På restaurangen jobbade jag ett och halv år. Det var inte bra betalt men vi klarade oss. Vintern var jätte kall och speciellt för oss! Men hur som helst vi klarade oss på något sätt.

Vårt enda hopp var att flytta någonstans och leva i fred, leva som alla andra människor på jorden. Många nätter sitter jag och tänker på varför vårt liv är så? Om det finns en gud som alla tro att de finns, varför måste mitt liv vara så? Varför måste jag fly? Jag vill också leva i lugn och ro, som alla andra människor, som mina kompisar. Det finns människor som har allt men ändå dom bli ingenting! De har både föräldrarna men ändå de blir bara problem för sina föräldrar. Såna frågor jag har aldrig hittat svaret till.

Till sist efter alla jobbiga dagar våran dröm blev till verklighet. Vi flyttade till Sverige 2002. Vi trodde om vi flyttar ditt allt blir bättre, vi kan börja från början och jag, min lilla syster min lilla bror, vi kan plugga och bli någonting. Men vi hade fel våra problem blev större och större. Efter två år som vi bodde här en dag vi hörde att min brorsa han som var näst äldst,

han som skulle komma hitt till oss, vi hörde att han har dödat en polis. Då min mammas drömmar krossades. För att det var bara han som var kvar där min mammas dröm var att han ska också komma hitt till oss.

Men det blev inte så, för min mamma blev kvällarna bara mörkare och mörkare. Dag efter dag satt hon sig och grått. Min mamma är bara 56 år men hon ser ut som en 70 åring. Hennes hjärta är fullt med sorg och hela hennes liv är vi. Nu vi är här i Sverige men min bror sitter på ett fängelse utan att ha gjort någonting. Jag vet att han aldrig skulle döda någon. Först det var min pappa nu det är min bror varför? Är det liv som jag och min familj lever i?

Jag har blivit trött på denna värld, om det finns en gud vart är han då, varenda kväll ber ja bara för min brors skull att han ska komma hit. Nu mår han dålig i fängelset och det är ingen som kan hjälpa honom. Han har blivit sjuk på att sitta i ett fängelse utan att ha gjort någonting. Men det är ingen som förstår honom.

Jag önskar bara en dag se hans ansikte igen. Saknar honom så mycket. Om nu levde jag med min egen mamma och min pappa då hade mitt liv varit jätte bra. Det är så skönt att leva med sina föräldrar, deras kramar, deras värme ger så att du vill leva du har ett hopp, du är nöjd om ändå du är fattig och har ingen mat. Bara om du lever med dom, bara om du hör deras röst, deras kärlek då vill man leva. Men tyvärr för mig har det inte varit så, känner inte till dom vet inte hur dom ser ut nu. De båda lämnade mig för evigt.

Ibland i skolan när lärarna vill träffa en av mina föräldrar, farsan eller morsan, så tänker jag att jag inte har någon av dom kvar, det är bara min mormor som måste komma. Ser mina kompisar att deras pappa kommer till mötet och det känns jätte jobbigt för mig.

Vilken dörr jag går till, dom är stängda på mig. Ibland vill jag gå på ett berg och bara skrika och ta ut allt som jag har i hjärtat, ville sitta och bara gråta så var det mitt liv, ändå jag är nöjd för att jag har min mormor min lilla syster och en brorsa, älskar dom så jävla mycket. Dom betyder allt för mig.

5.1.1.2 Historia i Iran och Sverige

Jag heter Ramin och är 23 år gammal. Min historia här i Sverige är bara lite drygt 8 år gammal. Innan dess så bodde jag och familjen i hemlandet Iran, mestadels i huvudstaden Teheran men även i mammas födelsestad. Till att börja med om minnet inte sviker mig så kom jag från vad man skulle kunna kalla för en medelklass familj. Jag var fem år gammal och helt ovetande om det som pågick i världen och levde som en femåring skulle ha gjort. Med en kärleksfull familj, mamma, pappa och mina två systrar, när verkligheten hann ikapp. Pappa blev fängslad för något som jag då inte kunde förstå, men senare i livet blev det klarare för mig vilken anledning det var som fick pappa att bli en fånge. Pappa var nämligen politisk aktiv i en av de oppositionsgrupper som då fanns i Iran.

Knappt efter några månader blev även mamma tillfångatagen av samma anledning. Då bodde fem åriga jag och mina systrar, två respektive ett år gamla hemma hos mormor och morfar i mammas födelsestad. Min lillasyster fick spendera tid i fängelset med mamma för att hon bara var ett år gammal. Efter några månader blev mamma frisläppt. Under den tiden hon satt i fängelset kändes allt så svårt och jobbigt. Jag fick växa snabbt från en femåring till en människa som skulle ha varit mer mogen för att kunna förstå situationen. Efter att mamma blev fri brukade vi åka hela vägen ner till Teheran till fängelset som pappa satt i för att besöka honom. Det blev en rutin för mamma, mig och mina två systrar att åka över 70 mil för att träffa pappa för några minuter. Efter otroligt lång tid i väntsalen, som vi hade svårt att

klara av fick vi se honom en liten stund. Det var vi inte ensamma om. Många människor satt i samma väntsal och väntade på samma sak att få träffa sönerna, döttrarna, papporna och mammorna. Det var jobbiga tider som satte djupa spår i våra själar. Men det värsta var fortfarande på väg.

Några månader gick, vi gjorde vår rutinresa fram och tillbaka men i slutet kom det besked att det var träffförbud tills vidare och vi visste inte anledningen till det. Någon mer månad gick utan att vi hörde något. Till en dag, då jag hörde skrik och gråtande, inte bara från mamma utan hela familjen var samlad, alla grät. Jag sprang till mamma, höll henne i min famn och frågade efter anledningen till hennes rop och skrik och mamma sade något till mig som ringer i mitt öra till denna dag. Mamma sa: pappa har åkt på en väldigt långvarig resa och vi vet inte när han kommer tillbaka. Detta sade hon med tårar i ögonen, höll om mig och grät vidare.

Det tog mig något år att förstå vad den resan exakt betydde. Då visste jag sanningen, pappa hade blivit avrättad för det han trodde på. Samma anledning som fick mamma att bli fängslad också. Det var mörka dagar ett bra tag framåt. Livslusten fanns inte kvar som innan och vi hade inte den kärleksfulla varma familjen kvar längre. Livet blev mycket hårdare, ekonomin var inte på topp längre, mamma slet och jobbade, bara för att vi skulle klara av livet ”som vanligt”. Det gick inte bra för mig i skolan i Iran. Jag, mina systrar och mamma hade det svårt vi vågade inte berätta att pappan blivit avrättad av rädsla för att bli illa behandlade i skolan från personalen som var systemets representanter. Till en dag då ett tillfälle visade sig.

Jag vet inte hur det gick men innan jag ens visste ordet av satt jag, mamma och mina systrar i bussen på väg till Turkiet i hopp om att vi skulle hamna i ett land där vi skulle kunna växa och få trygghet. Tiden i Turkiet var bland den svåraste i våra liv. Mamma var deprimerad, jag och mina systrar kände oss hemlösa och livet kändes tungt. Inget ljust alternativ fanns inom räckhåll. Fyra, fem månader gick och UNHCR (1997) gav oss besked att vi hade blivit antagna som kvotflyktingar av Sverige. Då kändes allt genast bättre, det kanske fanns ljus i tunneln ända. Vi hade förväntningar att vi skulle få börja om på nytt, fast den här gången bättre än förr.

Livet i Sverige

Så började livet i Sverige, vi landade på Arlanda och blev mottagna av alla gamla bekanta som hade levt i Sverige ett tag. Min morbror fanns redan i Sverige, han gjorde mycket för att vi inte skulle känna oss ensamma. All hjälp vi fick av honom och hans familj gjorde det mycket enklare för oss att komma in i det nya landet och trivas.

Tiden gick och nu började lärandet av det svenska språket. Jag minns hur mina systrar kom och klagade på att jag lärde mig svenska bättre och snabbare och blev förflyttad till en mer avancerad grupp. De grät och gick till mamma och började klaga. De hade glömt att jag kunde rätt bra engelska redan från hemlandet. Det var nämligen mamma som hade placerat mig i en privat engelsk skola för att jag skulle lära mig engelska redan sen jag var nio eller tio år.

Jag var för gammal för att stanna kvar i högstadiet, så jag blev förflyttad på nytt, den här gången till Nacka gymnasium och svenska för invandrare. Först tyckte jag att läraren vi hade var kunnig och rolig men efter ett tag så försvann den bilden. Hon visade oss alla i klassen en video som skulle lära oss invandrare hur vi ska bete oss bland svenskarna. Till exempel

att man inte skulle sitta bredvid andra människor på bussen, inte fråga vad en person tror på och att man ska komma i tid. Jag tycker det var kränkande. Jag kände mig som ett dagisbarn som skulle bli upplärt hur man ska uppföra sig mot de vuxna i detta fall ”svenskarna”. Alla hennes ord om religion och hur man ska behandla alla andra med respekt upplevde jag som tomma ord. Den första lektionen handlade också om respekt. Som om jag inte kunde behandla folk med respekt redan sen innan! Alla missförstånd och anklagelser framkallade ett hat inom mig för människor som är så trångsynda att de ger sig själva rätten att lära en kille på sexton, sjutton år vad respekt innebär som om han vore en idiot som behövde omskolas för att kunna fungera rätt i detta samhälle.

Efter ett år av detta språklärande eller rättare sagt ”assimilations år” som jag kallar det blev jag antagen på naturvetenskapliga linjen i samma gymnasium. För första gången satt jag i samma klass som svenskar, då började mobbningarna, hackandet på mig att min svenska inte var den bästa. Jag var en invandrarkille som inte kunde något, kändes det som. Det gjorde att jag drog mig undan från min klass, det är kanske lite dåligt att det blev så men jag blev en outsider. Tråkigt nog så hade jag efter tre år i gymnasiet inte kommit någon av mina klasskamrater nära. Avståndet mellan mig och mina klasskamrater blev bara större och missförstånden blev bara fler. Det blev så mycket så att jag ibland inte orkade gå på lektionerna. Jag kände mig liten och inte alls lika verbal som mina klasskamrater.

Lärarna gjorde det inte bättre, om man skulle klaga på någon så blev man bara utskrattat så jag klagade aldrig. Jag minns en gång när hela klassen snackade (många var mer högljuddare än vad jag var) på tekniklektionen. Gissa vem som blev utslängd från lektionen om inte jag. Det gjorde mig ledsen, så ledsen att när lektionen var slut gick jag fram till min lärare och kallade honom rakt ut för en rasist. Då började han stamma och genast hävda att han inte var det. Jag ville inte vara tyst längre. Det jag hade fått lära mig om respekt inte verkade gälla längre. Ju mer respekt jag gav desto mer tog de det som en svaghet och utnyttjade mig. Jag blev aggressiv, hade väldigt kort stubin och trodde att svenskarna var människor man inte kan prata med. De förstår inte någonting tänkte jag då och trodde att alla var rasister, om inte öppet så var de smygrasister. Situationen blev bara sämre i skolan, jag höll mig bara till andra invandrare, de som skulle ”förstå” mig.

Uppdelningen var väldigt klar om man skulle titta på skolans cafeteria, där alla invandrare satt med varandra, vi hade till och med bestämda platser och svenskarna satt för sig själva också. Ingen tog initiativ att ändra på det och resultatet blev att vi bildade en ”egen klubb” i skolan som välkomnade alla invandrare och stängde dörrarna för alla svenskarna. Vi umgicks med varandra i skolan och även på fritiden. En annan aspekt var penningfrågan, hemma var situationen inte så bra ekonomiskt. Mina vänner hade ofta pengar att göra vad som helst och jag hade inte samma möjlighet. Gosse jackor hade blivit populära som kostade över femtusen kronor och de ”rika svenskarna” som hade råd med det hade alla gått och köpt sig en. Det gjorde att man kände sig ännu mer ensam och hatet bara växte.

Vi hade även ett stort problem i familjen. Min syster hade problem, jag och mamma hade svårt för att kunna förstå henne, ju mer tid det gick desto värre blev situationen. Socialtjänsten kom in i bilden och min syster flyttade hemifrån. Jag kände ett stort ansvar för det som hände och blev ännu mer aggressiv, det räckte bara med en enda mening och jag brusade upp och började skrika och vräka ur mig vad som helst till vem som helst.

Varje dag på TV så visade man allt i från misshandel till hedersmord, som gjorde invandrarnas situation i Sverige ännu värre. En sån sak som hedersmord blev ett stort

samtalsämne. Det kändes väldigt hårt för mig, just med tanke på att det var kurder som hade gjort brottet och jag är kurd från mammas sida. Till jag frågade vad hedersmord betydde hade jag ingen aning om vad konceptet innebär. Att döda sin egen syster eller dotter var väldigt främmande och långt ifrån den kultur jag hade växt upp i. Man ska älska sin mamma och syrra över allt annat i hela världen.

Media behandlade frågan så fel att man kokade av hat. Jag minns i en intervju de gjorde, det var i Fittja om jag minns rätt, så gick de till lokala kafét och frågade en okunnig ”idiot” vad han kände när det gäller frågan och han sa att han sympatiserade med pappan till en utav tjejerna som blev mördad.

Det blev mer och mer klart för mig hur mycket hat som hade växt i samhället. Ett exempel en kväll när jag var på en fest och hade jättetrevligt med en svensk tjej. Vi satt och pratade, om jag inte missuppfattade signalerna verkade hon väldigt intresserat av våra diskussioner till hon frågade vart jag kom ifrån, jag svarade att jag var kurd, då sa hon okej och blev tyst för några sekunder och sa till mig att hon var tvungen att gå. Senare fick jag reda på att hon hade pratat med en bekant och sagt att Ramin är jättesöt men jag vågar inte vara tillsammans med en tjejmisshandlande bergsget.

Den negativa stämplingen satte sig på mitt psyke. Jag var tjejmisshandlare och visste inte ens om det själv. Ett fegt uttalande som jag tills denna dag inte kunde förstå. Jag kan inte förstå hur en människa kunde ändra sig så snabbt enbart av ett faktum och det var just att jag var kurd.

Efter studenten splittrades vår lilla grupp. Den ena flyttade till Karlstad för att studera, den andra jobbade. Vi träffades inte längre. Själv började jobba efter studenten just för att tjäna pengar och kunna reda ut vad jag ville göra i framtiden. Jag hade stor press på mig från hela familjen att börja studera på universitet och det gjorde mig frustrerad för jag kände mig inte motiverad nog att plugga igen. Jag trodde att det som hände i gymnasiet skulle hända igen men den här gången i en helt ny miljö. Så jag tog min tid och började arbeta. Det gav mig motivation nog för att börja studera igen.

Visst, jag hade pengar i fickan men någonting saknades, jag kände mig understimulerad och ville göra mer av mig själv. Arbetstiderna var obekväma ibland var jag tvungen att vakna klockan 4 på morgonen och ibland slutade jag halv tre på natten. Jag var jämnt trött. Så jag sökte till högskolan med hjälp av mamma och jag kom in. Det jag läser nu är ett direkt resultat av vad det svenska samhället gjorde med mig. Hur det skapade min personlighet och gav mig anledning av vilja att ändra samhället. Tack vare allt som hände mig älskar jag det jag studerar just nu, just för att jag förstår det från hjärtat.

Jag förstår vad Xenofobi innebär numera och jag vet varför den tjejen gjorde som hon gjorde. Jag har även förstått att jag är annorlunda men jag ser det inte som något negativt längre. Det gör mig bara starkare och ger mig mer kraft att vilja göra det bästa av mig själv.

Det finns fortfarande lite hat inom mig men med tiden hoppas jag att jag kan övervinna det och kunna handskas med det bättre. När det gäller min aggression så har jag kunnat dämpa den väldigt bra och trivs med mitt liv rätt bra. Universitetet är en akademisk miljö och människor är mycket annorlunda mot vad de var i gymnasiet. Jag har bra kontakter med de flesta i klassen och kan diskutera alla dessa frågor som jag inte har kunnat göra förut med svenskarna i min klass. Jag studerar på högskolan, någon annanstans än Stockholm och har

kontakt med familjen regelbundet, har en tjej sen drygt ett och ett halvt år (hon är dock inte svensk). Hur jag ser på framtiden, ja den frågan är inte lätt att svara på. Jag ser faktiskt en rätt okej och ljus framtid för mig och min familj. Det är som de säger man ska alltid hoppas på det bästa men vara redo på det värsta också. Men förhoppningsvis så blir vi lyckliga, jag och min familj.

5.1.1.3 Att aldrig ge upp!

Jag heter Amin och är 23 år. Min historia börjar med att min farbror som är lokalpolitiker i Sverige och jobbar som datatekniker skulle adoptera mig från min familj i Gambia. Av alla barn som min pappa har var jag den som hade det lättast för sig i skolan och därför fick jag komma till Sverige, då det ej fanns möjlighet att vidareutbilda sig i Gambia. Jag var alltid bland de bästa i min klass.

Att resa hit var en känsla av att åka till paradiset. Min farbror var den som tog hand om allt pappersarbete här i Sverige och skröt om att han hade en vän i Sverige som var polis inom Utlänningstjänsten. År 1994 kom jag äntligen till Sverige då var jag 11 år gammal. Allt kändes så skönt i Sverige. För första gången använde man handduk efter att man duschat. Det fanns rinnande vatten, TV ja ni vet allt. Alla verkade så snälla. Jag började i fotbollslaget och lärde mig språket snabbt. Jag fick massor med beröm av mina lärare i skolan.

Glädjen blev dock inte långvarig. Min farbror hade gift sig med en kvinna som var betydligt yngre än honom. Hon kom från samma by som mig i Gambia. Jag kom ihåg att vi gick i samma skola, när hon gick i femman så började jag ettan. I Gambia är skolsystemet annorlunda än det svenska, för att bli förflyttad till en högre årskurs från t.ex. årskurs 3 till årskurs 4 hänger allt på ett enda stort prov som alla gör vid slutet av läsåret. När jag började 4: an så gick hon andra året i 6: an. Så småningom blev hon bortgift med min farbror och kom till Sverige. När jag kom hit så hade hon bott här i 5 år och fått 2 barn med min farbror.

Jag var för det mesta hemma själv med hans fru och mina kusiner. Hon var en väldigt tillbakadragen och isolerad person och hade därför stora brister i svenska språket. Hon försökte få mig att bli fientlig mot svenskar och kastade ur sig i att alla svenskar är rasister, vissa i smyg och andra i öppet. Jag var väldigt misstänksam i början mot svenskarna och kände samtidigt en rädsla. Så småningom märkte jag att alla inte var rasister.

Hela samhällsstrukturen i Gambia är hieratiskt uppbyggt. Det första får man lära sig är att aldrig säga emot "sin vuxna" dvs. pappa, hans fru eller fruar. Efter ett och halvt år fick jag en känsla av att hon blev avundsjuk på mig det sätt hon såg att jag acklimatiserade mig på i det svenska samhället. Jag försökte göra allt för att vara henne till lags det var trots allt dom som hämtat hit mig och jag visste att det var alla unga gambianers dröm att få komma till Västeuropa. Jag lekte så mycket som möjligt med deras barn, lärde mig att byta blöjor och tvätta familjens kläder i tvättstugan.

När jag satt och pluggade i mitt rum så kunde barnen komma inspringande, då hände det att jag bad dom att gå ut för att inte bli störd, då sa hon alltid till mig: "det är deras pappa som betalar hyran, så du har inte så mycket att säga till dom!". Jag kände hela tiden att hon gjorde allt för att få mig att känna att jag inte var en del av familjen.

Min farbror blev medveten om problemet först efter två år. Som tidigare nämnts, man går inte och klagar på sin farbrors fru om man är från Gambia. Det blev vilda bråk hemma mellan henne och min farbror. Hon påpekade för mig att innan jag kom hade dom det så bra

och nu höll jag på att ”förstöra allt”. Situationen blev ohållbar för min farbror. Han blev medveten om att jag inte kunde fortsätta och bo hemma och ville absolut inte att socialen bli inblandad. Mina lärare i skolan började misstänka att något inte stämde eftersom det återspeglade sig i mina betyg.

Jag kände förtroende för min lärare i svenska som jag visste tyckte om mig jag berättade därför om situationen för henne. Det hade gått så långt att min farbrors fru hotade med att döda mig. Jag kände mig för första gången inte trygg i mitt eget hem! Min lärare kontaktade kuratorn som i sin tur anordnade ett möte med familjen. Min farbrors fru ville inte komma till mötet i skolan. De avtalade ett möte hemma istället. Men inte ens då kunde hon vara på mötet, hon som aldrig annars brukade gå ut. Så småningom blev socialtjänsten inkopplad. De gjorde en utredning och kom fram till att det bästa för mig var att flytta ifrån min farbror och hans familj. Men min farbror, som då kände att han höll på att förlora kontrollen över mig satte sig tvärt emot detta beslut. I hans ögon var detta något helt otänkbar. Antingen skulle jag bo hos honom eller så skulle jag bli hemskickad till Gambia. Det var något jag inte ville eftersom jag hade levt här i Sverige ca 5 år.

Jag hade skaffat mig en massa vänner samt blivit sämre på engelska som är det officiella språket i Gambia, pga. att min tid gick åt att lära mig så bra svenska som möjligt. Jag hade också hunnit bli myndig. Jag bestämde mig för var att flytta. Min farbror hade som nämnts en bekant som han känt sedan flera år tillbaka som arbetar som polis inom utlänningsenheten. När min farbror skulle ta hit mig till Sverige var det hos honom dom skrev att min farbror var min pappa. Nu när min farbror kände sig motarbetad av socialtjänsten så gick han direkt till sin polisvän och de två skrev det ett helt otroligt brev till Statens invandrarverk.

*Cesay uppger att han låtit sin brors son komma till Sverige och få tillstånd här genom att säga att Amin är hans son. Nu är han djup ångerfull och uppger följande:
Att han har en äldre bror i hemlandet och är gift och har 7 barn. Brodern har det svårt ekonomiskt frågade om Cesay vill ta hand om mig. På så sätt kom Amin hit på falska grunder till Sverige och här har han erhållit permanent uppehålls och arbetstillstånd. Under åren har det visat sig att Amin inte kan acklimatisera sig i det svenska samhället. Han har gjort sig skyldig till ett stort antal brott, bl. a misshandel, stölder samt skadegörelse i stor omfattning. Enligt Cesay är pojken tillika narkotikamissbrukare. Han har också misskött sin skolgång med påföljd att han uteslutits från skolsystemet.*

Cesay uppger att Amins far vill att han snarast skall återvända till hemlandet Gambia så att han kan komma till sin rätta miljö och troligen bli en bättre människa. Cesay är helt övertygad om att när Amin kommer till Gambia har han stora möjligheter att rehabiliteras till en skötsam person. Ett problem är emellertid att de sociala myndigheterna i Nacka tagit sig an Amin och vill ej medverka till att Amin återvänder till Gambia. Enligt Cesay har Amin goda prognoser. I dagsläget är det Cesay i Nacka som tillhandhåller honom med bostad m.m. Cesay uppger vidare att allt är dömt att misslyckas och kommer inte Amin att återvända till hemlandet inom en snar framtid kommer han att sluta som en stor förbrytare.

Tilläggas bör också att en polis inom Nacka ungdomsroteln spontant uttrycker sig att ' denna kille vill jag inte möta en mörk natt'. Det finns mycket mer att tillägga men det behövs ej eftersom det står helt klart att Amin kommit till Sverige på falska grunder.

Polisen i Nacka begär härmed att Statens Invandrarverk snarast upptager frågan om återkallelse av permanent uppehålls- och arbetstillstånd samt beslutar om utvisning. Cesay uppger att Amin godtager det biträde som Staten invandrarverk förordnar. Till utredningen bifogas Amins Gambianska pass.

Slutligen hemställer polisen i Nacka om snabb utredning och verkställighet.

Som sagt kom det här brevet som en bomb. Jag har aldrig i mitt liv misshandlat någon eller begått de brott jag anklagades för. Det visste socialtjänsten om. Jag gick med på att lämna urinprov som senare bekräftade att jag inte var någon narkotikamissbrukare. Enda brottet jag hade begått var åverkan. Det var under vattenfestivalen och jag hade rivit ut en tidning för att få tag i fribiljett till festivaldiskot. Det som förvånade mig mest var polisens agerande. Lars förhörde aldrig mig under hela utredningen. Han kunde ha kollat upp mig i registret om han ville veta sanningen eller ringt och pratat med mina lärare i skolan. I stället gjorde han klart för mig att han kommer att se till att jag blir utvisad.

Jag blev placerad på ett ungdomshem (paragraf 12) under tiden utredningen pågick. Efter drygt ett år på hemmet fick jag besked från invandrarverket att jag skulle bli utvisad eftersom det var jag som hade ljugit om min identitet! Jag var nära att få psykiskt sammanbrott. Föreståndarinnan Eva på ungdomshemmet bad mig att inte ge upp. Hon visade mig förtroende och sa att vi skulle överklaga till utlänningsnämnden. Under tiden vi väntade på besked så hade jag bara ett år kvar på gymnasiet. Som belöning för att jag kämpade på, så ville Eva bjuda mig till sitt landställe i Grekland på sommaren.

Jag blev då tvungen att hämta mitt pass från Lars eftersom min farbror hade lämnat över det till honom. Jag vågade inte gå dit själv så en anställd från ungdomshemmet fick följa med mig. Det var en varm sommardag och inne på utlänningsenheten var det fullt med människor som troligen också skulle åka på semester. Jag och Paula (personalen) satt och väntade länge till det var min tur. När det sen blev min tur, gick jag fram till luckan och berättade om mitt ärende. Lars visste inte att jag hade med mig någon. Framför ögonen på Paula och många andra började han gorma åt mig. Han skrek att jag var ”Sveriges största kriminaldåre” och att ”han skulle göra allt för att få mig utkastad”, ”kan man låta dig stanna här, så kan man lika gärna låta alla andra få komma”, skrek han till slut. När vi kom tillbaka till ungdomshemmet, ringde vi Eva och berättade vad som hade hänt. Hon tog bilen och kom direkt till hemmet. Väl där så tog hon telefon och ringde Lars för att få en förklaring på hans beteende. Rätt som det var så skrek han åt henne också, och slängde på luren.

När jag bara hade en termin kvar på samhällsvetenskapliga linjen fick jag besked från utlänningsnämnden om att jag skulle få stanna. Nästan tre år av förtryck, maktlöshet och alla kränkningar var över. Idag lever jag med min flickvän. I julas var jag, min flickvän, Eva och hennes man nere i Gambia och hälsade på min mamma. Jag har varit med och författat en ungdomsbok som kom ut 1998. Som hobby spelar jag som discjockey och jag har bland annat spelat på Docklands som är en utav Stockholms största teknoklubb. Allt detta har lärt mig en sak och det är att man aldrig ska ge upp.

5.1.1.4 Vi måste börja se varandra som individer!

Jag heter Fermesk och är från den Kurdiska delen av Iran. Jag är 16 år och har levt i Sverige sedan 12 år tillbaka. Jag bor i Nacka. Jag kom till Sverige när jag var fyra år, vi flyttade till Sverige därför att mina föräldrar var politiskt aktiva i Iran och inte kunde stanna där.

Innan min pappa flydde studerade han medicin. När min mamma var gravid med mig så blev hon tillfångatagen av soldater från den iranska regeringen p.g.a. sitt politiska engagemang. Jag föddes i fängelse och efter 40 dagar tog de mig ifrån mamma och min farfar och farmor som jag älskade som min egen mamma tog hand om mig. När min mamma blev fri hade min pappa redan flytt.

Efter att min mamma frikändes från fängelse började hon studera ekonomi för att bygga mig och henne en framtid i Iran om det blev så att vi inte kunde fly. Jag bodde fortfarande hos min farmor medan min mamma pluggade, men vi lyckades fly. Vi flydde från Iran när jag var 3 år. Vi flydde genom Ryssland där vi fick stanna i ungefär 2 veckor och därifrån kom vi till Sverige, där min pappa redan hade fått uppehållstillstånd. Jag fick träffa min pappa för första gången på Arlanda flygplats då jag var 3,5 år gammal.

När vi kom till Sverige började jag på dagis. Jag kunde ingen svenska och tyckte heller inte om dagisfröknarna. Jag tyckte att de var kalla och elaka eftersom de inte var som kvinnorna jag hade växt upp med och var van vid. Där jag kommer ifrån visar man kärlek och omtanke genom nära fysisk kontakt vilket jag inte fick uppleva på dagis i Sverige.

På den tiden bodde vi i Hudiksvall, men vi flyttade till Stockholm efter 2 år. När vi kom till Stockholm började jag i förskolan och var nu van vid de svenska daghemmen och förskolorna.

När vi flyttade till Stockholm flyttade vi direkt till Fisksätra som är ett invandrartätt område, så när jag började i skolan var det inte så att jag var den enda invandrare i klassen. Från klass 1– 5 kände jag mig inte ett dugg annorlunda än svenskarna jag hade svenska kompisar som jag umgicks med även utanför skolan. Då hade inte min syn på invandrare och svenskar blivit till ett ”vi” och ”de”. Dessa kategorier blev klara för mig då jag bytte skola i 6:an. Två av mina svenska kompisar skulle göra det och då gjorde jag det också.

I min nya klass fanns det inte alls lika många invandrare som i min förra klass och jag märkte direkt att jag inte var lika välkommen som de två långa, smala, blonda och blåögda tjejerna bredvid mig. Det var då som jag lade märke till att det faktiskt finns en skillnad mellan mig och en ”vanlig Svensson”. Denna gång var det inte det blonda håret och de blåa ögonen som utgjorde skillnaden utan jag fick ständigt kommentarer om att mitt land Kurdistan inte fanns på kartan och varför jag inte noppade mina ögonbryn som såg ut som ”buskar”. Detta gjorde att jag fick ett oerhört dåligt självförtroende och att jag skämdes över mitt ”osvenska” ursprung.

Mina två kompisar som hade varit med mig hela tiden vände mig ryggen helt och jag tog mig igenom 6: an utan kompisar. I årskurs 7 började jag i ISN (internationella skolan i Nacka) denna skola låg i Fisksätra och jag kände större delen av min klass, eftersom de hade bott i Fisksätra ganska länge som jag själv. Då vände allting plötsligt från att ha varit ensamvarig i 6: an fick jag plötsligt jättebra kontakt med alla i 7: an. Jag kände mig hemma då 23 av 24 elever var invandrare. Det var då jag började se svenskarna som något helt annorlunda än vad jag var. Det var som om svenskarna kom från en helt annan värld än vad jag kom ifrån. Efter min upplevelse av svenskar i 6: an började jag hata dem, det var inte så att de mobbade mig fysiskt, men jag var utfrysad och det gjorde ont. Ordet svensk fanns inte längre i ordförrådet, det blev istället ”jävla Svenne jävel”. Det var inte bara jag utan hela min omgivning var ”Svennefientlig”. Att vara ”Svenne” var en skam, som en sjukdom nästan och det var oacceptabelt.

Jag tror att min omgivning uppfattade mig som en rasistisk invandrare. För mig kändes det som att jag hade hamnat i min rätta kultur igen, jag var en varmlodig kurdisk krigare till skillnad från de ”iskalla” svenskarna som jag tyckte var kallblodigare än det svenska vädret. Det som jag tycker har varit bra i de svenska skolorna är att jag aldrig träffat en rasistisk lärare, så länge jag har gått i skolan har eleverna behandlats likadant av lärarna.

Jag tror att de ungdomar som har bott här i nästan hela sitt liv börjar söka sin identitet och sina rötter när de kommer upp i tonåren. Det ursprung som man tidigare kanske har skämts för blir man då öppet stolt över. De ungdomar som kommer till Sverige i tonåren har oftast redan hunnit skapa sin identitet och tycker att det är spännande med nya saker, kulturer och människor.

Nu är jag 16 år och går första året på gymnasiet och tycker att jag har mognat väldigt mycket. Jag är fortfarande mycket stolt över mitt ursprung och över mitt folk. Jag är hellre med invandrare än med svenskar, men jag känner inte längre hat mot svenskar och kan komma överens med dem, jag har till och med svenska kompisar men de är få. Jag tycker att det är bra med kulturskillnader om man ser det på rätt sätt. Jag tycker för att undvika kulturkrockar måste invandrarna bli integrerade i samhället. Det är inte lika lätt gjort som det är sagt. Det krävs att rädslan för det nya går bort, även om en svensk säger sig inte vara rasist så betyder det inte att dennes rädsla för det nya inte finns.

Jag tycker att en fel bild av invandrare visas i media, där framställs invandrare som okultiverade människor som bara vandaliserar, misshandlar och stjälar. Detta leder till att människor får en fel bild av invandrarna. Det finns många invandrare som går i skolan och universitet och som får jobb som alla andra svenskar men de verkar inte alls vara en del av den bild som massmedia ger invandrare. Till exempel så är båda mina föräldrar utbildade på Stockholm universitet och arbetar nu.

Jag går nu samhällsvetenskaplig linje på gymnasiet och jag tänker fortsätta att studera statsvetenskap på universitet. Vad det gäller min framtid så tror jag att jag kan lyckas som vilken annan svensk som helst, jag tycker att vi måste börja se varandra som individer och inte döma efter ursprung och utseende.

5.1.1.5 Det syns inte hur svensk jag är!

Jag heter Razgar och anser att mallen för en svensk man sedan länge har varit: lång, vit, blond och blåögd. Jag är kort, mörk, svarthårig och brunögd. Hade jag varit lite mörkare hade jag varit den exakta motsatsen till den svenska mannen. Men det går väl att fixa. Jag kan blondera håret och skaffa blåa linser. Undviker jag solen och låter bli att äta några dagar blir nog hudfärgen tillräckligt blek. Längden kan bli lite svårt att göra något åt men så är ju inte alla svenskar långa heller. Enda problemet är att jag trivs med hur jag ser ut. Jag har en naturlig solbränna som många svenskar spenderar timmar i solarium för att få. Jag gillar solen och självsvält har aldrig varit min grej. Det måste finnas enklare sätt.

Allt annat är nämligen redan ordnat. Jag är uppväxt med Björnes magasin och Pippi Långstrump, har dansat runt midsommarkransen, ätit blodpudding och har Tage Danielssons samlade verk i bokhyllan. Skulle jag bara se mer svensk ut skulle ingen misstänka mig för att vara något annat. På 70-talet hade jag setts som utlänning. På 90-talet blev jag invandrare. Nu börjar jag bli nysvensk. Håller trenden i sig blir jag svensk de närmaste decennierna.

Mina svenska vänner säger till mig: ”Men kära vän, du är så svensk man kan bli” När jag frågar om dem hade sett mig som svensk om de inte känt mig och sett mig på gatan blir de tysta. De ärliga svarar nej. De artiga säger ja men tänker nej. Även om Sverige är ett tolerant land finns det en mental spärr hos de flesta. Kombinationen svart och svensk går inte ihop. Svart är fortfarande något främmande. Det man inte vet mycket om har man också mer fördomar mot. Men tar man bort främling från ordet främlingsfientlighet kommer också fientligheten att försvinna.

Tyvär är det inte alla som tänker så långt. Till exempel den där kvällen för några år sedan då jag tog nattbussen hem. En ensam svensk kille i min ålder satt långt bak i bussen. Vi hade aldrig träffats förut. När han fick syn på mig kurade han ihop sig. Rädslan i ögonen gick inte att ta miste på. Jag var dömd utan rättegång. Skyldig till att vara potentiell våldsman. Bevisgrund: Jag är mörk. Man har ju läst i tidningarna hur invandrarkillar härjar. Misshandlar och våldtar.

För tre år sedan var jag i London. Under tre dagar där kände jag mig mer hemma än jag någonsin gjort i Sverige. Människorna där var i alla möjliga former och färger. Det gick inte att peka ut den typiska engelsmannen. Jag smälte obemärkt in. Ingen misstänkte att jag var turist. Alla jag pratade med trodde att jag var engelsman och jag spelade med. Jag var en av dem. Ingen främling. De dömde mig inte på förhand. Inga konstiga blickar. Ingen avvisning på krogarna. Men så har de också haft invandring i flera hundra år. Sverige kommer också komma dit en dag.

Jag älskar Sverige och ser det som mitt land. Men jag tycker inte att svenskar är snyggare eller bättre än något annat folk. Det är inte därför jag vill känna mig svensk. Jag skulle inte byta ut min kurdiska bakgrund mot något annat i världen. Jag vill bli sedd som svensk för att slippa diskriminering, segregering och utanförskap. Jag vill ha samma förutsättningar som min helsvenska klasskamrat. Vill inte känna att jag måste vara mycket duktigare än honom för att ha en chans på arbetsmarknaden. Mitt utseende borde inte vara ett handikapp för mig.

Kanske behöver jag inte justera utseendet trots allt. Någonting har hänt med Sverige de senaste åren. Visst är det så att svenskarna har blivit mörkare. Många man tror är blonda, bleker bara håret. Mallen för den svenska mannen passar inte riktigt in längre. Jag träffar på fler och fler mörkhåriga, brunögda svenskar. Varje sådan person jag stöter på gläder mig. Jag känner mig lite mer svensk då. När det inte längre är självklart att en mörkhårig inte är svensk passar även jag in i mallen. En vacker dag kanske jag kan bli sedd som bara människa – varken svensk eller invandrare. Då behöver jag inte bry mig om något så ytligt som mitt utseende. Men den dagen lär dröja. Till dess nöjer jag mig med att bli sedd som svensk. För jag känner mig svensk.

Jag är uppväxt i ett område som kallas för ”Arab dalen”. En lägenhetsoas mitt i ett villaområde i stockholmsförorten Hässelby. Vart namnet har kommit ifrån är ett mysterium. Det ligger inte i en dal och där bor heller inte särskilt många araber. Däremot har de flesta som bor där invandrarbakgrund. När lägenheterna byggdes i slutet av 80-talet var flertalet av de nyinflyttade helsvenskarna. Men för varje nysvensk som flyttade in, flyttade en helsvensk ut. Idag har majoriteten invandrarbakgrund. Jag var en av ungarna från dalen och stod i kontrast till ”villaugarna”. Genom hela grundskolan fanns det två olika skolor. En för villaugarna och en för dalenungarna. Av någon konstig anledning hamnade jag alltid i villaugarna skola. Jag försökte hitta kompisar bland svenskarna i klassen men det var svårt. De visste var jag kom ifrån och vågade inte komma hem till mig. De trodde väl att de skulle

bli misshandlade och rånade om dem bara visade sig i området. Bilden av förorten som en farlig plats med problem och brottslighet finns inetsat i de flestas hjärnor. Inte konstigt med tanke på det onyanserade och stigmatiserande sätt media skildrar förorten. Journalisterna är oftast medelklass, medelålders och helsvenskar. När de skriver reportage om någon av betongförorterna skrapar de bara på ytan. De cementerar stereotypen av förorten som ett segregerat och kriminellt område. Under den senaste tvåårsperioden har runt hälften av artiklarna om förorterna i rikspresen handlat om kriminalitet. En fjärdedel tog upp andra sociala problem som segregering. Jag vill inte romantisera Arabdalen eller andra "invandratäta" områden. Det finns mycket problem och segregeringen måste bekämpas. Men jag vill motverka vad jag ibland uppfattar som en demonisering. Journalisterna vill säkert väl men det fördomsfulla sätt de rapporterar på motverkar deras syfte. Många av de som växer upp i exempelvis Arabdalen läser så mycket om problemen att de gör det till en självuppfyllande profetia. För de som bor utanför förorten ter sig områdena avskräckande och det leder knappast till mindre segregering. Vi som är uppväxta i förorten känner inte igen oss i mediebilderna.

Jag minns mina uppväxtår som lyckliga. Vi hade hittat en gemenskap i utanförskapet. Alla kände alla. Man hade aldrig tråkigt, ville man träffa folk var det bara att gå ned på gården. Någon fanns alltid där. Vi kunde vara över 40 ungdomar när vi var som flest. På somrarna hade vi fotbollsturneringar eller drog ned till stranden för att grilla. Även stranden var dock segregerad, en för svenskarna och en för de med invandrarbakgrund. "Dalen" sprudlade av liv och man träffade människor från hela världen. Ibland kunde man till och med stöta på en och annan svensk.

Det fanns ingen motsättning mellan villa ungarna och dalen ungarna men vi umgicks inte. Vi kände ingen samhörighet med varandra. När de i tidiga tonåren började röka och supa vägrade vi. Inte för att vi tyckte att det var fel utan för att vi inte ville vara som svenskarna. Vi såg de som rikemansbarn, vi själva kom alla från arbetarklassen. Vi- och dem-tänkandet fanns lika mycket hos oss som hos dem. På somrarna pallade vi äpplen från villorna som vi sen gav till ungarna på gården i "dalen". Vi tog från de rika och gav till de fattiga. I vår egen värld var vi hjältar. Många känner av en förortspatriotism. För mig var den extra tydlig när jag bodde i Vasastan en period. Jag tryckte upp en T-shirt där det stod "Hässelby" med stora bokstäver. Bara för att visa för alla innerstadsnobbar vart jag har mitt hjärta. Vi ska inte blunda för de sociala problem som finns i förorten men inte heller vara blinda för allt som är bra. Det finns ett spirande kulturliv som många svenskar går miste om. Vi köper dyra resor för att uppleva andra kulturer långt borta när vi har exotiska platser på vår egen bakgård.

Alla var rädda för farliga mig!

Ständigt dessa rädda, flackande blickar. De flesta kände inte mig men visste ändå vart jag kom ifrån. "Arabdalen". En lägenhetsoas mitt i en öken av villor. Av någon anledning hade ett dussin shonnar från "Dalen" nästlat sig in i Hässelby villastads skola. Den fina högstadieskolan. De andra svartskallarna gick i den risigare parallellskolan. Lokaltidningen hade nyligen korat "Arabdalen" till Västerorts farligaste område. Vi var bara ett gäng ofarliga tonåringar men större delen av skolan hade redan svalt bilden av oss som farliga "invandragång" och då gjorde även vi det.

För en trettonårig pubertetsförvirrad identitets sökare var det inte svårt att leva upp till förväntningarna omgivningen hade. Det gav nämligen en hel del privilegier. Till exempel var det liksom underförstått att vi ägde biljardrummet. När vi kom in tömdes det snabbt. Ingen vågade ifrågasätta maktordningen. Jag var inte mer än en och femtio lång men ibland kändes

det som att omgivningen såg mig som en tvåmeters bjässe redo att mörda vid minsta provokation. Jag förväntades vara stökig och sämre i skolan. När jag fick alla rätt på ett biologiprov fick jag ändå bara godkänt. Läraren var säker på att jag hade fuskat, utan att ha något belägg för det. På syslöjdslektionen var mitt namn alltid på lärarens tunga redo att slungas ut så fort det blev lite stökigt i klassen.

Frågan "vem är jag?" Som alla ställer sig i tidiga tonåren var enkelt besvarad. Det var bara att plocka upp en tidning eller titta på nyheterna. Det här var i början av 90-talet med en lasergalning på gatorna och en Skaragalning i riksdagen. Medierna spelade en stor roll i att reta det svenska folkets nerver och hetsa upp stämningen. Ett tag kunde man inte konsumera media utan att få höra om ännu ett våldsdåd en "invandrare" begått. Efterlyst var det enda programmet man kunde titta på om man ville höra något spännande om sin förort på teve. Media är den största opinionsbildande och attitydskapande instansen i samhället. Det ger en enorm makt att påverka samhällsutvecklingen. Genom att ständigt kabla ut negativa schablonbilder om de "invandrartäta" förorterna ökar man samhällsklyftorna. Mediebilderna blir en del i förortsbarnas identitetsskapande och skapar många gånger en negativ självbild. Får man ständigt se sig själv porträtterad som ett problem finns risken att man till slut börjar tro på det. I värsta fall kan den negativa mediebilderna bli självuppfyllande.

För många av dem som inte bor i förorterna är media den enda kontakten man har med förortsbarna. De flesta som är i position att rekrytera personal tillhör den grupp människor som har minst personlig kontakt med "invandrartäta" områden. Samtidigt konsumerar de mer media än de flesta. Med en övervägande negativ rapportering av "invandrare" påverkas de omedvetet i sina beslut vid nästa anställningsintervju. Följden blir den diskriminering som idag få kan förneka existensen av. Mediebilderna skapar fördomar och stereotyper som svartskallar måste motbevisa för att accepteras.

Utanförskapet tydligt i krogkön!

Det är fredag kväll och dags att fira att arbetsveckan är slut. På vägen till stan samlas grabbarna. En iranier, två kurder och en halv-japan. Ingen av oss ser särskilt svensk ut, men vi är alla uppväxta här och talar ren svenska. Vi vill ut och roa oss, ta några öl, dansa lite, kanske träffa en söt tjej. Stämningen är på topp. Det finns en hoppfull förväntan i luften.

Vi är tidigt ute och kommer till första krogen redan vid halv tio.

"Tyvärr grabbar, här krävs det medlemskort" blir vaktens korta replik. Den blonda killen före oss behövde inte visa upp något kort, men han var säkert stammis, tänker vi och går vidare till nästa krog.

"Åldersgränsen här är 25", säger nästa vakt. Vi är alla runt 22 och förstår att det inte är en chans att vi kommer in här heller. Det svenska gänget framför oss såg inte ut att vara en dag över 21 och behövde inte visa legitimation. De kände säkert vakten, försöker vi intala oss och går vidare.

"Kvällen är fortfarande ung och det finns många fler krogar. Någonstans kommer vi säkert in."

Men vi kommer inte in någonstans. För varje nekande sjunker stämningen. Besvikelse övergår i frustration, som i sin tur blir till ilska. Till slut hamnar vi på ett nattöppet kafé. Där finns inte många svenskar vid den här tiden, de är väl inne på krogen och roar sig.

Att vara ung invandrarkille och komma in på krogen i Stockholm känns ofta som ett omöjligt uppdrag. Ska man ha någon chans att komma in får man ha några som ser svenska ut med sig. Då blir det lättare, men inte ens det fungerar alltid. En gång gick jag ut med sju klasskompisar som alla vara infödda svenskar. Alla kom in utom en, gissa vem? Men det är sällan som diskrimineringen är så uppenbar som den gången. Oftast är den mer diskret, som att åldersgränsen plötsligt höjs eller att ett medlemskort hastigt uppfinns.

Den allmänna uppfattningen är att unga invandrarkillar dricker mindre och bråkar mer än svenskar. Att invandrarungdomar är överrepresenterade i brottsstatistiken är inte så konstigt. De kommer ju inte in någonstans. I stället får de bära utanförskapets tunga börda. För vissa blir frustrationen för svår att hålla i schack. De som bråkar är en liten minoritet, men de syns mycket. Det får alla vi andra som sköter oss lida för. Det ska inte behöva vara så här. Jag som svensk med invandrarbakgrund ska ha samma möjligheter som den infödde svensken att roa mig.

Nekandet i krogkön blir en påminnelse om att jag ändå inte räknas som fullvärdig medborgare. Att jag inte har alla de rättigheter som den infödde svensken har. Hur svensk jag än går runt och känner mig blir jag ändå inte sedd som svensk. Diskrimineringen på krogen blir en konkret fingervisning om vad som väntar i framtiden. Nästa gång kan vakten i stället vara en chef på ett företag som nekar mig arbete.

Hädanefter kommer jag att anmäla varje gång jag känner mig diskriminerad. Jag föreslår att de andra också gör det om de själva blir diskriminerade på grund av etnisk bakgrund eller ser någon annan bli det. Bara så kan vi få en ändring.

Hedersmord

Det är två år sedan Fadime brutalt mördades av sin egen far. Enda sedan den dagen har jag som ung svensk man med kurdisk bakgrund känt mig utsatt i Sverige. Jag får läsa om kurder som mördar sina egna systrar och döttrar för att det finns i deras kultur. Jag har en ung syster och som de flesta andra bröder skulle jag inte ens drömma om att höja min hand mot henne. Jag ryggar tillbaka i bestörtning precis som vilken svensk som helst när jag får höra om andra som inte bara höjer handen utan går så långt som mord. Jag talar inte bara för mig själv utan alla de hundratals kurder jag känner. När det var som värst var det några av dem som på allvar funderade på att lämna landet. Att problematiken tagits upp är positivt men medias utmålning av kurder som presumtiva hedersmördare har minst sagt varit orättvis.

Efter mordet har man i olika tidningar kunnat läsa notiser med rubriker som: "Far och bror misshandlade dotter" Längre ner kunde det stå: "Familjen har kurdisk bakgrund och åklagaren anser att gärningarna har kulturella motiv." Varje gång jag får höra om något sådant är det som rak höger i magen som gör att jag liksom tappar luften. Hur mycket man än håller upp garden går smällen ändå alltid in mitt i solar plexus. Vad menar de med kulturella motiv? Vem gjorde åklagaren till en expert på kurdisk kultur? Varför måste man ens nämna att familjen har kurdisk bakgrund? Att en flicka blir misshandlad av sin egen far och bror är väl lika fruktansvärt oavsett vilken bakgrund familjen har. Jag som annars alltid varit stolt över mitt ursprung vågade under en period knappt nämna min kurdiska bakgrund.

Hedersmord finns bland kurder och det har de avskyvärda morden på Pela och Fadime blivit en sorglig påminnelse om. Att förneka företeelsen vore att besudla deras minne. Men att låta en subkultur som hedersmorden tillhör få vara representativt för hela kulturen är inte rättvist. Men det är klart, man söker en förklaring på det ofattbara i att mörda sitt eget barn. Kan inte

förstå och vill stöta bort det. Då blir det lättare att skylla det på en folkgrupp. Det är alltid lättare att generalisera än att individualisera. Att de fall av hedersmord som uppkommit i Sverige har varit med kurdiska banemän är något av ödets nyck. Det kunde varit vilken annan nationalitet med en patriarkal struktur som helst. Eller varför inte en galen svensk.

I Sverige finns det pedofilier och incest. Tänk om man tog varje sådant fall och presenterade det som en del av den svenska kulturen. Pondera att man öppnade sin morgontidning och fick läsa: "Pappa våldtog sin egen dotter. Mannen har svensk bakgrund och åklagaren anser att gärningen har kulturella motiv." Jag skulle sätta kaffet i halsen innan jag avfärdade artikeln som helt absurd. En folkstorm av upprörda läsare skulle ringa ned tidningen och säga ett par sanningens ord. Precis som det finns svenska män som våldtar sina barn finns det kurdiska män som mördar sina. Men där slutar likheterna. Den svenska mannen diagnostiseras som psykiskt störd medan kurden hade "kulturella motiv".

När Fadime och Pela mördades sörjde kurderna tillsammans med resten av det svenska folket men för oss var smärtan mycket djupare och tårarna många fler. Vi sörjde dem för deras mod och heroism men vi sörjde också för att vi nu blev tvungna att lägga till epitetet hedersmördare till vår ursprungliga nationella identitet. Nu har det gått ett par år och hedersmorden är gårdagens nyheter. För så fungerar media. Det som är i rampljuset idag är glömt imorgon. Men det är inte så lätt att glömma, ären finns ännu kvar och rädslan för att det ska ske igen finns hela tiden där. Glöm aldrig Pela och Fadime.

När jag valde att studera vidare på högskolan var det flera av mina gamla vänner som ställde sig frågande. "Varför ska du plugga och ta en massa lån? Du kommer ändå inte få något jobb. Svenskarna vill inte ha dig här. Så länge du städar deras toaletter och lagar kebab till dem är du välkommen. Men inte om du begär mer." Den negativa rapporteringen leder till en pessimism bland invånarna vilket får dem att göra avkall på sina ambitioner. Media är naturligtvis inte den enda boven i dramat utan det största felet ligger i samhällsstrukturen. Vi journalister har kanske inte makten att förbättra situationen men låt oss åtminstone inte förvärpa den. Vi måste fortsätta rapportera om problemen men på ett mer nyanserat sätt.

Alla var rädda för invandrargänget

Man ser oss hängande i något gathörn, eller i tunnelbanan på väg ut till någon av förorterna längst ut. Vi vandrar i flock och vi är högljudda. Vi pratar ett språk få förstår. En dialog mellan två av oss:

- Shoo bre va händish?
- Jag softar bara, eyo. Checka in den där guzen!
- Abo re, vilken katt, hon va fett fin.

Översatt till ren svenska:

- Hej kompis, vad gör du?
- Jag tar det lugnt. Du, titta på den där tjejen!
- Oj oj oj, vilken skönhet, hon var väldigt fin.

När jag var i tidiga tonåren var jag med i ett så kallat invandrargäng på runt tio grabbar från förorten. Flera av oss hade matchande jackor och såg likadana ut. När vi träffades hade vi vår speciella hälsning. Ta i handen, gripa tag i varandras fingrar, en omfamning, en hård dunk i ryggen. Vi romantiserade maffia filmer och gangsterfilmer från de amerikanska gettona. "Gudfadern", "Scarface", "Menace to society", "Blood in, blood out" var filmer vi kunde utan och innan. Ur dem fick vi inspiration till den gängmentalitet vi eftersträvade. Men vi var långt ifrån gangstrar och filmerna var bara något som stimulerade vår fantasi. Vi

var lika vilsna som alla andra tonåringar på jakt efter en identitet. Arketyper för den hårda outsiders var mest attraktivt att identifiera sig med. I skolan var vi de tuffa grabbarna, de coola, de som brudarna flockades kring. Vi var beryktade, ökända utan att egentligen ha gjort något märkvärdigt. Det räckte med att vi kom från "Arabdalen" för att många av skolkamraterna skulle vara rädda för oss. När några i skolan hamnade i massbråk med en rivaliserande skola kallade de in oss, det tunga artilleriet. Det räckte med att vi dök upp för att de från den andra skolan skulle fly hals över huvud. De kom överens om att slåss en annan gång, med kravet att inga "invandrare" skulle få vara med. Vi var inte särskilt populära hos polisen och de var inte omtyckta av oss. När vi gick på stan hände det att vi blev trakasserade och provocerade av "aina" som vi kallade dem för. Vi kände alltid att de hade extra koll på oss.

Jag var en av de lugnaste i gänget. Men det fanns några få som ställde till med problem. Gemensamt för dem var deras hemförhållanden. En hade ingen pappa, en annan en våldsam far. Ingen positiv manlig förebild och för lite kärlek hemifrån gjorde att de tydde sig till gänget. För att slippa gå hem tillbringade de så mycket tid de kunde ute med oss. Gemensamt för oss alla var att vi tillhörde arbetarklassen. Vi brukade gå runt i villaområdena och peka ut var sin villa som vi drömde om att vi skulle äga en dag. Vi hade inte råd med mopeder, så vi pekade ut sportbilar i villagården som vi åträdde. Något vi däremot hade råd med var skor. Därför låg den största statusen i skorna. Den som hade den dyraste och senaste Nickemodellen var kung. Framförallt var vi ett gäng ofarliga tonåringar som suktade efter uppmärksamhet. Ju mindre uppmärksamhet vi fick hemma, desto högre skrek vi ute.

För oss var den perioden vår tonårsrevolt. Det var vårt sätt att säga att vi fanns, att vi inte var några barn längre.

Nu är vi vuxna och blir nostalgiska av att tänka tillbaka. Många ser "invandrargängen" som farliga, de förknippas med gruppvåldtäkter och kriminalitet. Framtiden utmålas i några mörka färger och de spås bli framtida fängelsekunder. En av oss blev känd konstnär, en annan gav sig in i den akademiska världen, en tredje är egenföretagare, en fjärde ledare för ett projekt som hjälper ungdomar med problem. Och jag? Jag tog till pennan.

5.1.1.6 Mitt liv

Jag heter Tareq, är 22 år gammal och bor i Fisksätra, en förort utanför Stockholm. Min mamma Minna kommer ursprungligen från Finland och min pappa heter Halim och kommer ursprungligen från Tunisien. Dom träffades i Sverige i början på 70-talet när min mamma var här för att arbeta som sjuksköterska och min pappa var i landet på semester. Pappa gillade Sverige och beslöt sig för att stanna och arbeta inom restaurangbranschen. Dom flyttade ihop och gifte sig, 1980 föddes jag, ett år senare fick jag en syster, Tara. Vi bodde ihop i Fisksätra i en 3:a tills jag fyllde fem år, då separerade mina föräldrar. Jag bodde kvar i lägenheten tillsammans med pappa och Tara flyttade med mamma tillbaks till mina morföräldrar i Finland. Pappa gifte om sig ett år senare med en tunisisk kvinna som senare blev mamma till mina två halvsyskon, Rasim (15) och Monalika (14). Mamma gifte aldrig om sig och är fortfarande ogift. Pappa skilde sig igen och flyttade tillbaka till sitt hemland där han nu bor sedan 2002. Eftersom jag vuxit upp med min pappa har jag fått en muslimsk uppfostran som har skurit sig lite varje gång jag hälsat på min mamma som är kristen.

Men det har ändå gått hyfsat bra. Jag har mycket att tacka min pappa för att jag står där jag är idag. Även fast hans uppfostringsmetoder ibland kunde uppfattas som stränga, har jag i efterhand förstått att dom var bra för mig. Med andra ord, jag har fått ta emot lite stryk.

Jag flyttade runt lite i Fisksätra med pappa tills jag blev 18 och därmed myndig, vilket gjorde att jag kunde flytta hemifrån som jag kände för att göra. Jag pluggade aldrig vidare efter skolan utan fortsatte jobba så jag kunde betala hyran osv. Då fick jag min första lägenhet, också i Fisksätra såklart. Ett år senare flyttade jag till en 2-a där jag har bott sen dess.

Jag gick ut handel och administrations program i Nacka gymnasium våren 1999. Fast mitt stora intresse i livet har alltid varit fotboll vilket jag försökte försörja mig på professionellt, bl.a. i Tunisien. Men karriären sprack när jag allt för ofta blev skadad. Då tog mitt andra stora intresse över, musiken (hipp hop musik). Det är det som nu är min heltidssysselsättning.

Som jag tidigare nämnt har jag alltså bott i Fisksätra hela mitt liv och därmed sett Fisksättras utveckling genom åren. Jag tycker Fisksätra till skillnad från andra förorter som till exempel Rinkeby, Fittja och Rosengård är en förhållandevis fin och lugn förort att växa upp i. Enligt min uppfattning sker det mycket fler brott och mer kriminalitet i dom ovannämnda förorterna, plus att media också gett dessa förorter en negativ bild. Jag vet inte vad jag ska säga mer än att jag gillar förorter, jag trivs här och kommer troligtvis bo kvar här hela mitt liv, haha..

Jag har aldrig uppfattat mig själv som annorlunda pga. min nationalitet men däremot ofta blivit mobbad för mitt utseende. (Stor näsa, långis mm) Fast min mentalitet redan då var "det som inte dödar en, gör en starkare". Så jag har nästan bara mig själv att tacka för mitt självförtroende som jag har idag. Visst, jag har gått på PBU för min damp och fått särbehandling pga. jag varit bråkig under skoltiden men det hjälpte inte mig.

Tack vare att fotbollen fanns i mitt liv var det på planen jag spenderade det mesta av min tid så att saker som kriminalitet osv. föll bort automatiskt. Man kan fråga sig själv om jag hade tur eller bara en bra uppfostran, många av mina kompisar hamnade fel redan från början. Dom är nu antingen döda, fast i droger eller kriminalitet. Givetvis hade jag också många bra vänner som jag fann som inspiration för att gå rätt väg. Hade både utländska och svenska vänner, för mig har nationalitet aldrig spelat någon roll. Jag ser personen i fråga och dömer honom/henne efter det. Lärarna i skolan har också varit till stor hjälp. Även fast jag var stökig har jag på något sätt alltid klarat skolan bra. Kanske för att farsan väntade med piskan hemma vid varje lägesrapport vem vet.

Jag är ganska utåtriktad som människa, fast jag har ett hett temperament. Jag känner mig mer arabisk än finsk, säkert eftersom jag vuxit upp med min pappa. Men jag glömmer absolut inte bort eller skäms för mitt finska ursprung. Jag bara känner mig så.

Jag vet inte vart jag ska börja när jag berättar om min mamma. Sedan jag var liten har hon alltid druckit alkohol i stora mängder som gått till överdrift på senare tid. Med andra ord, hon är en alkoholist. Jag har stöttat henne och försökt hjälpa henne med denna folksjukdom i snart sex år men nu har det tagit slut på mina krafter och jag har i princip gett upp hoppet om min mamma. Så självklart har detta påverkat min uppväxt negativt men jag har alltid hållit huvudet högt.

Jag har fortfarande kontakt med mina syskon dagligen och hälsar på min pappa i Tunisien en gång om året. Jag ser ganska ljusst på min framtid. Som det ser ut nu kommer jag fortsatta satsa på min musik för det är det jag lever för. Men jag jobbar även som kontaktperson för ungdomar som har svårt att hitta sin plats i samhälle.

5.2 DELSTUDIE 2

I denna delstudie står fem ungdomar i fokus. Metoden koncentreras till intervjuer. Respondenterna utgörs av tre flickor och två pojkar. Urvalet baserades på deras ålder och klass/år i skolan. För att lyfta fram ungdomarna även i detta avsnitt citeras utsagorna precis så som de är. (Se bilaga 1)

Presentation av mina intervjuade respondenter

Nina är 24 år gammal, bor i Stockholm, är kurd från Turkiet men uppvuxen i Sverige. Ninas pappa har fil. kand. i arabiska från Stockholms Universitet och hennes mamma är allmänbildad. Hon har arkitektutbildning från Stockholm universitet och arbetar som skribent och är VD-assistent på ett koncernbolag dessutom aktiv i ett av de politiska partierna i Sverige.

Arefeh är 18 år och kom från Sudan tillsammans med mamma och sin bror 1994. Hennes pappa bodde sedan 5 år tillbaka i Sverige och kunde behärska språket bra när de kom till Sverige men mamman fick kämpa hårt för att klara språket. Efter en lång kamp med anpassning och integrering arbetar hennes pappa som läkare och mamma som sekreterare. Arefeh går sista året på internationell linje på engelska i gymnasiet.

Marjam är 19 år gammal och kurd från Turkiet men uppvuxen i Sverige. Hennes föräldrar är analfabeter och kommer ursprungligen från en liten stad i Turkiet. Här har de försökt att lära sig språket och båda två arbetar. Marjam har inte avslutat sin grundskoleutbildning p.g.a. olika svårigheter hon har upplevt i skolan. Hon arbetar på en pizzeria och bor i en av förörterna i Stockholm.

Rahman är 22 år gammal och kom från Uganda för 11 år sedan. Han bor tillsammans med sin hjärtsjuka mamma i en av förörterna i Stockholm. Rahmans mamma är utbildad till engelsklärare i sitt land. I Sverige har han inte klarat språket men arbetat som engelsklärare men p.g.a. sitt hjärtproblem kunde hon inte arbeta längre och är sjukskriven. Rahman har inget minne av sin pappa och vet ingenting om honom. Han har klarat gymnasieutbildningen och arbetar ibland.

Hashem är 19 år och har arabisk ursprung från Irak. Han kom hit tillsammans med sina sju syskon och sina föräldrar 1993. Hans föräldrar är från en liten stad i Irak. De har inte gått i skolan men pappa har arbetat som målare där och i Sverige har han gått på SFI (svenska för invandrare) och även praktiserat men nu är fadern förtidspensionär. Hans mamma har inte gått i skolan p.g.a. den patriarkaliska familjestrukturen som dominerar i hemmet och är därför hemmafru. Enligt Hashems beskrivning är han den enda i familjen som går i skolan och arbetar.

5.2.1 Känner du dig annorlunda?

Nina tycker inte det. *Jag tycker inte att jag är mer annorlunda än någon annan, jag tror att vi människor är ganska lika till sättet egentligen.*

Rahman har klart för sig att han är annorlunda p.g.a. sitt utseende och de fördomar som finns i samhället. *Man känner på människor när de tittar på en när man befinner sig på ett ställe där finns många svenskar. Jag känner på mig i alla fall att hur de tänker, att deras intresse inte går ihop med mina. Man märker att man inte har samma klass still som är en viktig faktor här, inte heller ens klädsel som inte passar och oavsett mina försök att komma in i deras lilla grupp har jag misslyckats.*

Marjam känner sig som svensk och ville ha samma rättigheter som svenska elever: *Jag är uppvuxen här och känner Sverige som mitt land, varför jag skall känna mig annorlunda än svenskarna.*

Arefeh har inte märkt att hon ses som annorlunda men hon tycker att första gången när människor träffar henne får hon antydande blickar. *Att jag är mulatt, kanske jag har svensk/utländsk förälder. Visst man har annorlunda kulturer och värderingar.*

Hashem tycker att hans kultur och tradition är annorlunda och visst ser han annorlunda ut. Jag måste göra dubbelt så mycket för att bli accepterad eftersom mitt utseende är annorlunda.

5.2.2 Upplevelsen av skoltiden

Nina har finna minnen om skolan. *Jag har bra upplevelser från skolan, mina lärare och kamrater var bra.*

Marjam har upplevt mobbning, särbehandling, kränkning och trakasseri i skolan. *De tog på min kropp, jag kom ihåg flera, flera gånger då fem killar hoppar på mig och jag låg under i skolans korridorer och våran rektor och våran lärare gick förbi och jag kommer ihåg att rektorn tittade mig i ögonen och skrattade och tydligen det var underhållande för henne. Hon tyckte det var kul, och det var ingen som brydde sig när jag gick till lärarna och talade om för dem att de gör så här och så här mot mig och jag vill att ni säger åt dem att sluta trakassera mig, jag vill att de gör någonting för att jag orkar inte komma till skolan så här. Marjam säger att hon var rädd för dessa pojkar men läraren tog inte hennes klagomål på allvar. Han styrde mig med sina blickar, han hotade mig hela tiden. Jag kommer ihåg en gång slog han mig på ryggen med en bandy klubba och han hade totalt makt över mig helt enkelt. Marjam upplever att hon har fått koncentrationssvårigheter beroende på allt som har hänt henne i skolan. Jag kunde inte sitta still för att jag var nervös hela tiden att någon tittar på mig, att någon skulle komma fram och göra någonting. Så därför kunde jag aldrig sitta still. Jag känner mig väldigt ledsen att jag inte fick någon hjälp av lärarna och jag var tvungen hoppa av från skolan.*

Marjam säger att hon känner sig besviken, aggressiv, ensam och maktlös efter den händelsen och hon undrar: *om vuxna människor i min omgivning inte bryr sig om mig det som händer mig, om de skiter i det, vem ska då jag vända mig till vem jag kan söka tröst hos, vem jag kan liksom prata med. Hon säger att hon upprepade gånger berättat för lärarna att hon inte förstår deras språk när de pratar och hon behöver hjälp. Jag förstod aldrig när läraren*

pratade och förstod ingenting heller på lektionerna. När jag bad om hjälp, sa de nej, du klarar dig sedan. När vi satt i mindre grupp, där kunde läraren först koncentrera sig på oss.

Marjam har inget förtroende för lärarna och tycker att: *de är kanske utbildade i matematik eller svensk historia och utländskt historia men de är inte utbildade i psykologi de kan inte förstå elever de tar inte tag i problem för att de är rädda för främmande.*

Arefeh tycker att det har varit väldigt bra speciellt i grundskolan men på gymnasiet upplever hon att det *ändrats till negativt*. Hon upplever lärarna som hjälpsamma och rättvisa. *Jag fick mycket hjälp med språket samtidigt hade jag arabiska vid sidan så att inte glömma bort språket.*

Arefeh har upplevt lärarnas handlingar mot svaga elever som hänsynslösa. *Vissa elever fick inte alls den uppmärksamheten som de behövde bara för att lärarna tyckte att dessa elever inte bryr sig om skolan, men om det har varit jag då frågade läraren vad jag behövde för hjälp, jag tror de tänker på mig som den ansvariga reserverade typen som det låter.* Hon tycker att läraren måste behandla alla likadant och bry sig om dem som inte sköter sina läxor. *Det har ingenting med hudfärg att göra utan lärarna uppfattar dig som är smart och den andra som är inte det och de smarta ska få uppmärksamhet för att de har någon chans att klara livet.* Arefeh tycker också att läraren måste uppmärksamma dessa elever och fråga dem om orsaken till deras frånvaro och vilket problem de har.

Rahman upplever mobbning, särbehandling och diskriminering i skolan. Han anser att han har ansträngt sig extra mycket för att bli accepterad. *Min skoltid har varit ganska hårt och väldigt jobbigt.* Han upplever mobbning från svenska ungdomar. Rahman upplever orättvisa och fördomsfulla lärare. Han tycker att lärarna har fördomar och deras negativa syn på invandrare hindrar invandrarelever att få någon chans att komma in i gemenskapen. *Lärare i skolan har tagit andras skulder på mig, att jag fick mycket skit. Mina lärare behandlar invandrare hårdare än svenskar. Jag vet att lärarna oftast har fördomar och jag vet inte om det kommer från media men i alla fall, de är snålare att hjälpa invandrarelever än svenska elever.* Rahman tycker att: *det är mycket jobbigt att man måste bevisa för varje lärare att man är rätt person att de inte litar på invandrarungdomar.* Rahman har upplevt att han har blivit utslängd från skolan. *När klassen inte har fungerat då fick jag skiten och man har inget val eftersom svenskar tillhör majoriteten och man blir pressad så här, man har annan hudfärg och annan kultur och bakgrund.*

Hashem hade det bra från början men han har senare upplevt problem med både lärare och klasskamrater. Han anser att lärarna särbehandlar invandrarelever och inte bryr sig mycket om deras problem. Han menar att: *eleven själv polisanmälde händelsen istället för lärare eller rektorn eftersom hon var invandrare om det var en svensk elev då brukar läraren polisanmäla fallet.* Han har hamnat i ett slagsmål med sin lärare berättar Hashem: *Jag har släppt en kompis under en lektion och läraren börjat kalla mig och min kompis för idioter och allt möjligt framför alla. Jag sa till honom ta det lugnt men han kom nära mig och knuffade mig på näsan framför alla.* Hashem avbröt studierna p.g.a. detta.

5.2.3 Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för deras upplevelser?

Nina tycker att det har spelat stor roll för att det är svårt att växa upp med två kulturer men det påverkar både positivt och negativt: *jag har lärt mig hur en annan kultur ser ut och har därmed också insett att det finns andra kulturer än min egen... det är något positivt för det öppnar vyerna.*

Marjam är helt medveten om den stora roll som kulturen har. Hon pekar på det som hände henne i skolan och säger: *jag kunde inte tala om för mina föräldrar eftersom det är oacceptabelt i min kultur att jag får skulden oavsett om jag är oskyldig.* Hon vill ta avstånd från sin kultur och är rädd och vill inte leva i sin kultur för att: *man inte har någon rättighet, inget liv och min kultur är väldigt efterbliven.*

Rahman anser att man i hans kultur har andra förväntningar på sina medlemmar än i den svenska kulturen. *Eftersom jag kommer från ett fattigt land där har man ett hårt skolsystem och man måste verkligen fighta för att komma någonstans och den har påverkat mig här att kämpa och plugga och klara mina studier.*

Arefeh talar om det som en självklarhet att kulturen spelar roll och den påverkar individens inställning till det nya samhället. *Det beror på vilken kultur man kommer ifrån, kanske den är reserverad. I min kultur får jag inte gå ut och vara ute sen på kvällarna eller dricka alkohol, det blir kulturkrockar på något sätt.*

Hashem märker en stark påverkan av sin kultur. I hans kultur skall t.ex. det största barnet vara en förebild för de yngsta. Han inser att hans problem i skolan har påverkat hans syskon på flera sätt eftersom de också har fått mycket problem och kaos har varit vanligt hemma. *Det är enorma skillnader, strikta regler påverkat av religion som styr, man måste lyssna på föräldrar mycket mera.*

5.2.4 Är de kulturella skillnaderna till deras fördel eller till deras nackdel?

Nina tycker att det var både och men hon har försökt att: *ta del av den positiva delen av de båda kulturerna men ibland inser jag att det inte går... kan inte ge ett bra exempel men ibland så måste man t ex bara göra en grej på kurdisk vis och inte svenskt...så är det bara.*

Hashem stöter på hinder när han vill vara ute med sina kamrater och pekar på svenskarnas syn på invandrarungdomar som är nedvärderande p.g.a. den annorlunda kulturen. Han tycker att de kulturella skillnaderna för det mesta är mer till hans nackdel än fördel. *Om en tjej kommer hem till mig uppfattar mina föräldrar på annat sätt och man måste förklara för dem att hon är bara min kompis och bråka om det, men det är normalt i en svenskfamilj.* Angående sin systers rättigheter säger han att hon inte har samma rättigheter hemma som han har eftersom han är en pojke och har makten hemma. *Om hon kommer hem sent på kvällen då får hon stryk. Hon får inte heller ha någon pojkvän som jag får. För att killarna vet vem de är, dessutom en kille har fysisk makt.*

Marjam tycker att hennes kultur känns förnedrande och vill inte uppleva sin kultur en gång till. Hon tycker att hennes föräldrar inte har någon förståelse för henne och det samhälle hon är uppvuxen i beroende på den kultur de kommer ifrån. Hon anser att hennes kultur har varit till nackdel för henne. *Det är verkligen inte lätt när man växer upp i ett samhälle som Sverige som inte alls liknar den kultur man kommer ifrån. Familjen liksom traditioner och livsstil allt det här passar inte, ingenting går ihop.*

Rahman tycker att fördelen med hans kultur är att man förväntas att plugga: *man har höga förväntningar på sig.* Nackdelen med hans kultur enligt honom är: *att man inte blir uppmuntrat och man tillför aldrig något i diskussionen hemma om vad som har hänt en i skolan.*

Arefeh tycker att den kulturella skillnaden var absolut till hennes fördel eftersom hon befinner sig mitt emellan de två kulturerna. *Min livsstil blir mitt emellan den gräns som passar min kultur och också den svenska kulturen för att jag inte känner mig utanför.*

5.2.5 Ungdomarnas beskrivning av andra invandrarungdomar

Nina är stolt över invandrarungdomar och önskar att hon kan vara en god förebild för andra invandrarungdomar. Hon betonar vikten av utbildning: *Våra ungdomar idag har insett att utbildning och kunskap är viktigt och ger makt men ibland kan jag tycka att de lite yngre har tappat lite av vår kultur och tagit mer av den svenska delen.* Nina har mer känsla för invandrarungdomar än svenska ungdomar: *De från mitt hemland ligger mig varmt om hjärtat så att säga jag är mer mån om dem.*

Rahman känner samhörighet med invandrarungdomar. *De har gått samma väg då försöker man hålla kvar varandra och få den gemenskapen som är gemensamt för alla. Då blir det ett gäng.* Han tycker att han är närmare dem och känner sig inte välkommen i Sverige. *Eftersom vi är i ett främmande land då försöker man hålla ihop.*

Marjam tycker att alla är människor oavsett varifrån de kommer men hon hade negativa fördomar när det gällde invandrapojkar som kom från Afrika. Hon var rädd för dem för att de mobbat och trakasserat henne sexuellt. *Jag hatar nigger, de har förstört mitt liv.* Men hennes bästa kompisar är invandrantjejer och hon tycker att man inte ska döma folk efter deras ras utan efter var och ens personlighet. *Det är skönt att umgås med folk som kommer från min kultur, det går att prata med dem om vad som helst och de missförstår inte mig.*

Hashem umgås hellre med invandrare än svenskar. Han har stort förtroende för invandrarungdomar: *Jag vet var jag har dem, vi hjälper varandra om det händer något.*

Arefeh beskriver det så här: *Vi har samma värderingar, vi ligger på samma kulturella nivå.* Men hon trivs lika bra med både svenskar och invandrare.

5.2.6 Invandrarungdomarnas beskrivning av svenska ungdomar

Nina ser ingen skillnad mellan invandrarungdomar och svenska ungdomar och tycker lika bra om dem. Hon har haft det bra i sällskap med svenska ungdomar och tycker: *I viss mån på samma sätt, man är ju ändå människa.*

Rahman beskriver att det är skilda världar fast man lever tillsammans: *De är väldigt enkla, lugna och många av dem har ingen respekt för sina föräldrar och dessutom lever de i en lite friare värld.* När det gäller svenskarnas sällskap beskriver Rahman de som att de är: *Försiktiga, opålitliga, de flesta av dem är fördomsfulla och man vet aldrig var man har dem.*

Marjam har negativa fördomar om svenska ungdomar. Hon tycker att de är: *Väldigt uppkäftiga, respektlösa, gränslösa och betar sig väldigt äckligt.* Hon trivs med att vara med svenska ungdomar men känner samtidigt att det är jobbigt att varje gång förklara sin kultur hon påpekar att: *De har svårt att förstå ens situation.* Marjam tycker dessutom att: *De flesta svenskar är väldigt avslappnade.* Hon upplever rasism från invandrarungdomar mot svenskar.

Hashem tycker att svenska ungdomar är försiktiga och de flesta av dem har fördomar och vill inte släppa in invandrare hemma hos sig.

Arefeh menar att svenska ungdomar är: *gränslösa, de flesta av dem har inget ansvar för skolan.* När det gäller deras sällskap menar hon att: *mina så kallade bästisar har alltid varit svenskar.*

5.2.7 Gestaltningen av invandrarungdomar i massmedia

Nina tycker att det inte alltid är bra men media har blivit lite bättre, *kanske för att vi (invandrare) har fått lite plats i media.* Hon berättar om Tensta gymnasium: *de intervjuade just de ungdomar som skolkade från lektionerna, de tog aldrig de som skötte sig och var bra.*

Rahman tycker att massmedia försöker sprida negativa fördomar om invandrare för att öka publiceringen. Han tycker att media bara kränker invandrare. *Det är bara dåliga saker, som kommer ut över folket. Så fort media har vinkat ser man lätt fördomar i svenskarnas ögon fast de har redan.*

Marjam tycker att invandrarungdomar skämmer ut sig själva genom att använda droger och våld i vissa områden som t.ex. Fittja där det bor nästan bara invandrare. Hon tycker att sådana ställen inte ska finnas. *Jag tycker att kriminaliteten är så stor så att media inte ser det.*

Hashem är helt säker på att media förmedlar den negativa rollen om invandrarungdomar. Han vill istället att: *media går efter orsaken och de faktorer som har gjort invandrarna till kriminella.*

Arefeh anser att media sprider allmänt negativa åsikter om ungdomar som att: *de dricker mycket, klottrar och röjer på helgerna men de skriver inte att alkohol kommer från föräldrarna.*

Angående invandrarungdomar anser hon att det går åt både hållen, och att medias stämpling kan vara väldigt negativ. *Om det handlar om ett rån och rånaren är svensk det stå bara en rånades av en man som är i 20 års ålder. Men om det är en utländsk läser man med detaljer att rånaren har utländsk bakgrund. Att de pekar ut skillnaderna. Men å andra sidan lyfter de upp lugna gatan som är positivt. De flesta av ungdomar där är invandrare.* Hon tycker att medias påverkan är mest negativ.

5.2.8 Upplevelser av svårigheter

Nina pekar på föräldrarnas språksvårigheter, i början när de kom till Sverige var de beroende av henne. *Det har varit tungt emellanåt att ha ansvaret för olika praktiska saker i hemmet p.g.a. att föräldrarna inte kunde språket, samtidigt har det känts lite speciellt också, eftersom man hamnar i centrum.* Nina har inte upplevt mobbning, särbehandling eller främlingsfientlighet det beror på menar Nina att: *Jag växte upp i Tensta och där var vi i majoritet, (invandrare).* Men hon upplever inte bara diskriminering som invandrare utan också som kvinna det resulterar i lägre lön på arbetsmarknaden. *Jag har kompisar som har blivit ratade av arbetsgivare trots att de har haft alla kvalifikationer och den som har fått jobbet inte har haft det.*

Hashem har alltid haft problem med ekonomi och jobb för att han har varit tvungen att balansera den låga ekonomin hemma. *Min pappa får pension och min mamma får socialbidrag. Det räcker knappt till hyra, mat och andra räkningar, jag önskade ha det som andra har men jag fick inte.* Han pekar på fördomar i samhället och diskriminering på krogen som har varit kränkande och givit honom en känsla av mindervärdighet.

Marjam har fått koncentrationssvårigheter p.g.a. lärarnas okunskap och ringa förståelse för hennes situation. Hon avbröt skolan för att hon blev mobbad, trakasserad och diskriminerad från av lärare och elever. Marjam känner sig passiv och misslyckad. *De har förstört min framtid och mig psykiskt och som människa, jag orkar med ingenting nu.*

Rahman pekar också på de ekonomiska svårigheterna hemma som har varit stora. Han tycker att ekonomiska problem har samband med kriminalitet. *När det blir ekonomiska svårigheter då ökar kriminalitet.* Han hävdar följande: *Så fort man uppfunnit att man är annorlunda så blir mobbning och diskriminering ganska ofta och mycket.* Rahman förklarar också att hans ursprung och hudfärg gör honom unik och väcker andras nyfikenhet både på ett positivt och negativt sätt. *De har ögonen på dig som du ser överallt. Man får leva med den, här är inte mitt land, man är maktlös, besviken och har ingenstans att ta vägen till fast jag är ju uppvuxen här, då vänder man sig till gänget, de förstår dig.* Rahman känner sig trött på orättvisor och att inte höra till någonstans.

Arefeh menar att utländsk bakgrund räcker för att bli mobbad och diskriminerad i samhället. Hon upplever att hon själv inte har blivit mobbad eller särbehandlad i skolan eller i samhället men hon har många gånger bevittnat dem som har råkat ut för detta.

5.2.9 Önskemål om framtiden

Nina pekar på globaliseringen och behovet av kulturellt samförstånd för att komma bort från fördomarna. Hon tycker att: *Samhället borde satsa på att integrera alla områden som är invandrartäta och tvärtom. Det är viktigt att vi lär oss av varandras kulturer för fördomar kommer ofta från okunskap.* Marjam har utbildat sig till arkitekt men har inte fått något jobb inom samma område men hon är nöjd med sitt skrivande i dagstidningar och det jobb som hon har idag. Hon planerar att skaffa familj och vill hitta någon som: *förhoppningsvis är från mitt land...någon som har samma erfarenheter som jag (alltså varken svensk eller "importerad" från hemlandet, men från Sverige.*

Hashem kämpar för att klara oavslutade studier på Komvux och med att hitta ett jobb. Han önskar att: *samhället öppnar sina stängda dörrar för invandrare och vi invandrarungdomar får komma in i samhället och känna oss hemma dessutom slippa ett "vi" och "dom" tänkandet.* Han vill gärna bo i ett mer blandat område.

Marjam planerar också att börja med sina avbrutna studier om hon orkar och får hjälp med sitt handikapp. Hennes önskemål är att alla ska: *älska varandra, respektera varandra och se olikheter då börjar alla ungdomar, svenskar/invandrare, respektera varandras kultur och traditioner.* Hon vill ge den kärlek som hon önskade av sina föräldrar och aldrig fick till sitt barn i framtiden.

Rahman tänker kämpa extra för att nå sitt mål. *Det är inte mitt land, jag måste bevisa att jag är värd ändå jag kommer inte på första platsen, den är inte min.* Rahman tycker att: *Sverige är ett bra land när man är liten men när man blir lite äldre då måste man flytta. Man vill inte tänka på rasismen hela tiden överallt, man släpper lite tankarna att man lever lite friare.* Hans önskemål att: *Kunna leva tillsammans och se olikheten och ta fördelen. Det skulle fungera bättre om man kunde få ta bort fördomarna då vet man var man har svenskarna.* Rahman tillägger också att invandrare måste anpassa sig och inte bara: *slänga ord på svenskarna.*

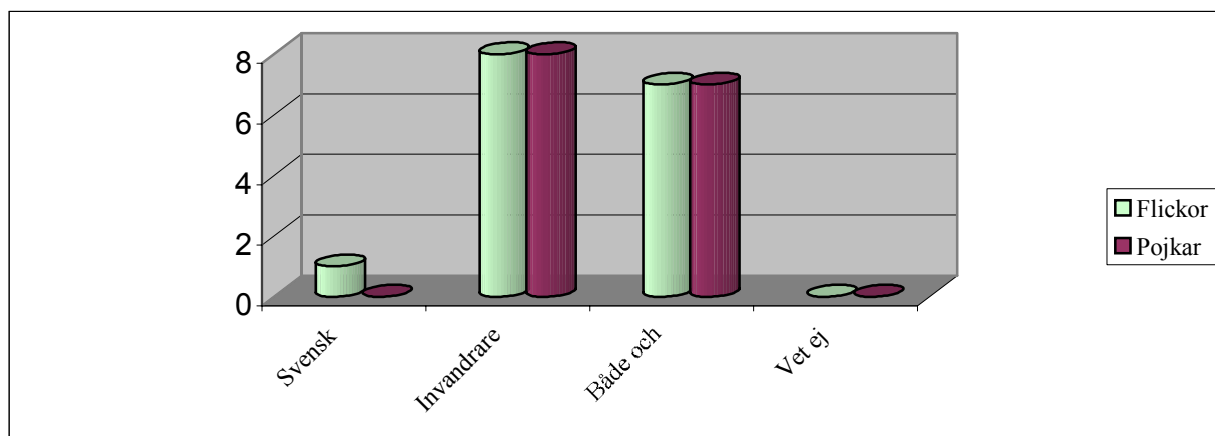
Arefeh hon är hoppfull inför framtiden och känner inget hinder som skulle stoppa henne. Hon känner sig lycklig både inom familjen och i skolan. Arefeh hoppas att: *svenskar och invandrare skaffar bättre möjligheter för att få känna varandra bättre och komma nära varandra, att vi alla är individer och unika för sig, Man ska inte dra alla över en kam.* Hon önskar att alla kunde leva tillsammans och att det inte fanns segregerade förorter.

5.3 DELSTUDIE 3

I detta avsnitt presenteras resultaten från delstudie 3, som är en enkätundersökning bland invandrarungdomar. Totalt deltog 30 ungdomar mellan 16 – 22 år, i enkätundersökningen. Jag valde både pojkar och flickor som kommer från olika delar av världen och bor i Stockholm. Min målgrupp var alla sorters invandrarungdomar dvs. flyktingbarn, asylsökande barn, nyanlända flyktingar och framför allt från mellanöstern. Urvalet omfattar de ungdomar som kommer från hela Stockholm, åker pendeltåg mellan Slussen och Saltsjöbaden och går i Internationella skolan (ISN) och Samskolan.

Respondenterna delgavs syftet med undersökningen innan de svarade på enkäten. I enkätundersökningen ligger fokus på variablerna identitet, kulturella skillnader, bostadssegregation, massmedias påverkan och särbehandling i skolan (Se bilaga 2). Jag har även gjort tabeller av resultatet för att tydliggöra antal flickor/pojkar som har svarat på varje alternativ svar. Resultaten från denna delstudie kommenteras i kapitel 6 tillsammans med delstudie 1 och 2. Resultaten från samtliga studier skapar tillsammans en helhet med många olika perspektiv.

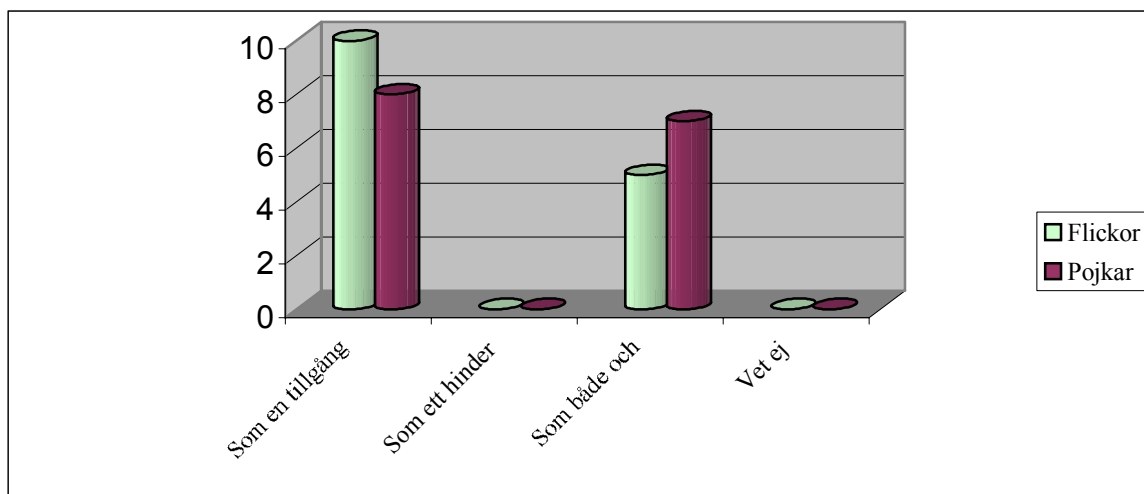
5.3.1 Identifierar invandrarungdomarna sig som svenskar eller som invandrare?

Tabell 1:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Svensk	1	0
Invandrare	8	8
Både och	7	7
Vet ej	0	0

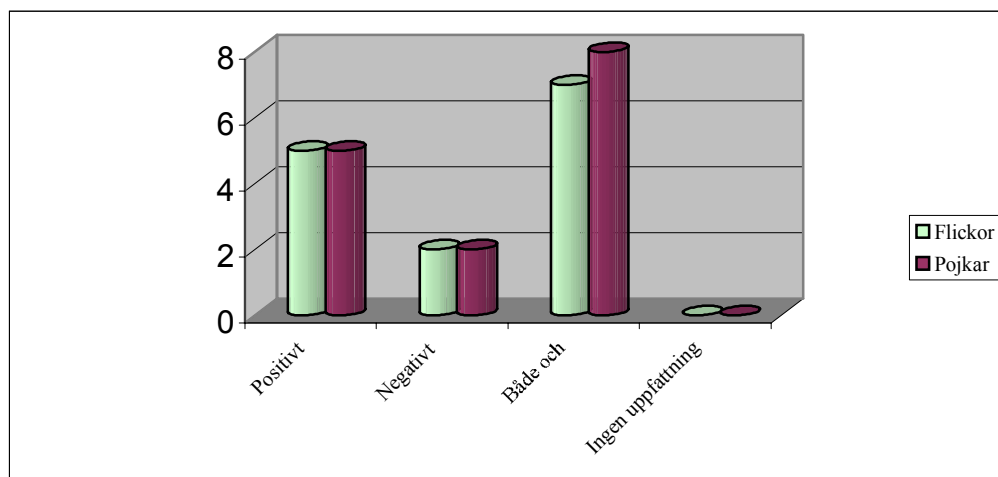
5.3.2 Upplevelsen av den kulturella bakgrunden

Tabell 2:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Som en tillgång	10	8
Som ett hinder	0	0
Som både och	5	7
Vet ej	0	0

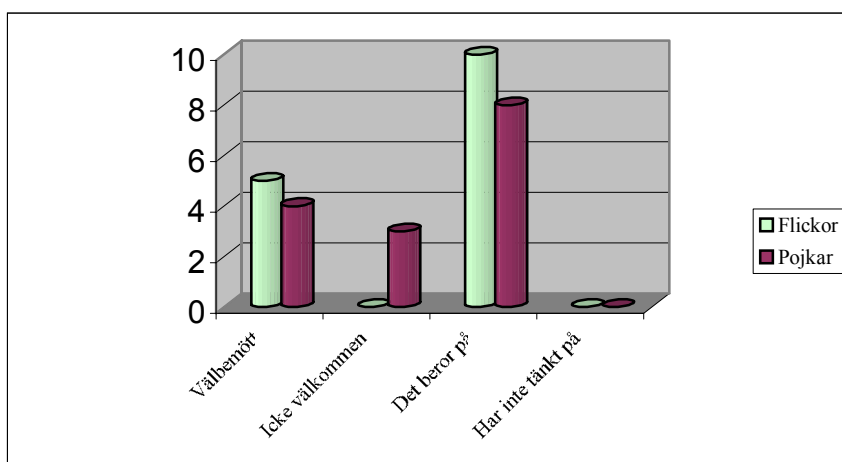
5.3.3 Upplevelsen av hur svenska ungdomar värdesätter invandrarungdomarnas kultur

Tabell 3:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Positiv	5	5
Negativ	2	2
Både och	7	8
Ingen uppfattning	0	0

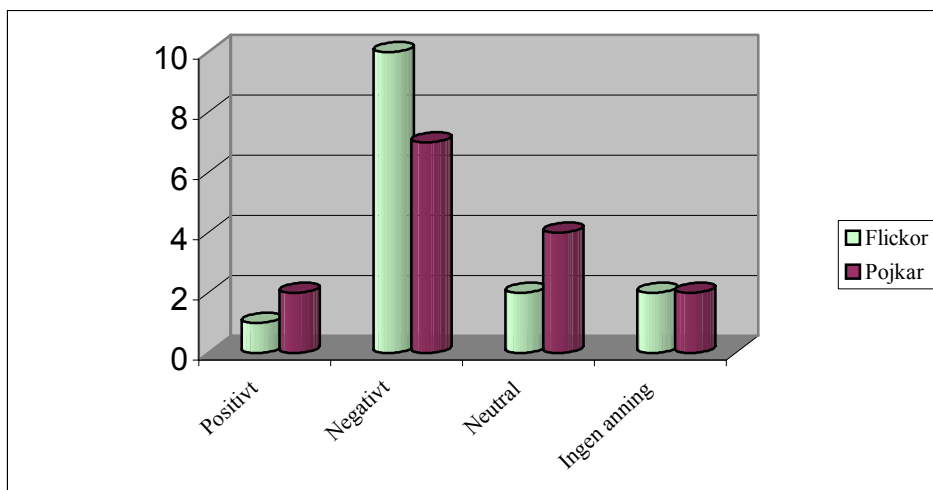
5.3.4 Bemötandet av majoritetssamhället

Tabell 4:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Välbemöt	5	4
Icke välkommen	0	3
Det beror på	10	8
Har inte tänkt på	0	0

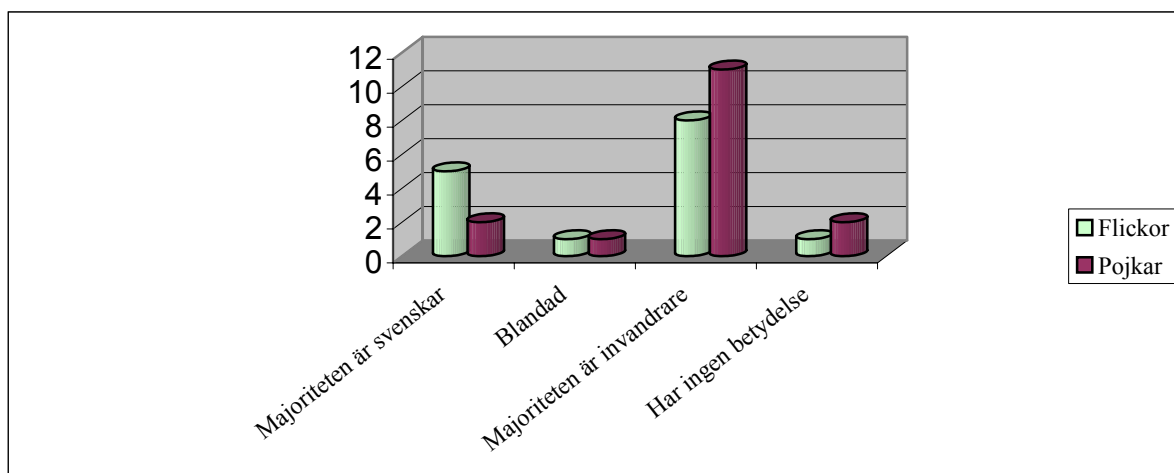
5.3.5 Uppfattning om massmedias påverkan av samhällets attityder

Tabell 5:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Positiv	1	2
Negativ	10	7
Neutral	2	4
Ingen aning	2	2

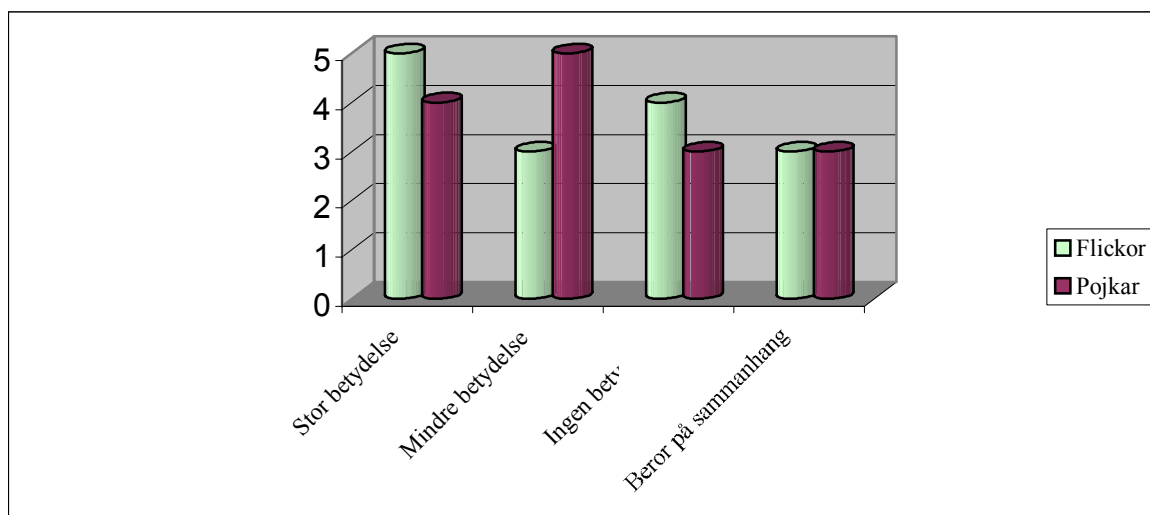
5.3.6 Invandrarungdomarnas önskemål gällande bostadsområdesstruktur

Tabell 6:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Majoriteten är svenskar	5	2
Blandad	1	1
Majoriteten är invandrare	8	11
Har ingen betydelse	1	2

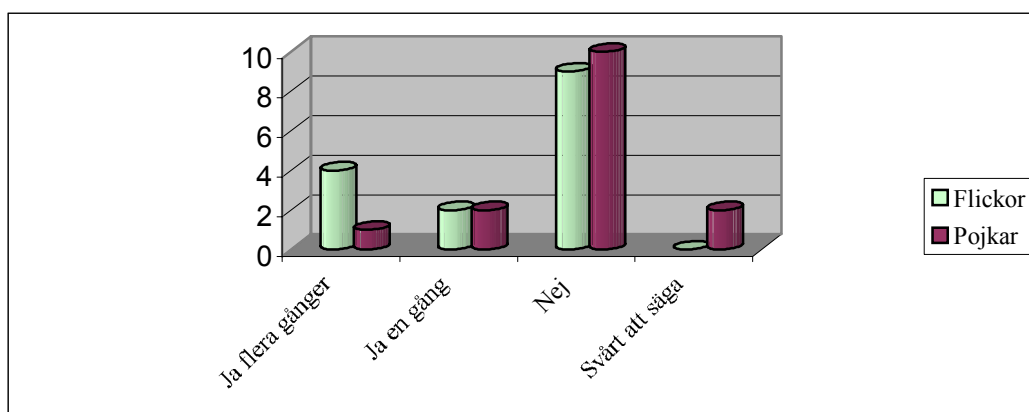
5.3.7 Uppfattningen om lärarens bemötande gällande den kulturella bakgrundens betydelse

Tabell 7:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Stor betydelse	5	4
Mindre betydelse	3	5
Ingen betydelse	4	3
Beror på sammanhang	3	3

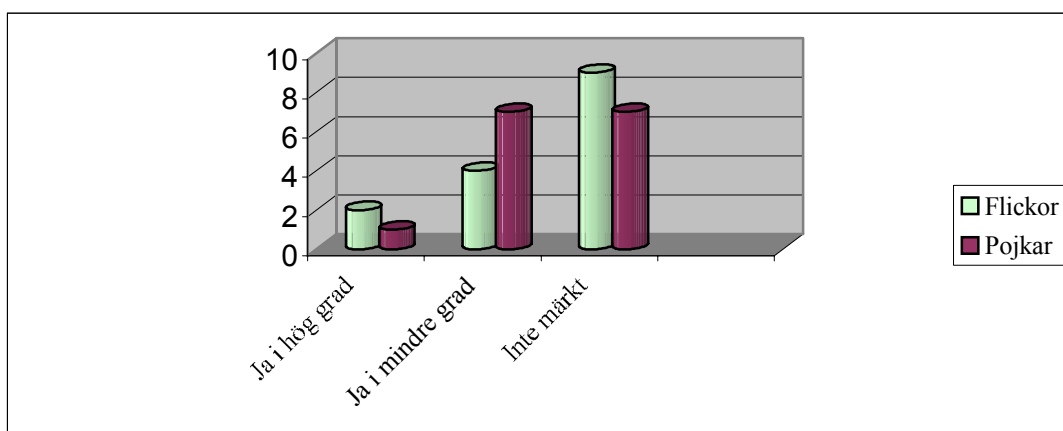
5.3.8 Upplevelsen av att ha blivit utsatt för mobbning i skolan

Tabell 8:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Ja flera gånger	4	1
Ja en gång	2	2
Nej	8	11
Svårt att säga	0	2

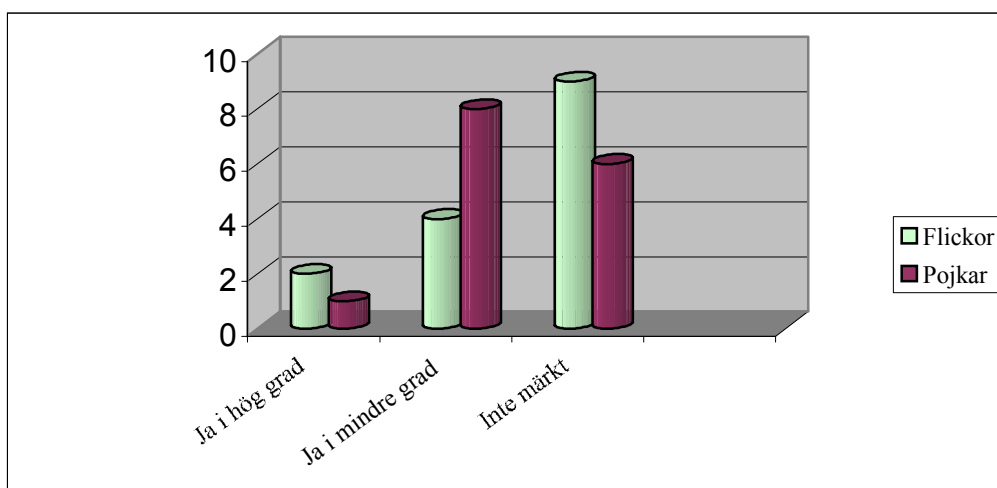
5.3.9 Upplevelsen av positiv särbehandling av läraren i skolan

Tabell 9:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Ja i hög grad	2	1
Ja i mindre grad	4	7
Inte märkt	9	7

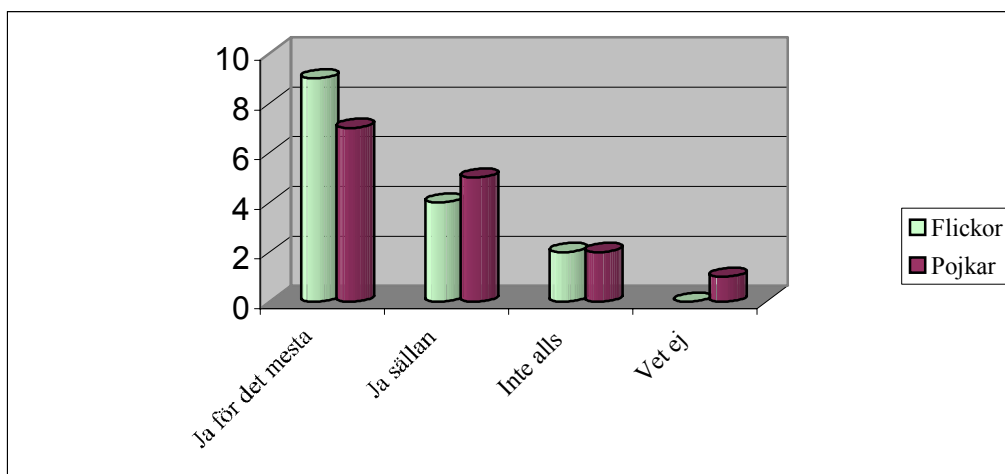
5.3.10 Upplevelsen av negativ särbehandling av läraren i skolan

Tabell 10:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Ja i hög grad	2	1
Ja i mindre grad	4	8
Inte märkt	9	6

5.3.11 Upplevelsen av en rättvis betygsättning av läraren

Tabell 11:

Tillstånd	Flickor	Pojkar
Ja för det mesta	9	7
Ja sällan	4	5
Inte alls	2	2
Vet ej	0	1

KAPITEL 6

6.1 RESULTAT

I detta kapitel redogör jag de presenterade resultaten av de empiriska materialen i löpande text. I slutet av varje kategori skriver jag mina kommentarer. Jag försöker kommentera resultaten av de tre olika undersökningar som jag har genomfört med hänsyn tagen till deras metod. Jag vill påminna att vissa faktorer som tid, plats och metoden av undersökning kan ha påverkat ungdomarnas utsagor. Jag menar att de som t.ex. deltog i delstudie ett var fria, hade mer tid och kunde skriva utan att någon vara närvarande vid skrivningen och kunde uttrycka sig utan någon rädsla. Medan för intervjudeltagarna kan t.ex. stress, plats och rädslan att bli avslöjad vara faktorer som gjorde att de inte svarade lika frimodigt. Därför är det angeläget att skriva resultaten separat.

Resultatet beskrivs enligt följande elva frågeställningar:

- Hur invandrarungdomar identifierar sig?
- Hur upplever de sin uppväxttid?
- Hur upplever ungdomarna sin skoltid?
- Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för deras upplevelser?
- Är de kulturella skillnaderna till deras fördel eller nackdel?
- Hur beskriver ungdomarna invandrarungdomar och svenska ungdomar?
- Vilka svårigheter har de upplevt vid anpassningsprocessen?
- Upplevelsen av massmedias påverkan i samhället?
- Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur?
- Hur beskriver ungdomarna sina önskemål om framtiden?

6.1.1 Hur invandrarungdomar identifierar sig?

Det som är gemensamt för respondenterna i de 3 delstudierna är att alla antingen är födda eller uppvuxna här utom Amanj och känner Sverige som sitt eget land. De är också medvetna om att om det händer något, har de ingenstans att ta vägen. Men ändå är de flesta osäkra på vem de är, hur man mäter svenskheten och om sin egen svenskhet.

Resultatet från delstudie 1 visar att ungdomarna identifierar sig olika beroende på den period de beskriver sina upplevelser. Fermesk känner sig svensk i grundskolan (1– 5) och de flesta av hennes kompisar är svenskar. Men så småningom när hon byter skolan i 6:an för sina svenska kompisars skull börjar hennes känsla för sitt annorlunda utseende bli tydlig. *Jag märkte direkt att jag inte var lika välkommen som de två långa, smala, blonda och blåögda tjejerna bredvid mig.* Hon får dessutom en känsla av skuld och skam över sitt ”osvenska” utseende och ursprung pga. omgivningens beteende. På högstadiet känner hon sig som en kurd bland sina klasskamrater som alla är invandrare. Hon upplever dessutom ett sökande efter sina rötter och en stolthet över sitt folk och sitt ursprung som hon tidigare hade skämts för.

Fermesk beskriver denna känsla på följande sätt: *de ungdomar som har bott här i nästan hela sitt liv börjar söka sin identitet och sina rötter när de kommer upp i tonåren. Det ursprung som man tidigare kanske har skämts för blir man då öppet stolt över.* I den mall som Razgar beskriver om normen att se svensk ut, får han inget utrymme för att den är långt ifrån hans utseende. När det inte längre är självklart att en mörkhårig inte är svensk passar

även jag in i mallen. Razgar identifierar sig för det mesta som invandrare och är stolt över sitt ursprung men eftersom han vill ha samma rättigheter som en svensk ville han därför identifiera sig som svensk. Han anser att för att bli rättvist behandlad i samhället krävs att bli bekräftad och sedd från omgivningen som svensk. Razgar uttrycker sig på följande sätt: Jag vill bli sedd som svensk för att slippa diskriminering, segregering och utanförskap. Enligt Razgars, räcker det med att bläddra i dagstidningarna för att få veta svaret på frågan: *Vem är jag? Den fråga som alla ställer sig i tidiga tonåren var enkelt besvarad. Det var bara att plocka upp en tidning eller titta på nyheterna.*

Resultatet från Amin, Ramin, Amanj och Tareqs berättelser visar att de har varit upptagna tillräckligt med sina bekymmer hemma och i skolan för att få veta vem de är, men pga. omgivningens beteende och attityder vet de redan att de är invandrare. Amin är afrikaner, Ramin, Razgar och Amanj är kurder och tjejmisshandlare och Tareq är Arab.

Resultatet från delstudie 2 visar att de kvinnliga respondenterna känner sig lika svenska som svenskar eftersom de anser att de är uppvuxna här och upplever sig tillhöra samhället och känner Sverige som sitt land. Därför ville de bli sedda som svenskar och ville ha samma rättigheter som dem. Däremot de manliga respondenterna känner sig annorlunda på grund av sin kultur, sitt utseende och dessutom fördomarna i samhället. Hashem säger att: *Jag måste göra dubbelt så mycket för att bli accepterad eftersom mitt utseende är annorlunda.* Rahman berättar också *Man känner på människor när de tittar på en när man befinner sig på ett ställe där finns många svenskar.*

Resultatet från delstudie 3 tyder på att endast en av de trettio ungdomarna identifierar sig som svensk och denna var en flicka. Denna flicka påpekade följande: *Vill bara lägga till att jag är född här i Sverige och därför är inte jag en invandrare.* Hälften av ungdomarna identifierade sig som invandrare och 46,7 procent av ungdomarna identifierade sig som både svensk och invandrare.

Kommentar: Min bedömning utifrån resultaten från de tre olika delstudierna är att invandrarungdomar är tvungna att kategorisera sig inom något koncept som omgivningen erbjuder och det är alltid deras egen vilja som styr. Det är enda vägen för att bli accepterade. Det finns en medvetenhet hos ungdomar om att det finns en svensk måttstock som används för att få tillträde till olika positionerna i samhället som t.ex. ett arbete. Avvikelse från normen anges i termer av utseende, ursprung, kontakter och personliga egenskaper. Därför har de flesta av respondenterna och framför allt de manliga deltagarna ett slags identitetsdilemma och känner sig inte tillhöra någonstans eftersom de känner sig annorlunda.

6.1.2 Hur upplever de sin uppväxttid

I delstudie 1 har Ramin, Fermesk och Amanj beskrivit sina livshistorier i två delar, innan och efter ankomsten till Sverige. Därför analyserar jag deras upplevelser enligt samma princip. Det som är gemensamt i ungdomarnas utsagor är att de är traumatiserade och är och har varit i stort behov av psykologisk hjälp. Ungdomar känner sig ledsna, ensamma, maktlösa, och besvikna på vuxnas hänsynslöshet och oförståelse och längtar dessutom efter deras kärlek och uppmärksamhet.

Resultatet utifrån Ramin, Amanj och Fermesk berättelser visar att de har nästan gemensamma upplevelser med endast små skillnader i erfarenheter från hemlandet. Amanj upplever den svåra barndomen i Kurdistan som innebär försvunna föräldrar, förföljelse, fattigdom, sorg och längtan efter föräldrarnas kärlek. Ramin och Fermesk upplever förutom förföljelse av föräldrarna också deras fångenskap, tortyr och avståndet från föräldrarna samt

omplacering hos mor/farföräldrar. Fermesks längtan efter farföräldrarna och deras kärlek och närhet är tydlig.

Ramin återupplever dessutom ofta de långa resorna till Tehran för att träffa sin pappa i fängelset och de sorgliga minnena av längtan efter att besöka pappan i väntsalen tillsammans med många andra besökare. Detta har lämnat djupa spår i hans själ. Han fick också erfara att pappa avrättades och känna tomheten efter honom i Ramins mamma var tvungen att försörja familjen och barnen fick vara ensamma med detta trauma. *Vi vågade inte berätta att pappa blivit avrättad av rädsla för att bli illa behandlande i skolan från personalen som var systemets representanter.* Därför dominerade tystnaden i familjen. Ramin bär den stora sorgen ensam med sig. Han hittar ingen att dela denna sorg med och när han hör av släktingar att han är den enda mannen i familjen. *Kändes allt så svårt och jobbigt.*

Både Ramin och Amanj upplevde flykt till Turkiet. Fermesk flydde först till Ryssland för att söka asyl via FN och få uppehållstillstånd till ett okänt och fritt land. Fermesk längtar efter trygghet och ro för hela familjen.

I denna flykt upplever Amanj en fattigdom som inte bara är ekonomisk känslan fördjupas i mötet med ett helt främmande land. Mötet med landet Turkiet innebär för honom upplevelsen av språksvårigheter och ekonomiska problem samt ansvaret som enda mannen i familjen. Detta innebär att försörja hela familjen, när han bara är 12 år gammal, att söka efter olika arbeten som är tungt och hårt för en 12 årig pojke. *Varje dag diskade jag över ett tusen tallrikar.*

Denna flykt var svår även för Ramin. Flykten till utlandet skedde utan någon förklaring. Under vistelsen i Turkiet började känslan av hemlöshet och rädslan för deportering att växa. Ramin kände sig ledsen, hemlös och rädd för allt som kunde hända dem i detta främmande land. Som kvotflykting flyttar de sedan till Sverige via FN.

Resultatet av Fermesks berättelse i Sverige visar att hon saknar kärlek och uppmärksamhet från vuxna som hon var van vid i hemlandet. Hon saknade detta i den nya förskolan. *Där jag kommer ifrån visar man kärlek och omtanke genom nära fysisk kontakt vilket jag inte fick uppleva på dagis i Sverige.*

Som framgår av resultatet av Amins berättelse, börjar livet i Sveriges för honom med helt annorlunda livsvillkor och värderingar som står i kontrast med hans kultur och den patriarkala samhället. Välfärden i samhället och synen på individen väcker hans uppmärksamhet och han får en ny syn på livet. Det känns skönt för Amin att slippa fattigdomen och börja på nytt. Under sin anpassningsprocess i det nya samhället får Amin hinder hemma och hans drömmar rasar ihop. Han upplevde en besvärlig och pressande situation hemma pga. farbrors frus passiva beteende och negativa fördomar mot det svenska samhället. Detta kom att hindra Amin att integrera sig i den nya kulturen. Det nya samhällets syn på individen kontrasterar med den traditionella synen på individen. Dessutom är de kulturella avstånden stora och förhindrar kommunikation samtidigt som de två kulturvärldarna krockar. Inblandning av socialen får konsekvensen att Amin framstår som en skam för hela familjen, enligt deras seder och bruk.

Razgars resultat visar att han har upplevt glädje, samhörighet och gemenskap i utanförskapet tillsammans med likasinnade ungdomar under sin uppväxt. *Jag minns mina uppväxtår som lyckliga. Vi hade hittat en gemenskap i utanförskapet.*

Tareq upplever två olika kulturer i sitt hem. En från mammas sida som är av den individualistiska modellen och den andra från pappas sida som är av den partialkalkiska modellen. Tareqs annorlunda livsvillkor har påverkat hans uppväxt både negativt och positivt.

Kommentar: För vissa invandrarungdomar är uppväxttiden fylld av besvikelser och bitterhet och de behöver professionell hjälp för att kunna komma ut ur traumat. Det saknas vuxna i ungdomarnas utsagor, någon som skulle ha kunnat stödja dem i deras trauma.

6.1.3 Hur upplever ungdomarna sin skoltid?

Resultatet från denna del visar varierande upplevelser av lärarnas olika beteende, handlingar, betygsättningar och attityder gentemot invandrarungdomar.

Resultatet för delstudie 1 visar att Razgar upplever besvikelse för att läraren visar negativa fördomar, stämplar, betygsätter orättvist och särbehandlar. *När jag fick alla rätt på ett biologiprov fick jag ändå bara godkänt. Läraren var säker på att jag hade fuskat, utan att ha något belägg för det. På syslöjdslektionen var mitt namn alltid på lärarens tunga redo att slungas ut så fort det blev lite stökigt i klassen.* Han ser också skillnader mellan invandrabarn och svenska barns skola, i skolan och lärarens olika attityder gentemot dem i skolan.

Skolans föräldramöte väcker starka känslor hos Amanj. Det gör ont när han tänker på dessa för han har inte någon av sina föräldrar med på mötena. *Ser mina kompisar att deras pappa kommer till mötet och det känns jätte jobbigt för mig.* Amanj som fortfarande går i skolan känner sig ensam, övergiven och lider av allt som har hänt honom. Han skriker efter vuxnas hjälp, men han är helt osynlig och ingen märker och ser denna tysta, ledsna ung elev i skolan. *Ibland vill jag gå på ett berg och bara skrika och ta ut allt som jag har i hjärtat, ville sitta och bara gråta.*

Ramins berättelse visar att han har upplevt lärarens beteende som rasistiskt, fördomsfullt och kränkande i skolan. *Jag minns en gång när hela klassen snackade (många var mer högljuddare än vad jag var) på tekniklektionen. Gissa vem som blev utslängd från lektionen om inte jag.* Känslan av att börja om från början som ett litet barn, bli nollställd och lära sig allt på nytt har gjort ont i honom. *Alla missförstånd och anklagelser framkallade ett hat inom mig för människor som är så trångsynda att de ger sig själva rätten att lära en kille på sexton, sjutton år vad respekt innebär som om han vore en idiot som behövde omskolas för att kunna fungera rätt i detta samhälle.*

Resultatet från både Amins och Tareqs samt Fermesks upplevelser visar att lärarna i skolan har gett dem en känsla av trygghet och trovärdighet. Det var de som har tröstat både Amin och Tareq för att komma över sina bekymmer. Amin har dessutom upplevt en positiv särbehandling av socialen. De har givit honom ett starkt självförtroende och hjälpt honom att utvecklas vidare.

Resultatet från delstudie 2 visar att fyra av respondenterna har pekat på lärarnas olika sätt att behandla invandrare, svenskar, smarta och svaga elever. De flesta pekar på orättvisa och fördomsfulla lärare pga. elevernas etnicitet. De flesta menar att lärarna behandlar svenska elever väl. De tycker också att invandrareleverna måste sköta sig och göra dubbelt så mycket för att bli trodda och respekterade. De anser att läraren har extra koll på invandrarelever och ger dem skulden för varje händelse.

Rahman tycker att lärarnas negativa syn på invandrare hindrar invandrarelever att få någon chans att komma in i gemenskapen. *Lärare i skolan har tagit andras skulder på mig, att jag fick mycket skit. Mina lärare behandlar invandrare hårdare än svenskar. De är snålare att hjälpa invandrarelever än svenska elever.* Rahman har upplevt kränkning och särbehandling av lärare. Han anser att lärarna i skolan inte litar på invandrarelever och de är tvungna att anstränga sig dubbelt så mycket för att bli anförtrödda. Han har blivit utslängd från klassen och fått en knytnäve i näsan från läraren. Rahman har uttryckt sig så här: *När klassen inte har fungerat då fick jag skiten och man har inget val eftersom svenskar tillhör majoriteten och man blir pressad så här, man har annan hudfärg och annan kultur och bakgrund.*

Hashem anser att lärarna särbehandlar invandrarelever och inte bryr sig inte så mycket om deras problem och det som händer dem. Han pekar på en polisanmälan från en invandrarelev och menar att om eleven var svensk brukade det vara tvärtom.

Marjam som har blivit utsatt för mobbning och sexuellt trakasserier framför en lärare från klasskamraterna har aldrig fått någon hjälp trots att hon upprepade gånger sökt hjälp. *Jag kommer ihåg att rektorn tittade mig i ögonen och skrattade och tydligen det var underhållande för henne. Hon tyckte det var kul, och det var ingen som brydde sig när jag gick till lärarna och talade om för de.* Marjam pekar dessutom på lärarens komplicerade språk. Hon har upprepade gånger talat om för lärarna att hon inte förstår deras språk och behöver hjälp men ändå har läraren inte åtgärdat problemet. Hon tycker att lärarna struntar i elever med svårigheter. *Jag förstod aldrig när läraren pratade och förstod ingenting heller på lektionerna. När jag bad om hjälp, sa de nej, du klarar dig sedan. När vi satt i mindre grupp, där kunde läraren först koncentrera sig på oss.* Däremot tvekar hon inte på lärarens kunskap om sitt ämne men hon är helt övertygad om deras bristande psykosociala kunskap och förståelse för elevens bakgrund och problem. *De är kanske utbildade i matematik eller svensk historia och utländskt historia men de är inte utbildade i psykologi de kan inte förstå elever de tar inte tag i problem för att de är rädda för främmande.* Både Marjam och Hashem har avbrutit sina studier p.g.a. maktlöshet, kränkning, mobbning och diskriminering i skolan.

Nina och Arefeh har inte upplevt svårigheter i skolan och har fina minnen från skolan och lärarna. Däremot har Arefeh upplevt lärarnas behandling av svaga invandrarelever som hänsynslös. *Vissa elever fick inte alls den uppmärksamheten som de behövde bara för att lärarna tyckte att dessa elever inte bryr sig om skolan.* Arefeh vill att läraren uppmärksammar elever som har svårigheter och tar reda på orsaken till deras frånvaro.

Resultatet från delstudie 3 visar att 56,6 procent av ungdomarna inte hade någon upplevelse av lärarens positiva särbehandling. En flicka har givit eleverna skulden och kommenterat: *det beror på hur du beter dig.* Däremot 36,7 har pekat på lärarens positiva särbehandling i mindre grad. En av ungdomarna har uttryckt sig på följande sätt: *Jag fick hjälp av en lärare men de flesta har struntat i mig.* Tio procent av ungdomarna har upplevt en positiv särbehandling av läraren i hög grad.

När det gäller lärarens betygsättning visar resultatet att 53,3 procent har upplevt att läraren har varit rättvis i betygsättningen däremot 43,3 procent av ungdomarna upplevde att läraren sällan varit rättvis med deras betygsättning.

Kommentar: Som framgår av resultaten spelar läraren en viktig roll i ungdomarnas inställning till samhället, till deras identitetsbyggande och lust till utveckling och framgång

men också misslyckanden. Därför krävs det av lärare omfattande kunskap och förståelse av invandrarelevens bakgrund, problem och de svårigheter som de har varit med om för att förebygga framtida problem.

6.1.4 Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för deras upplevelser?

Resultatet från delstudie 1 visar att de kulturella skillnaderna har varit negativa och påverkat tre av respondenternas upplevelser. Både Amanj och Ramin har varit tvungna att känna sig som den enda mannen i familjen och bära detta ansvar på olika sätt. I deras kultur är det sonen som är arvtagare efter pappas bortgång. För Ramin har detta ansvar ökat hans aggressivitet: *Jag fick växa snabbt från en femåring till en människa som skulle ha varit mer mogen för att kunna förstå situationen.* Amanj har varit tvungen tidigt att jobba hårt för att försörja familjen i ett främmande land. Tareqs två annorlunda kulturer hemma har påverkat honom både positivt och negativt. Som uppfostringsmedel har pappa använt aga vilket påverkat. Tareqs skolgång har varit positivt enligt honom och han påpekar att: *Även fast hans uppfostringsmetoder ibland kunde uppfattas som stränga, har jag i efterhand förstått att dom var bra för mig.*

När det gäller Amin har hans kultur påverkat hans situation negativt av två skäl. För det första kunde han inte säga emot vuxna och måste respektera och lyda dem och för det andra var det helt olika syn på individen i de två olika kulturerna. Dessa olika synsätt har han upplevt som motsägelsefullt.

Resultatet från delstudie 2 visar att nästan alla respondenter i studien är eniga om att de kulturella skillnaderna påverkat dem och att detta har spelat roll för deras uppväxt och skoltid i Sverige. De anser att denna roll innehåller både positiva och negativa delar. De tycker att det är svårt att uppleva två olika kulturer samtidigt, en hemma och en i skolan. I hemmet har de inte kunnat säga emot de vuxna och sina föräldrar för att de vill att de unga ska visa dem respekt. Ungdomarna pekar på de strikta regler som religionen utövar i deras kultur. De anser att i hemlandets skolsystem är det viktigt att plugga för att klara framtiden. Därför har det påverkat dem positivt.

Marjam kunde inte berätta det som hände henne för sina föräldrar för att: *Det är oacceptabelt i min kultur och jag får skulden i alla fall oavsett om jag är oskyldig.*

Hashem märker en stark påverkan av sin kultur speciellt om man är en pojke och äldst och ska vara förebild för de yngre. *Det är enorma skillnader, strikta regler påverkat av religion som styr, man måste lyssna på föräldrar mycket mera.*

Resultatet från delstudie 3 visar att när det gäller bemötandet av det svenska samhället visar resultatet att 30 procent av ungdomarna anser att de blir väl bemötta av svenskar. Tio procent av ungdomarna anser att de är ovälkomna av sina svenska kamrater. Däremot tycker 60 procent av invandrarungdomarna att det beror på situationen och den plats man befinner sig på kulturella skillnaderna kan spela roll i bemötandet.

När det gäller lärarens bemötande med tanke på elevernas bakgrund och kultur visar resultatet att trettio procent av ungdomarna tyckte att den kulturella bakgrunden har stor betydelse för lärarens bemötande. En av dem förklarade: *de elever som kommer från USA, Frankrike eller Europa tar större plats och blir mer välbemötta än de som kommer från Afrika eller mellanöstern.* Däremot tyckte 26,7 procent att ursprungslandet har mindre betydelse för läraren. En av ungdomarna påpekade att: *om man har tur med läraren då har bakgrunden mindre betydelse.* Det är 23,3 procent som inte ser något samband mellan deras kulturella bakgrund och lärarens bemötande och 20 procent av ungdomarna tycker att olika sammanhang och situationer spelar roll för lärarens bemötande.

När det gäller frågan hur svenska ungdomar värdesätter deras kultur visar resultatet att 33,3 procent av invandrarungdomarna upplever att deras kultur värdesätts positivt av svenska ungdomar. Däremot upplevde 13,3 procent av ungdomarna att deras kultur värderades negativt av svenska ungdomar. Mer än hälften av ungdomarna dvs. 53,3 procent upplevde att deras kultur värdesätts både negativt och positivt detta varierade i olika sammanhang.

Kommentarer: Som framgår av resultaten kan de kulturella skillnaderna och språkliga kunskaper hindra invandrarungdomar att uttrycka sig om sina problem. Därför uppstår lätt missförstånd och fördomar mellan dem och det svenska samhället.

6.1.5 Är de kulturella skillnaderna till ungdomarnas fördel eller nackdel?

Resultatet från delstudier 1 och 2 i detta avsnitt pekar på positiva och negativa effekter som kulturella skillnader kan orsaka. Som framgår av resultaten i de 2 delstudier har de flesta av respondenterna pekat på den positiva påverkan som det hårda skolsystemet i hemlandet har samt respekten gentemot vuxna. Negativa påverkan handlar ofta om utelivet, deras förhållande med motsatta könet och förbrukningen av alkohol som orsakar hinder. Respondenterna pekar på hur svårt det är att pendla mellan de två kulturerna. De har lyft fram tabubelagda områden som sex och samlevnad samt relationer med det motsatta könet som negativt och ett hinder. Lydnad och de svårigheter som uppstår då man är beroende av kollektivet är ett stort problem enligt deras utsagor.

Resultatet från delstudie 1 visar att hälften av respondenterna har pekat på kulturella skillnader som har påverkat dem negativt. Tareq som identifierade sig med sin pappas kultur anser att hans hårda uppfostringsmedel har givit upphov till hans nuvarande personlighet och den människa han är idag. För Ramin och Amanj har de kulturella skillnaderna kostat deras tonårsperiod. Fermesk blev mobbad på grund av dessa skillnader. Hon anser att kulturskillnaderna är bra för då ser man likheterna, fast man är olika. Razgar har hamnat i ett gäng p.g.a. av sin annorlunda hudfärg och ursprung. Amin har varit med om en orättvis livssituation och har inte sagt ifrån: *Det första man får lära sig är att aldrig säga emot sina vuxna.*

Resultatet från delstudie 2 visar att Marjam tycker att hennes kultur är efterbliven och bara ett hinder för henne: *man har inte någon rättighet, inget liv.* Hon tycker att hennes kultur är långt ifrån den svenska kulturen och menar att: *Familjen liksom traditioner och livsstil allt det här passar inte, ingenting går ihop.*

Två av respondenterna tycker att de kulturella skillnaderna har utvecklats till deras fördel och de befinner sig mitt emellan dvs. de tar de positiva delarna av både kulturerna. Däremot anser två av respondenterna att deras kultur är mest till deras nackdel och de har inte några rättigheter och dessutom har deras föräldrar mindre förståelse för deras situation i Sverige. Rahman tycker att när det gäller skolan har skillnaderna blivit till hans fördel: *Den har påverkat mig här att kämpa och plugga och klara mina studier.* Rahman menar att han upplever ett hinder både från svenskar och från familjen för att bli väl bemött. Han menar att han inte får någon uppmuntran och det sker inte heller någon diskussion om det som händer i familjen. Han tycker att det är nackdelen i hans kultur.

Arefeh talar om vissa hinder i sin kultur som orsakar kulturkrockar: *I min kultur får jag inte gå ut och vara ute sent på kvällarna eller dricka alkohol.* Hashem pekar också på vissa nackdelar i sin kultur bl.a.: *Om en tjejkompis kommer hem till mig uppfattar mina föräldrar det på annat sätt men det är normalt i en svenskfamilj.* Han pekar också på den kulturella

synen på pojkar och flickor och dessutom den överdrivna makten som en pojke får hemma och inte flickan. *Om hon kommer hem sent på kvällen då får hon stryk. Hon får inte heller ha någon pojkvän som jag får.*

Resultatet från delstudie 3 visar att 60 procent av deltagarna tyckte att deras kultur är en tillgång för dem. Ingen av dessa upplevde kulturen som ett hinder. Däremot tyckte 40 procent av respondenterna att deras kultur påverkar dem både positivt och negativt beroende på situationen de befinner sig i.

Kommentar: Som framgår av resultaten kommer respondenterna i kläm mellan de två kulturerna, å ena sidan ville de bevara sin kultur för föräldrarnas skull men å andra sidan måste de anpassa sig till den svenska kulturen och därför kan de varken förverkliga föräldrarnas förväntningar eller samhällets normer och leva upp till de osynliga koderna. För det mesta kan de inte balansera sin position och konsekvensen av detta blir marginalisering och utanförskap för de flesta av ungdomarna. De föredrar istället att tillhöra gänget eller de likasinnade ungdomarna.

6.1.6 Hur beskriver ungdomarna invandrarungdomar och svenska ungdomar?

Resultatet i detta avsnitt visar att de flesta av respondenterna i delstudier 1 och 2 anser att svenska ungdomar är fördomsfulla, rädda för främmande, dömer ut invandrare i förväg. De menar också att de fått dessa fördomar genom medierna och av sina föräldrar och andra vuxna. En del av ungdomarna har pekat på ömsesidiga fördomar hos både svenskar och invandrare. De flesta av respondenterna har upprepade gånger försökt att skaffa sig svenska kompisar men misslyckats.

Resultatet från delstudie 1 visar att de flesta av respondenterna har en negativ upplevelse av sina svenska kompisar och vill helst vara med sina invandrarkompisar. Gemensamt för de flesta av ungdomarna är att de har ett starkt förtroende för invandrarungdomar och anser att de på samma nivå, dvs. de har en svår bakgrund och bristande ekonomi. Enligt Razgars beskrivning fanns ingen känsla av samhörighet mellan invandrare och svenska ungdomar de tillhörde två olika världar, rikemansbarn och arbetarbarn. *De visste var jag kom ifrån och vågade inte komma hem till mig. De trodde väl att de skulle bli misshandlade och rånade om dem bara visade sig i området.*

Både Razgar och Ramin upplever ett avståndstagande från svenska ungdomar och uppfattar dem som gränslösa, fördomsfulla, rädda för främmande och själviska. Ramin tyckte att: *svenskarna var människor man inte kan prata med. De förstår inte någonting om inte öppet så var de smygrasister.* Däremot beskriver dessa ungdomar invandrarungdomarna som trevliga, hjälpsamma, förståndiga, tuffa och som hjältar. Ramin uttryckte sig på följande sätt: *Jag höll mig bara till andra invandrare, de som skulle 'förstå' mig.* Svenskarnas uppfattning om invandrarungdomar är enligt Razgar att de är farliga och brottslingar.

För Tareq har nationalitet aldrig spelat någon roll men ändå är hans kompisar nästan bara invandrare. Det var helt annorlunda för Fermesk p.g.a. hennes dåliga upplevelser. Hon tyckte att svenskarna var "iskalla" och hon såg dem som: *något helt annorlunda än vad jag var.* Fermesks besvikelse över den misslyckade relationen som hon hade varit med om gjorde henne "Svennefientlig". Medan hon känner sig som "en varmblodig kurdisk krigare" och tillhörande likasinnade beskriver hon sin känsla om svenskar på följande sätt: *Att vara 'Svenne' var en skam, som en sjukdom nästan och det var oacceptabelt.*

Resultatet i delstudie 2 visar att två av respondenterna tycker att svenska ungdomar är gränslösa och oansvariga i sitt skolarbete. Nästan alla pekar på svenska ungdomarnas respektlöshet gentemot sina föräldrar. Däremot visar resultatet att två av dem tyckte att svenska ungdomar är avslappnade och lugna personer men när det gäller invandrare är de fördomsfulla, opålitliga, försiktiga, man vet aldrig var man har dem och det är svårt att förstå deras attityder. Två av de kvinnliga deltagarna tyckte att de trivdes bra i svenskarnas sällskap och såg ingen skillnad mellan dem och invandrarungdomarna.

När det gäller invandrarungdomarnas syn på andra invandrarungdomar visar resultatet att nästan alla känner en samhörighet, trygghet och glädje och delar bäst sitt utanförskap med dem. De tycker att de har gått igenom hela processen tillsammans och förstår varandra bättre och har samma värderingar. De tycker att invandrarungdomar är hjälpsamma, ärliga och pålitliga. En av ungdomarna tycker att invandrarungdomar satsar på utbildning och känner hur viktig den är för deras framtid. De vill hellre umgås med invandrare än med svenskar. Hashem tror på sina invandrarkompisar för att: *Jag vet var jag har dem, vi hjälper varandra om det händer något.* Rahman känner samhörighet med invandrarungdomar och tycker: *Eftersom vi är i ett främmande land då försöker man hålla ihop.* När det gäller svenska ungdomar tycker Rahman att man har skilda världar fast man lever tillsammans. *Många av de har ingen respekt för sina föräldrar.*

Marjam som har blivit illa behandlat av afrikanska klasskamrater i skolan hatar dem men hon tycker om invandrantjejer och känner sig nöjd och glad i deras sällskap. Hon tycker dessutom att: svenskar *har svårt att förstå ens situation.* Hon tycker att det finns rasism bland invandrarungdomarna mot svenskar. Gemensamt för tre av respondenterna är att man inte ska döma människor efter deras kulturella bakgrund.

Kommentar: det finns en osynlig mur, en osäkerhet och ett outtalat avstånd mellan invandrarungdomar och de svenska ungdomarna påverkade av oförståelse och misstolkningar.

6.1.7 Vilka svårigheter har de upplevt vid anpassningsprocessen?

Resultaten i delstudie 1 visar att ungdomarna har upplevt olika svårigheter på vägen till sin anpassning i det nya samhället. De talar tydligt om segregation i den miljö de befunnit sig, i skolan, i samhället, i sina bostadsområden och på arbetsmarknaden. Som framgår av resultaten har de pekat på bristande språkkunskap, ekonomiska brister, hemsituation, myndigheternas beteende, diskriminering på både arbetsmarknaden och på krogen, mobbning, lärarens negativa beteende och fördomar pga. hennes/hans okunskap och oförståelse om invandrararnas kulturer. Känslan av underlägsenhet och utanförskap är omfattande och tydlig i de flesta av respondenternas berättelser. I vissa fall har ovanstående faktorer orsakat att de har stängt dörrarna och vänt sig till likasinnade eller gänget. De har också pekat på massmedias roll som förstärker fördomar och kränker dem.

Resultatet från Amanj berättelse visar att han har upplevt ångest och ännu djupare längtan efter föräldrarnas kärlek i Sverige. Han har fortfarande inte accepterat deras bortgång speciellt när det blir dags för skolans föräldramöte då kommer det posttraumatiska traumat upp som följt honom sedan barndomen.

Det har uppstått en tudelning i ”vi” och ”dom” som resulterat i ett ”medlemskap” i en ”egen klubb” eller ett gäng för både Razgar och Ramin samt Fermesk. De har inte upplevt något initiativ från ansvariga i skolan. Dessa ungdomar har pekat på hur de hade blivit mobbade

för sina utseenden, ursprung och språk. Det har givit dem deras dåliga självförtroende, ångest och ökat hat mot sina klasskamrater.

Fermesk har beskrivit orsaken till sin ”svenskfiendlighet”. Hon har blivit utsatt för mobbning, trakasseri och kränkning av sina klasskamrater. Detta har skapat en bitterhet för sitt ursprung och utseende, *Varför jag inte noppade mina ögonbryn som såg ut som buskar, att jag skämdes över mitt ”osvenska” ursprung.*

Fel placering i skolan och språksvårigheter har orsakat Ramins skolkniv och känslan av underlägsenhet: *Jag kände mig liten och inte alls lika verbal som mina klasskamrater.* Ramin har upplevt mobbning från klasskamraterna för sin ännu inte helt korrekta svenska. *Jag var en invandrarkille som inte kunde något, så kändes det.* Ramin har beskrivit orsaken till sin känsla av utanförskap, hans ökade aggressivitet och valet av den egna klubben. Han pekar på följande faktorer: familjeproblem, bristande ekonomi, inblandning av socialen, den omöjliga kommunikationen, svårigheter både med läraren och med klasskamraterna i skolan och känslan av att vara ansvarig som enda mannen i sin familj. Därför stängde han dörrarna och ville dela sitt utanförskap och sin sorg med likasinnade och tillhöra den gemensamma lilla världen. *Jag höll mig bara till andra invandrare, de som skulle ”förstå” mig.*

Känslan av att inte bli accepterad, orättvis behandlad och bortstött från samhället har följt Razgar under hela hans uppväxt: *Framförallt var vi ett gäng ofarliga tonåringar som suktade efter uppmärksamhet. Ju mindre uppmärksamhet vi fick hemma, desto högre skrek vi ute.* Under tonåren har han upplevt vilshenhet på jakt efter en identitet. Han har känt en negativ stämpling från majoritetssamhälle, media och sin omgivning. *Jag är mörk. Man har ju läst i tidningarna hur invandrarkillar härjar, misshandlar och våldtar.* Razgar upplever att även hans kompisars hemförhållanden har varit svåra vilket lett till att de sökte efter kärlek, uppmärksamhet och bekräftelse utanför hemmet. *En hade ingen pappa, en annan en våldsam far. Ingen positiv manlig förebild och för lite kärlek hemifrån gjorde att de tydde sig till gänget.* Razgar upplever diskrimineringen på krogarna och på arbetsmarknaden som orsak till besvikelserna och frustrationen bland invandrarungdomarna. *Att vara ung invandrarkille och komma in på krogen i Stockholm känns ofta som ett omöjligt uppdrag.* Han känner sig inte som en fullvärdig medborgare fast han är svensk och känner Sverige som sitt land. Även polisen med sina fördomar har dubbel koll på invandrarungdomar och bestraffar dem hårdare och mer orättvist än svenska ungdomar anser Razgar. *Vi kände alltid att de hade extra koll på oss.*

Tareq har upplevt skilsmässa, separation, två olika religioner och kulturkrockar hemma när han var bara en liten pojke. Mammans alkoholproblem har påverkat Tareqs uppväxt negativt och blivit en dubbel belastning för honom så att han till slut har givit upp att stötta sin sjuka mamma. Tareq pekar dessutom på sin muslimska uppfostran som har krockat med mammans religion: *jag fått muslimsk uppfostran som har skurit sig lite varje gång jag hälsat på min mamma som är kristen.*

Amin har upplevt rasistiska förhandlingar med polisen och en fruktansvärd kamp mellan polisen och den sociala myndigheten. Han har kämpat mot utvisning och mot falska anklagelser för brott som han inte har begått. Amin har upplevt att han blivit orättvist behandlad och dubbelt bestraffad från rättsystemet. Han har beskrivit sin irritation och besvikelse på polisens agerande på följande sätt. *Han kunde ha kollat upp mig i registret om han ville veta sanningen eller ringt och pratat med mina lärare i skolan. Att jag var Sveriges största kriminaldåre och att han skulle göra allt för att få mig utkastad.* Den dubbelmoral

behandlingen visade gav upphov till en negativ känsla och ett stort hat mot tjänstemän som dömer ut folk i förväg utan att undersöka sanningen.

Resultatet från delstudie 2 visar att ungdomarna har pekat på mobbning, sexuellt trakasserier, arbetslöshet och fördomar. De manliga respondenterna har pekat på ekonomiska brister i familjen p.g.a. föräldrarnas arbetslöshet eller socialbidragstagande. De pekar på diskriminering på krogen och fördomar i samhället.

Marjam tycker att hennes koncentrationssvårigheter och misslyckande i skolan uppkom p.g.a. lärarnas okunskap och oförståelse för hennes situation. Hon avbröt skolan för att hon blev mobbad, trakasserad och diskriminerad av både lärare och elever. *De har förstört min framtid och mig både psykiskt och som en människa, jag orkar med ingenting nu.* Marjam pekar på det särskilda stöd som hon hade behövt p.g.a. sina koncentrationssvårigheter men som hon aldrig fick av lärarna. Detta har kostat hennes framtid och psykisk ohälsa anser hon.

Nina har upplevt diskriminering inte bara som invandrare utan också p.g.a. sitt kön detta ger lägre lön på arbetsmarknaden. Nina tyckte att det var jobbigt när hon var tvungen att vara tolk för sina föräldrar då de hade stora språksvårigheter.

Hashem har alltid haft problem med sin ekonomi och sitt jobsökande för att han har varit tvungen att balansera den dåliga ekonomin hemma. Enligt Rahman innebär ekonomiska svårigheter risk för ökad kriminalitet. Rahman tycker att: *så fort man uppfunnit att man är annorlunda så blir mobbning och diskriminering ganska ofta och mycket.* Rahman som är uppvuxen i Sverige. *De har ögonen på dig som du ses överallt. Man får leva med den, här är inte mitt land, man är maktlös, besviken och har ingenstans att ta vägen till fast jag är ju uppvuxen här, då vänder man sig till gänget, de förstår dig.*

Resultatet från delstudie 3 visar att 30 procent har kryssat för att de blivit mobbade vid ett eller flertal tillfällen i skolan. Antalet flickor är fler än pojkar. En av ungdomarna anser att: *om man ska integrera sig måste man bemöta mobbning från början.* Mer än hälften 66,7 procent upplevde ingen mobbning i skolan.

Kommentar: Det förekommer en negativ attityd hos invandrarungdomar mot det svenska samhället och skolan baserad på negativ behandling av lärarna och klasskamraterna i skolan, diskriminering på krogen och på arbetsmarknaden samt fördomar från den svenska befolkningen. De faktorer som skapar ojämlika förutsättningar för deltagandet i samhället handlar om klasstillhörighet, olika former av kapital, ålder och etnicitet. Som framgår av resultaten spelar både föräldrarnas status, arbete, utbildningsnivå och inställning till samhället roll. Ansvarigas beteende och attityder mot invandrare är en viktig faktor för att ungdomarna ska lyckas och känna sig positiva till sin omgivning. En högre utbildning och tryggare miljö i familjen skapar en bättre situation för barnen i skolan och i samhället.

6.1.8 Upplevelse av massmedias påverkan i samhället

Resultatet i detta avsnitt tyder på att de flesta av respondenterna är eniga om att media skapar negativa attityder gentemot invandrare. De anser också att invandrare ofta pekas ut kollektivt.

Resultatet från delstudie 1 tyder på att fyra av ungdomarna upplever massmedias negativa påverkan på invandrades position i samhället. De anser att denna negativa påverkan orsakar t.ex. avvísning från krogen, nekande till anställning och negativa attityder hos svenskar.

Razgar anklagar massmedia för att sprida negativa fördomar hos svenska folket genom missvisande och vinklade bilder av invandrare. Han anser att svenska journalister tillhör medelklassen och de har sina förutsättningar och vill inte se verkligheten och de olika faktorer som orsakar den stora klyftan mellan invandrare och svenskar. Razgar anser att: *Mediebilderna skapar fördomar och stereotyper som svartskallar måste motbevisa för att accepteras.*

Han tycker att både medier och samhällsstrukturen är skyldiga till ökade fördomar när det gäller invandrare. *Den negativa rapporteringen leder till en pessimism bland invånarna vilket får dem att göra avkall på sina ambitioner.* När det gäller jobbsökande anser Razgar att arbetsgivare blir påverkade av den negativa rapporteringen. Han tycker också att den påverkar befolkningens bemötande. *Jag var dömd utan rättegång. Skyldig till att vara potentiell våldsmän.* Razgar som alltid har varit stolt över sitt ursprung har känt sig utsatt och anklagad för hedersmord p.g.a. sin kurdiska bakgrund. Han menar följande: *Att problematiken tagits upp är positivt men medias utmålning av kurder som presumtiva hedersmördare har minst sagt varit orättvis.* Han tycker att hedersmord är en subkultur och representerar inte kurdernas kultur. *Det är alltid lättare att generalisera än att individualisera.* Razgar har pekat på pedofiler i samhället och jämfört det med hedersmordet. När det gäller bedömningar och fördomar ser Razgar ingen skillnad mellan dem för både två är hemiska. *Precis som det finns svenska män som våldtar sina barn finns det kurdiska män som mördar sina flickor. Men där slutar likheterna, den svenska mannen diagnostiseras som psykiskt störd medan kurden hade kulturella motiv.* Han skäller därför ut både rättsystemet och medierna som behandlar och bedömer de etniska grupperna orättvist.

Fermesk tycker att massmedia visar en missvisande bild av invandrare och sprider negativa tankar och menar att det ökar främlingsfientligheten i samhället. *Jag tycker att en fel bild av invandrare visas i media, där framställs invandrare som okultiverade människor som bara vandaliserar, misshandlar och stjälar.* Hon tycker att medierna inte verkar vara intresserade av de invandrare som är positiva, utbildade och sköter sig som svenskar och därför kommer de aldrig fram i deras beskrivningar om invandrare. Ramin tycker att han har blivit stämplad som *en tjejmishandlande bergsget* p.g.a. mediernas överdrift av hedersmordet som inte fanns i hans ordförråd, han påpekar: *Att döda sin egen syster eller dotter var väldigt främmande och långt ifrån den kultur jag hade växt upp i. Man ska älska sin mamma och syrra över allt annat i hela världen.*

Resultatet från delstudie 2 visar att två av respondenterna beskriver medias påverkan både positivt och negativt men för det mesta negativ. Arefeh anser att det går åt både hållen. Hon pekar t.ex. på rån och anser att om rånaren har svensk bakgrund räcker det bara med hans ålder men om det är tvärtom så: *läser man med detaljer att rånaren har utländsk bakgrund. Att de pekar ut skillnaderna.* Den positiva rollen som media meddelar enligt Arefeh handlar om ungdomar på lugna gatan: *De flesta av ungdomarna där är invandrare.* Två av respondenterna klagar på ungdomarna och ger dem skulden och anser att det är deras eget fel men Marjam tycker att det är också fel att man har placerat så många invandrare i vissa områden. Nina tycker att rapporterna inte alltid är bra men media har blivit lite bättre, *kanske för att vi (invandrare) har fått lite plats i media.*

Två av respondenterna tycker att media sprider negativa fördomar genom sina beskrivningar om invandrare för att öka publiceringen. Rahman berättar att: *så fort media har vinkat ser man lätt fördomar i svenskarnas ögon fast de har de redan.* Rahman vill att media ska undersöka orsaken till invandrades kriminalitet och skriva om de faktorer som är orsaken till

detta. Hashem vill att: *media går efter orsaken och de faktorer som har gjort invandrarna till kriminella.*

Resultatet från delstudie 3 visar att 10 procent av ungdomarna tycker att massmedia har en positiv påverkan på svenska befolkningen gentemot invandrarungdomar. Men mer än hälften dvs. 56,7 procent av ungdomarna tycker att massmedia har en negativ påverkan. Däremot upplever 20 procent av ungdomarna att massmedia inte har någon påverkan. En mindre andel dvs. 16,7 procent anser att de inte har någon aning om medias påverkan. De äldre ungdomarna från 18 till 22 år tycker att rollen är mer negativ än vad de yngre anser. Resultaten visar också att antalet flickor som kryssade nej var fler än antalet pojkar som upplevde att massmedia spelar en negativ roll.

Kommentar: Det går inte att förneka medias makt i opinionsbildning och dess inflyttande över vilken information som förmedlas till allmänheten. Denna negativa påverkan smittar av sig även på arbetsmarknaden och på krogarna. De unga känner sig kränkta av media rapporteringen för att de anser att den förstärker allas fördomar om de etniska grupperna. Det som är viktigt för media är publiceringen inte orsaken till olika faktorer för händelserna, t.ex. de orättvisor som finns i samhället, arbetslöshet och den hjälp som inte finns.

6.1.9 Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur

Alla mina respondenter lever i invandrartäta områden och har skaffat sig en liten värld runt omkring sig som bara hör till de som har gemensamma intressen och tillhörighet. Resultaten av de tre olika delstudier visar att respondenterna trivs bra i sina områden och delar bäst sitt utanförskap med likasinnade.

Resultatet från delstudie 1 visar att respondenterna har upplevelser av sitt område som är relaterad till den etniska kulturen, att de rika bor i villaområdena och de fattiga i vanliga områden. Respondenterna uppvisar en känsla av främlingskap i de segregerade områdena samtidigt som de visar att de trivs i sina invandrartäta områden p.g.a. det gemensamma utanförskapet med likasinnade kamrater som bebor dessa platser.

Razgar bor i en av de förorter i Stockholm som är full med utmaningar. *Bilden av förorten som en farlig plats med problem och brottslighet finns inetsat i de flestas hjärnor.* Han pekar på både sociala problem och ett spirande kulturliv i området och menar att istället för att åka utomlands räcker det med en resa till vår egen bakgård för att träffa olikheterna. *Det finns ett spirande kulturliv som många svenskar går miste om. Vi köper dyra resor för att uppleva andra kulturer långt borta när vi har exotiska platser på vår egen bakgård.*

Att få lära känna andra kulturer och vara mottaglig för dem, räknar han som en poäng som kan rasera de osynliga murarna som finns bland människor. Det är ett sätt att odla gemenskap menar Razgar. Razgar anser att det stigmatiserande sättet som media skildrar förorterna på ökar mistankar, rädsla och fördomar för främmande. *Genom att ständigt kabla ut negativa schablonbilder om de "invandrartäta" förorterna ökar man samhällsklyftorna. Mediebilden blir en del i förortsbarnas identitetsskapande och skapar många gånger en negativ självbild.*

Han känner inte igen sig i den bild som media har skapat av förorterna. Sådan presentation av förorterna enligt Razgar orsakar framförallt två problem. För det första, det ger förortsbarna en självuppfyllande profetia och för det andra, det skapar en avskräckande bild av dem som bor i dessa områden. Razgar är kritiskt mot den bild som media framkallar av

dessa områden och tycker att de inte undersöker orsaken till svårigheterna som finns i dessa områden på djupet. *När de skriver reportage om någon av betongförorterna skrapar de bara på ytan.*

Tareq pekar på droger och kriminallitet som förekommer i de utsatta invandrartäta områdena speciellt om man inte har någon sysselsättning och något mål i livet. Han tycker att sport har räddat honom från dessa problem: *Tack vare att fotbollen fanns i mitt liv var det på planen jag spenderade det mesta av min tid så att saker som kriminalitet osv. föll bort automatiskt.* Trots allt trivs han bra i förorterna. *Jag trivs här och kommer troligtvis bo kvar här hela mitt liv.* Fermesk och Ramin har också beskrivit sina områden som besegrade av invandrare med gemensamma intressen som har mer eller mindre svårigheter.

En av respondenterna i delstudie 2 har också pekat på droger och kriminellitet i invandrartäta områdena och tycker att dessa områden inte skall finnas.

Resultatet från delstudie 3 visar att 23,3 procent av respondenterna önskade att bo i ett helt svenskt område. En mindre andel 6,7 procent önskade bo i ett blandat område. Däremot önskade mer än hälften dvs. 63,3 procent av ungdomarna att bo i ett invandrartätt bostadsområde. För 10 procent av ungdomarna spelade bostadsområdets befolkningsstruktur inte någon stor roll.

Kommentar: Den sociala sårbarheten som invandrarungdomarna befinner sig i omfattar stora ekonomiska brister, föräldrarnas arbetslöshet och deras låga statusnivå i samhället samt klyftan mellan rikedom och fattigdom. Detta binder invandrarungdomarna till varandra och orsakar ett avstånd till majoritetsbefolkningen. I förorterna blir alla dessa ungdomar som är olika på sätt och vis lika eftersom de har nästan gemensamma intressen och kämpar för erkännande och respekt från majoritetsbefolkningen.

6.1.10 Hur beskriver ungdomarna sina önskemål om framtiden?

Som framgår av resultaten har de flesta av ungdomarna lyckats med sitt liv trots de svårigheter och det hårda liv de har upplevt. Deras familjeförhållande och situation samt det stöd som de har fått både från familjen och från myndigheterna har spelat stor roll för att lyckas. En del av ungdomarna känner sig fortfarande misslyckade, frustrerade och maktlösa. Deras största önskemål är att de blir integrerade i samhället, i bostadsområden, i arbetslivet samt att fördomarna försvinner.

Resultatet från delstudie 1 visar att alla ungdomar utom en har lyckats gå vidare genom att söka högskoleutbildning och arbete. Amanj känner sig övergiven och ensam med sina bekymmer, han menar att: *Jag har blivit trött på denna värld.* Han ser ingen ljus framtid men hans önskemål är att återföreninga sig med sina föräldrar och känna deras kärlek. *Det är så skönt att leva med sina föräldrar, deras kramar, deras värme ger så att du vill leva du har ett hopp, du är nöjd om ändå du är fattig och har ingen mat. Bara om du lever med dom, bara om du hör deras röst, deras kärlek.*

Arbetet och familjens stöd och tröst får Ramin ändå att ta upp studierna trots hans ovilja för vidareutbildning efter gymnasiet. Den behandling han har fått av båda lärare och klasskamrater skapade denna ovilja att utbilda sig vidare. *Det jag läser nu är ett direkt resultat av vad svenska samhället gjorde med mig. Hur det skapade min personlighet och gav mig anledning av vilja ändra samhället.* Ramin har förståelse för de som är rädda för det främmande och vet att han är annorlunda men han tolkar inte det på ett negativt sätt. Han hoppas på att kunna dämpa sitt hat mot svenskar så småningom. På grund av det ämne han

läser nu på högskolan har han blivit lugnare med sin aggression och trivs bra med sin omgivning. Slutligen ser han ljusare på framtiden tillsammans med sin familj.

Resultatet för Amin visar också att han har lyckats med att få uppehållstillstånd med hjälp av vuxnas stöd. *Nästan tre år av förtryck, maktlöshet och alla kränkningar var över.* Han har samarbetat med andra och författat en ungdomsbok, han deltar i olika aktiviteter som sport och musik och hjälper utsatta ungdomar. Det hårda livet har lärt Amin att aldrig ge upp. Tareq känner sig framgångsrik i musiken och försöker även hjälpa invandrarungdomar som har det svårt att hitta sin plats i samhället. Razgar är framgångsrik och har valt pennan för att peka på orättvisor och ojämlikheter i samhället genom sitt skrivande. Trots allt är Razgar stolt över sitt ursprung och sin kultur fast han vill bli sedd som en svensk för att slippa diskriminering, segregering och utanförskapet. Han önskar ingen avvisning på krogarna och allas lika värde. Fermesk studerar samhällsvetenskaplig linje på gymnasiet och vill studera statsvetenskap på universitet. Hon är säker på att: *Jag kan lyckas som vilken annan svensk som helst.* Hon vill att man måste börja se varandra som individer och inte döma efter ursprung och utseende.

Resultatet för delstudie 2 visar att Nina önskar att fördomar tas bort genom kultur samförstånd och integrering av invandrare. Hon som är utbildad arkitekt jobbar inte inom samma bransch men hon är nöjd med sitt skrivande i dagstidningar och sitt nuvarande jobb. Hon planerar att skaffa sig familj och ville hitta någon som har samma erfarenhet och samma ursprung som henne. Arefeh har förhoppningar inför framtiden och önskar att både invandrare och svenskar försöker leva tillsammans och komma nära varandra. Hennes önskemål är att det inte fanns segregerade förorter. Hashem önskar att bo i ett mer blandat område och hoppas på att invandrare slipper utanförskapet och får chansen att bli en del av samhället med samma villkor som svenskar. *Vi invandrarungdomar får komma in i samhället och känna oss hemma dessutom slippa "vi" och "dom" tänkandet.* Han försöker klara sina oavslutade studier på Komvux och hitta ett jobb.

Marjam planerar också att börja om sina avbrutna studier och hoppas på att hon får hjälp för sitt handikapp. Hennes önskemål är att: *älska varandra, respekterar varandras kultur och traditioner och se olikheter.* Hon vill ge den kärlek som hon önskade av sina föräldrar och aldrig fick till sitt barn i framtiden.

Rahman som känner sig hemlös tänker kämpa extra för att nå sitt mål. *Det är inte mitt land, jag måste bevisa att jag är värd ändå jag kommer inte i första platsen.* Han tänker utbilda sig på universitet och sedan dra till något land där han syns mindre och kan slippa tänka på rasismen. Hans önskar att man kunde leva tillsammans och se olikheterna kanske skulle samhället fungera bättre då än nu.

Kommentar: Resultaten av samtliga studier visar att ungdomarna önskar ett integrerat samhälle där fördomar försvinner genom att alla deltar aktivt i samhället via arbete och en blandning av invandrare och svenskar i bostadsområdena.

KAPITEL 7

7.1 DISKUSSION

I detta kapitel kommer jag att analysera de presenterade resultaten av de empiriska studierna med hjälp av teorierna som tidigare redovisats i uppsatsen. Jag kommer även att relatera analysresultatet till den tidigare forskning som presenterats. Som jag tidigare beskrivit kommer jag att analysera mitt arbete tematiskt enligt följande kategorier:

- Hur identifierar sig invandrarungdomar?
- Hur upplever de sin uppväxttid?
- Hur upplever de sin skoltid?
- Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för ungdomarnas upplevelser?
- Är de kulturella skillnaderna till deras fördel eller nackdel?
- Vilka svårigheter har de upplevt vid anpassningsprocessen?
- Upplevelsen av massmedias påverkan i samhället?
- Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur?

7.1.1 Hur invandrarungdomar identifierar sig?

I undersökningen ges uttryck för den känslomässiga perioden som ungdomarna befinner sig i. Vi som redan passerat puberteten vet att det kan vara en svår period där varje individ reagerar olika och på sitt speciella sätt. Under denna period skaffar sig individen ofta åsikter som provocerar vuxenvärlden. Hon är på väg in i samhället och ett sökande efter sin identitet. Hon börjar frigöra sig från hemmet och utveckla sin identitet och självkänsla. Som Razgar beskriver är tonåren början på en ny tid, den ungas resa mot vuxenlivet, som öppnar många nya möjligheter både för de unga och för föräldrarna. *För oss var den perioden vår tonårsrevolt. Det var vårt sätt att säga att vi fanns, att vi inte var några barn längre* (Razgar). Det handlar dessutom om kroppsutveckling dvs. pubertet och psykisk utveckling (adolescens) för både pojkar och flickor. Goldinger (1999) gör en definition av ovanstående påstående och skiljer dessa åt: *Pubertet står för den kroppsliga utvecklingen och adolescens för den känslomässiga eller själsliga, psykiska utvecklingen* (s.15).

De stora förändringarna i puberteten sker för de flesta svenska ungdomarna i en atmosfär som inte är främmande. Men för den unga invandraren medför denna period en belastning och för med sig ytterligare uppgifter. Puberteten sker samtidigt som ungdomarna befinner sig i en främmande miljö. De måste dessutom kämpa för sin identitet. Franzén (2001) påpekar att den gamla spegelbilden försvinner och de får en ny spegelbild *en övergripande identitet – främling* (s.78, 79). Det handlar om en känsla av utanförskap att ingen i omgivningen vet vem man egentligen är. På något sätt är *man en nyfödd vuxen* (a.a.). Franzén menar att den nya identiteten inte bara säger någonting om oss själva utan *man bedöms som representanter för en kategori, ett kollektiv* (a.a.). Razgar beskriver hur han stämplas fortfarande som invandrare och Franzén (2001) bekräftar detta genom sin beskrivning. *Känslomässigt är det stor skillnad mellan att själv ge sig en gruppidentitet och få en beteckning, en etikett, tillskriven av andra* (a.a. s. 19). Identitetsformering handlar enligt Ehn/Löfgren (2001) ofta om makt och maktlöshet – om kultur i överläge och underläge. Och Ålund (1997) menar att: *sociala och kulturella erfarenheter samspelar när det gäller "självet" tillblivelse genom att påverka hur man upplever och uttrycker vem man är* (s. 62).

Genomgående i materialet finner jag att invandrarungdomar fortfarande lever i ett kollektiv som är beroende av både kultur och familj. Dahlin (2004) menar att barnen växer och påverkas av samma livsform som vuxna och anser att: *om denna livsform är sluten, med starka gränser mot det främmande och annorlunda, kommer barnen att grunda sin identitet på detta* (s.63). Omgivningen utanför familjen pressar dessutom dem att acceptera den nya samhällsstrukturen som är individbaserad. Därför måste de koppla denna utveckling till ytterligare en ännu svårare uppgift dvs. familjens kultur och samhällets normer och värderingar. Elmeroth (1997) påpekar att: *Eftersom identiteten fortfarande formas i tonåren, befinner sig invandrarungdomar i en annorlunda situation än vuxna. I deras identitetsutveckling sker påverkan från både föräldrarnas kultur och den omgivande majoritetskulturen* (s. 65).

Studierna i denna uppsats visar att de flesta av ungdomarna är osäkra på vem de är, hur man mäter svenskheten och om sin egen svenskhet. Kamali (1999) hävdar att invandrarungdomar kläms ofta mellan två lojaliteter, å ena sidan föräldrarnas kultur och kontroll, å andra sidan samhällets svåra normer och regler. De kan varken förverkliga föräldrarnas förväntningar eller samhällets osynliga koder och normer. Som Kamali också påpekar krockar de två kulturerna med varandra och barnet får svårt att hitta sin identitet. De får ett slags identitetsdilemma, där barnet känner sig varken som en riktig svensk eller som t.ex. en riktig kurd eller grek. Identitetsdilemmat kan enligt Kamali leda till lojalitetskonflikter eller till självförakt. *Invandrarungdomar, som befinner sig i ett mellanläge mellan två kulturer och därför hamnar i en ambivalent situation, söker en utväg ur krisen genom att förstärka sina inbördes kontakter, för att kompensera sin identitetskris genom konstruktion av en outsideridentitet* (s.81).

De flesta av ungdomarna pekar på känslan av utanförskap i det svenska samhället de känner ingen trygghet därför blir lättare för dem att vända sig till likasinnade som förstår dem bättre. Tajfel (1981) lyfter i sin socialidentitetsteori fram att: *social identitet i hög grad avser kategoritillhörighet. Självuppfattning bygger på ett grundläggande behov av att tillhöra en kategori, att känna samhörighet med en ingrupp och att kunna markera en gräns mot en utgrupp* (s. 242). Även Ålund (1997) anser att pga. de stora förändringarna i invandrarungdomarnas vardagsliv kan deras syn på sin roll och status avvika mer eller mindre från svenskarnas syn på dem. Hon anser att: *känslan av ett identitetsmässigt utanförskap och sökande efter en sociokulturell hemhörighet präglar ungdomars identitetsarbete i multietniska samhällen* (s.145).

Empirin visar att de flesta av respondenterna identifierar sig som invandrare och är stolta över det. Ålund (1997) anser att:

Mycket av deras identitetsarbete handlar om upplevelser av utanförskap och förutsättningar för gränsdialoger mellan olika sorters "främlingar" i den moderna multietniska staden. Strider som dessa unga människor utkämpar med sig själva och andra i sökandet efter sitt rätta namn och sin plats, mening och förankring i tillvaron, utgör det moraliska, sociala och kulturella sammanhanget för deras identitetsarbete (s. 21).

Samtidigt som invandrarungdomar kämpar med sin identitet och tillhörighet har de flesta dessutom en kulturell kamp för att få bekräftelse för den de är. Ungdomar beskriver i sina berättelser att de kämpar med att få sin sociala tillhörighet bekräftad. Ålund (1997) menar att: *Ungdomar försöker få fotfäste i det vardagliga livets sociala rum. Deras identitet formas*

och handlingsval, drömmar och visioner utvecklas inom ramen för en spänning mellan det som har varit och det som är. "Traditionens" roll i sammanhanget är komplex och tar sig både direkta och indirekta uttryck (s.146).

Wellros (1998) förklarar identitet som: *Den personliga och alldeles individuella gestaltningen av de olika roller man framträder i som är en väsentlig del av den självbild som brukar kallas för identitet (s.82).* Hon menar att kärnan i en människas identitet är den känsla av att vara en och samma person trots att man uppträder på olika sätt på olika platser i olika åldrar. Enligt Wellros kan man också beskriva identiteten som ett resultat av alla identitetsförhandlingar man fört och dagligen för.

En känsla av skuld och skam över ungdomarnas "osvenska" utseende och ursprung visar sig i materialet samt ett dåligt självförtroende. Franzén (2001) betonar också att omgivningen speglar individens egen identitet genom skapandet av den positiva/negativa självbilden som i fortsättningen ger självförtroende. Han pekar på att: *Betydelsen av att bli bekräftad för att jag är den jag känner mig vara. Att ens existens har kontinuitet i tid och rum (s.153).* Även Angelöw & Jonsson, (2000) bekräftar att individen identifierar sig i samband med de normer och värderingar som han/hon har vuxit upp i. Det betyder att vår sociala och kulturella situation kan påverka och forma våra tankar, ideal, beteenden och personligheter. Genom att umgås, blir människor påverkade. De påverkar varandra och utvecklar olika relationer, känslor och handlingar. Individen anpassar sitt beteende till omgivningen, och påverkar samtidigt själv sin omgivning. Genom interaktionen människor emellan skapas språk och kultur. Därigenom utvecklar människan en identitet och en uppfattning om sin tillvaro. Det betyder att social interaktion leder till självkännedom och medvetenhet om omvärlden. Det betyder att människan i samspel med det omgivande samhället, kan forma och utveckla sin identitet.

I studien framgår att det finns en medvetenhet hos ungdomar om att det finns en svensk måttstock som används för att få tillträde till olika positioner i samhället som t.ex. ett arbete. De anser att trots deras ständiga försök att lära sig det svenska språket och aktivt försöka delta i svensk tradition och kultur har de misslyckats att betraktas som svensk. För att bli rättvist behandlad i samhället krävs det att bli bekräftad och sedd från omgivningen som svensk dvs. att assimilera sig.

Det är svårt att finna något utrymme för få vara annorlunda enligt ungdomarna. Deras utseende, utländskt namn och brytning är ett bevis på detta. Invandrarbakgrund blir en dubbel utsatthet för denna grupp och de måste kämpa hårt för att nå sina mål och visa att de är värda något. Detta förstärker utanförskapet. Ålund (1997) förklarar att det är svårt att acceptera sin olikhet, speciellt i tonåren, då man helst inte vill skilja sig från gruppen när redan en titt i spegeln påminner om ens olikhet. Den unge invandraren kämpar för att bevisa för de andra och sig själv att han är en av dem. De söker sig aktivt till andra som tillhör samma kultur för att minska utanförskapet och känna sig trygga. De unga blir mer säkra när de kan identifiera sig med andra invandrare t.ex. i samma skola.

Byggstenarna för identitetsformandet är inte alltid så goda; resultatet från delstudie 1 tyder på att den hårda barndomstiden har lämnat sina spår och svaga skolframgångar och sociala svårigheter kan gnaga på ungdomarnas självkänsla och självförtroende. Därför har de flesta en känsla av att de inte duger och känner sig maktlösa. Ålund (1997) tycker att: *upplevelsen av att vara hatad sårar stoltheten och gör att en kaxig attityd växer fram (s. 103).* Hon pekar

även på känslan av att man utgör en avvikelse från det normala, att man är störande, dum och sämre, är förlamande (a.a.)

Fermesk pekar på sin längtan efter de människor som har givit henne kärlek och sökandet efter sina rötter är för de flesta av invandrarungdomarna centralt då de aldrig har träffat sina anhöriga. Ålund (1997) påpekar också att invandrarungdomarnas liv i Sverige är förbundet med barndomsminnen från hemlandet och alla intryck människorna där givit dem. Dessa minnesbilder och upplevelser samt associationer sammanblandas om vartannat. Man möter ungdomar med jag-dilemman inre kval menar hon och förklarar: *Identitetens beständighet och föränderlighet har alltid varit en central fråga för invandrarungdomar* (s.133).

Vissa av invandrarungdomarna pekar på sina dåliga hemförhållanden som en orsak till deras gängtillhörighet. Ahmadi (1998) påpekar att i ett socialisationsperspektiv har vanligtvis vuxenvärlden stor makt i barnets identitetsutveckling. Identitetsskapandet i den traditionella familjestrukturen påverkas naturligtvis av föräldrarnas relationer och attityder mot samhället och barnet. Ålund (1997) menar också att det växer olika känslor hos dessa ungdomar som orsakar att å ena sidan längtar de efter att höra till och vara likvärdig medan å andra sidan uppmanar mindrevärdekänslorna till självförsvar i olika former.

7.1.2 Hur de upplever sin uppväxttid

Empirin visar att för vissa invandrarungdomar har uppväxttiden varit fylld av besvikelser och bitterhet. Materialet tyder på att de har gått igenom ett tragiskt liv med många trauman som bl.a. avstånd ifrån föräldrar, försvunna föräldrar, förlusten av dem, förföljelse, fattigdom, sorg, skilsmässa och längtan efter föräldrarnas kärlek. Detta har lämnat djupa spår i ungdomarnas själ. Det som är gemensamt är att ingen har fått någon hjälp för bearbetning av sitt trauma och de är i stort behov av professionell hjälp för att kunna komma ut ur detta.

Almqvist (2000) förklarar att flyktingbarn och deras familjer kan före sin ankomst till Sverige ha varit utsatta för krigshändelser, tortyr och separationer från anhöriga under dramatiska omständigheter och dessa upplevelser kan ha lämnat outplånliga spår i deras själsliv. De lider av konsekvenserna av att ha utsatts för direkt och indirekt traumatiskt stress. De symptom som utsatta barn får är en typ av reaktion där förnekande och psykisk avskärmning blir mer framträdande förklarar han. Almqvist (2000) menar att ett trauma har många negativa effekter på psykisk hälsa och funktionsnivå. Almqvist (2000) anser att de barn som utsatts för våld och tortyr *drabbas av plågsamma reaktioner och symptom, så kallad posttraumatisk stress, under lång tid efteråt* (Allwood & Franzén. 2000, red. s. 65).

Ramin och Amanj ger uttryck för hur ensamma de känner sig. De har minnet kvar av en plats på jorden, där de fick uppskattning och gensvar som precis den människa de var och där fanns också människor av samma sort som dem själva. De ungdomar som är födda eller uppvuxna här har ingen upplevelse av sin egen kultur, sitt eget språk och sina rötter, det betyder att de är marginaliserad från sin ras (Elmeroth1997). Det blir ett smärtsamt sökande för det ensamma invandrarbarnet placerad i en svensk skolklass att hitta ett "själv", där också hans innersta t ex kurdiska kärna passar in i pusslet. Barnet har förutsättningar för en sund självkärlek, som ständigt ska nyskapas med kraft från omgivningen. Denna kärlek kan övertyga barnet om att det är gott att leva i den värld som är hans.

Som framgår av ungdomarnas utsagor och berättelser känner sig de flesta utestängda från samhället och förtryckta. Konsekvensen blir att de accepterar en negativ bild av sig själva. De känner sig inte värda att få vara med i gemenskapen.

Materialet visar att ungdomarna börjar livet här med ett möte med helt nya värderingar som står i kontrast med deras kultur. Det har startat med en kamp för att bli bekräftande både i skolan och i samhället. För vissa av ungdomarna blev det även en hård kamp mellan olika myndigheter. Almqvist (2000) förklarar att i det nya samhället får de trots allt nya uppgifter. De måste anpassa sig till en annorlunda värld och ett samhälle med outtalade och uttalade regler och normer. De måste lära sig ett helt annorlunda språk för att kunna kommunicera. Deras familjesituation förändras genom flykten och dessutom påverkas relationen inom familjen av svenska värderingar om hur en familj ska leva och bete sig mot varandra. De traumatiserade barnen känner sig förändrade, förstörda av sina upplevelser och av den främmande miljön och dessutom får de en känsla av ensamhet och utanförskap. Deras föräldrar lider också av samma trauma och har tillräckligt att kämpa med i det nya samhället, så de orkar eller hinner inte ägna sig åt barnet. De kan helt enkelt inte bearbeta traumat, och konsekvensen blir en tystnad som gäller för alla familjemedlemmar. När familjen använder den outtalade tystnaden som överlevnadsstrategi får den en dominerande effekt förklarar Almqvist. *Då innebär tystnaden bara att barnet lämnas ensam med sina traumatiska minnen, utan föräldrarnas stöd och hjälp till bearbetning och utan möjlighet att dela smärtan med någon* (s. 74).

För de unga invandrarna finns ingen väg tillbaka till det förgångnas utvandrarnas land och de känner det lika imaginärt att tro att det gamla jaget har försvunnit och att de kan assimileras. Det ges även uttryck för förlusten av de varma känslor som de fick av människor man älskat dem och känslan. Franzén (2001) förklarar att dessa barn har förlorat sitt barndomshem och alla ägodelar, kamrater och släktingar, lärare och andra viktiga vuxna. De har dessutom förlorat sin kulturella hemvist; dofter, färger, ljud, lukter och smaker som gjort att de känt sig trygga och hemma.

I undersökningen ges uttryck för övergivenhet och besvikelse över allt som har hänt dessa unga individer. Almqvist (2000) förklarar att: *De barn och föräldrar som traumatiserats av sina upplevelser i krig eller politiskt terror har en tyngre börda än andra att bära på då de ska anpassa sig till livet i det nya landet* (s. 64). Föräldrarnas omsorgsförmåga, stöd från övrigt socialt nätverk och den kulturella kontexten samt barnets uppfattning om situationen är viktiga faktorer för att barnen som utsätts för organiserat våld att kunna klara sig menar Almqvist.

Av studierna framgår att ungdomarna inte får någon hjälp hemifrån eftersom deras hemsituation också är splittrad och hela familjen har ofta problem. De är mer upptagna med de nya uppgifterna än att ägna tid åt varandra. Almqvist (2000) påminner också om vikten att inte förbise att föräldrarna också är traumatiserade själva och behöver hjälp att bearbeta traumat. De vill kanske inte erkänna att deras barn har drabbats av händelserna eftersom de vill skydda sina barn och tror att tystnad är det rätta sättet. Konsekvensen blir att ingen vill prata och diskutera om det som har hänt. Därför är de familjer och barn som flyr från politiskt våld och krig och som får olika svårigheter att hantera i stort behov av adekvat hjälp till bearbetning av de traumatiska upplevelserna. Almqvist förklarar att om traumat ska kunna integreras krävs att känslor av skam och skuld bearbetas och även fantasier om hämnd och vedergällning.

Jag vill ta min egen familj som exempel eftersom vi också har upplevt tortyr och fängelse och jag har dessutom förlorat min man. Jag och mina tre unga barn har upplevt den smärtsamma processen och lämnat allt kärt och hemvant. Jag har inte orkat bearbeta min sorg tillsammans med mina barn för varje gång jag har försökt tala med dem om detta

trauma som vi har genomgått, dök ångest, förtvivlan, ilskan, vanmakt och rädslan upp till ytan och mina tårar tillät mig inte att prata om händelserna som vi alla har upplevt. Det kändes som traumat och de smärtsamma känslorna översvämmade mig på nytt när man pratade om det som vi har upplevt. Jag har varit tvungen att lägga på locket och inte väcka barnens känslor. Att inte prata med mina barn om de plågsamma upplevelserna har varit ett sätt att skydda mina barn. Jag hade inte kunskapen om hur jag kunde hjälpa dem. Efter ankomsten till Sverige fick varken jag eller mina barn någon hjälp för det trauma som vi hade gått igenom och fortfarande bär med oss, att bearbeta. Jag tycker att barn borde få hjälp för att bearbeta sitt trauma och sin rädsla för att kunna förbereda sig för integrationsarbetet.

Empirin visar att ungdomarna känner sig ensamma, passiva, orättvist behandlade, och ointresserade. De kan inte påverka sitt lärande, känner inget gensvar hos lärare och sina kamrater och har inget mål för vidare studier. Den enskilda individen försöker söka hjälp så gott han/hon kan för att få en ändring till sitt stånd. Det tragiska är att de inte behärskar några bra strategier som t.ex. att lägga in protester eller ge en muntlig förklaring till sin situation, om att de ville ha hjälp. I denna typ av situationer förmår ofta individen inte att uttrycka sin protest annat än i olika former av bråk och stök. Skolan visar ofta liten förståelse för sådana reaktioner och individen upplever sig sviken och utstött av skolan. Skolans åtgärder fungerar sällan som någon hjälp.

Skolan kan spela en viktig roll att kompensera för svåra uppväxtförhållanden eller för att förhindra utslagning. Studierna visar att skolorganisationen inte alltid är anpassad att ta hand om elever från andra kulturer och elever med speciella behov.

...Kraftiga sorgereaktioner blir ofta märkbara, även för omgivningen. Gäller det förlust av en nära anhörig märks till exempel en intensiv upptagenhet med den avlidne. Vi talar ofta om honom/henne, associerar till den vi förlorat i alla sammanhang...
(Franzén, s.48).

Men enligt ungdomarnas beskrivningar behåller de sina hemligheter för sig. Amanj går ut i skogen och skriker och undrar varför just han ska få så här mycket bekymmer. Franzén (2001) förklarar också att i en reaktionsfas kommer ofta andra tankar om livet förutom sorgereaktionen som *protester och funderingar kring livets mening och innehåll i stort: Varför skulle detta hända just mig?* (a.a.) Han varnar för risken till självmord hos dessa individer. Det krävs en trygg miljö och en förständig behandlare som kan hjälpa till och bearbeta olika reaktioner, fantasier, symtom, personlighetsförändringar och skador som traumat har orsakat menar Almkvist (2000).

I Amanjs berättelse syns hans ensamhet och lidande tydligt. Han som fortfarande går i skolan känner sig ensam, övergiven och lider av allt som har hänt honom. Franzén (2001) påminner också om att det är vanligt att *man isolerar sig från släkt och vänner, blir passiv eller hyperaktiv under denna fas* (s. 48).

Enligt propositionen för den nya lärarutbildningen, vilken startade den 1 juli (2000), är målet att alla blivande lärare utifrån kunskaper i specialpedagogik ska kunna organisera arbetet med hänsyn till barns och ungdomars olika behov av tid, stimulans och stöd. Ingen ska på grund av omgivningens bristande kompetens behöva känna sig utesluten ur gemenskapen i den vanliga klassen. Och FN:s barnkonvention deklarerar också att skolan skall syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter ifråga om personlighet, anlag och fysisk och psykisk förmåga. Den på pappret omhuldade individualiseringen, att varje elev skall undervisas

utifrån sina personliga förutsättningar har på de flesta håll blivit en omöjlighet på grund av bristande resurser. Ett missriktat jämlikhetsideal, som menar att alla skall behandlas på samma sätt, har ofta varit ett hinder undervisningen ska anpassas till elever med särskilda behov. Gruppsamtal, enskilt samtal, lek, drama, måla och rita är några metoder som många psykoterapeuter föredrar. Även lärare kan använda dessa metoder för att hjälpa sina elever som har drabbats av traumatiska upplevelser. På det här sättet kan både familjen och barnet få hjälp att integreras och komma nära varandra (Almkvist 2000).

7.1.3 Hur de upplever sin skoltid

Studierna visar att de flesta av ungdomarna har upplevt lärarnas orättvisa beteende och orättvis betygsättning dessa attityder har orsakat besvikelse, en känsla av vanmakt och dåligt självförtroende samt aggressivitet hos de flesta av dessa ungdomar. En av skolans uppgifter är att ändra attityderna genom att förmedla mänskliga värderingar till barn och socialisera dem inom ett praktiskt sammanhang. Samtidigt har skolan också en betydelsefull identitetsskapande funktion. Elever är formbara och i skolan kan deras identitet och självuppfattning formas. Därför skall skolmiljön planeras så att eleven kan utvecklas på allra bästa sätt. Alla elever har rätt att känna sig hemma i skolan. Skolan har ansvar för att motverka främlingsfientlighet och utanförskap eftersom skolan är den plats där attitydpåverkan, kunskapsförmedling, och socialisation är i centrum. (Roth 1998)

Flera forskare bekräftar ungdomarnas uppfattning av sina upplevelser. Runfors (2003) förmedlar också i sin studie att skolan har svårigheter att möta elever med invandrarbakgrund trots att Sverige har en skola för alla och ska bejaka ”kulturell mångfald” och integration.

I Lpo 94 står följande: *Skolan skall främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen skall i skolan utsättas för mobbning. Tendenser till trakasserier ska aktivt bekämpas. Främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.* Det står även att: *omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling skall prägla verksamheten* (s.14).

Skolverket (2003) informerar också att var fjärde elev kränks i skolan. Särskilt utsatta är flickorna och elever med utländsk bakgrund. Denna kränkning enligt forskarna handlar om nedvärderande ord och handlingar som bryter mot principen om alla människors lika värde. Forskarna anser att orsakerna till dessa handlingar kan vara att ungdomarna vill fastställa skillnaden mellan ”vi” och ”dom” och etablera en hierarki.

I mina studier ges även uttryck för både negativ och positiv särbehandling av lärarna i skolan. Att diskriminera betyder att inte behandla alla på samma sätt och att göra åtskillnad. Westin (2000) förklarar att begreppet diskriminering (särbehandling) har två olika innebörder, en positiv och en negativ. Positiv särbehandling handlar om ett handlande, ett bemötande eller regler och beslut som kan gynna den utsatta gruppen i fråga. Det negativa missgynnar den utsatta gruppen och på något sätt minskar/begränsar valmöjligheterna och handlingsutrymmet som är både socialt och politiskt problematiskt. Samverkande kulturella, ekonomiska, psykologiska, politiska och sociala faktorer är orsakerna till diskrimineringen enligt Westin (2000). Han påpekar också att det ofta förekommer vissa begrepp i anslutning till diskriminering som segregering, rasism, stereotyper och fördomar. (Allwood & Franzén, red. 2000)

Ungdomarna i studierna upplever ofta lärarnas beteende som rasistiskt och fördomsfullt i skolan, lärarna reagerar snabbt och orättvist mot invandrarungdomar. En underlägsenhetskänsla upplevs av ungdomarna och en känsla att bli utpekad i förväg. Kamali (2001)

beskriver att: *om man tar en abstrakt svensk livsstil som utgångspunkt för att bedöma om andra livsstilar faller inom ramen för det normala, vilket kan leda till att de andra bedöms som onormala* (s.13). Han menar att detta livsmönster skapas genom maktmedel som försöker likställa andra livsstilar och anpassa dem efter det svenska institutionella förhållandet.

Ålund (1997) delar denna känsla och menar att: *känslan av att bli bemött som en mindervärdig person är överhängande och leder till upplevelsen av att det inte är någon idé att anstränga sig* (s. 86).

FN:s barnkonvention betonar vikten av att: *alla barns lika värde, skyddet mot diskriminering, talar om att alla barn ska ha samma rättigheter oberoende av ras, kön, etnisk tillhörighet, hudfärg, nationalitet, religion eller politisk ställning* (s. 79). Jelloun (1998) förklarar att rasism innebär misstro och förakt mot människor som ser annorlunda ut och uppträder annorlunda än vad vi gör. Även Parszyk (1999) tonar fram en dyster bild av invandrarelevens situation i klassrummet i sin doktorsavhandling. Enligt Parszyks undersökning, upplever många elever att de utsätts för osynlig rasism både av lärare och "svenska" elever. Eleverna upplever att lärarna inte gillar dem och inte intresserar sig för deras frågor eller kultur. Deras tvåspråkighet tas inte heller tillvara utan ses snarare som en belastning. De känner sig främmande i skolan deras belägenhet och identitet erkänns inte. Även Lahdenperä (1997) redovisar relationen mellan lärarens uppfattning om svårigheter i skolan och lärares förhållningssätt till elever med invandrarbakgrund i sin avhandling. Enligt Lahdenperä uppfattar mer än hälften av lärarna i undersökningen elevens egenskaper, beteende eller bakgrund som orsak till problemen i skolan. De allra flesta ser eleven som bärare av svårigheterna och problemen i skolan och bryr sig inte om omgivande faktorer kring eleven. De flesta uppfattar någon aspekt i elevens bakgrund eller etnicitet som negativ för skolarbetet. Lahdenperä (1997) konstaterar att de flesta av lärarna har ett individperspektiv. Hon ställer frågan om lärare kanske har lättare att beskriva individers, elevens och föräldrars egenskaper och beteenden än relationer, kommunikation och klassen som grupp. Kamali (2001) kompletterar detta genom sin undersökning och anser att: *den svenska myndighetskulturen för ett traditionellt handlingsmönster vidare och har därför svårigheter att hantera nya kulturella inslag* (s. 10). Han menar att det regelsystem som bygger på förutsägbarhet och likställdhet som formades långt innan immigrationen skapade det nya mångkulturella samhället gäller fortfarande och reglerna har inte gjorts om för att passa mångfalden. Därför leder de båda perspektiven till: *konfrontation mellan myndigheternas handlingsmönster och de nya svenskarnas, dvs. invandrarnas, värderingar* (s. 10).

I Lpf 94 står att: *läraren skall se till att alla elever, oavsett kön, social och kulturell bakgrund får ett verkligt inflytande på arbetsätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen* (s. 14). De flesta av respondenterna har pekat på lärarens olika beteende när det gäller dem och svenska elever i undersökningen. Angående lärarnas agerande när det gäller invandrarelevens beteende anser Kamali (2001) att många skolor i Sverige fungerar idag som anmälningsinstitutioner för invandrarbarn till socialtjänst och polisen. Han menar att det handlar ofta om små konflikter som skulle ha kunnat undvikas om läraren bara hade nya metoder i arbetet precis. De blir lätt så stora och svårhanterliga problem när socialtjänsten och polisen involveras och bedömer de lämpligaste insatserna för hantering av ungdomarna anser Kamali (2001). Han hävdar att detta missförstånd bygger på de traditionella idéhistoriska traditioner som har fungerat för svenska familjer som idag är föråldrade. Kamali (2001) tycker att: *okunskap och traditionell hantering av nya företeelser*

i skolor leder ibland till fördömande av vissa elevers kulturella beteenden som "avvikelse" och sociala problem (s.79). Enligt Kamali (2001) uppstår det problem när maktförhållande mellan olika institutioner och familjer avgör ungdomarnas öde t.ex i Amins fall. Maktförhållandena är en viktig faktor för att definiera och kategorisera invandrarungdomarnas skolproblem. I konflikterna mellan invandrarungdomar och deras familjer och skolpersonalen är det skolan som kan definiera problem och kräva åtgärder (a.a.). Kamali (2001) betonar vikten av skolans ansvarsfullhet gentemot invandrarungdomar för att han anser att det är dessa individers öde som står på spel. Skolans bedömning av elevernas normala eller icke normala beteende är därför tongivande för andra instanser i allmänhet och för sociala myndigheter i synnerhet (a.a. s.79, 80).

I undersökningen ges även uttryck för skillnader mellan invandrarbarns och svenska rika barns och skolans status och uppdelning av resurser. I sin avhandling *Skolan mitt i förorten* beskriver sociologen Nihad Bunar (2002) hur de sociala och ideologiska förändringarna i samhället påverkar utsatta storstadsområden. Han betonar skolans stora roll i kampen mot segregationen. Han konstaterar också att risken finns att eleverna lätt anammar den negativa bilden och gör den till en del av sin egen självförståelse och sedan agerar i enlighet med den. I undersökningen ges många uttryck om att den kulturella bakgrunden har stor betydelse för lärarens bemötande dvs. de som kommer från USA eller Frankrike värderas högre hos läraren. Ungdomarna i min studie tycker att lärarna inte bryr sig om invandrarelevnas svårigheter och problem men behandlar svenska elever väl. Invandrarelevorna förstår inte lärarens avancerade språk. De har svårt att förmedla när de är i behov av stöd och upplever att de inte kan påverka lärarens uppfattning.

Skolan rekryterar ofta sina lärare från en väletablerad grupp i samhället. Exempelvis vill jag peka på det språk lärare förmedlar i skolan med tanke på sin tillhörande grupp och sitt *habitus*. Detta orsakar svårigheter speciellt för invandrarbarn som har bristande språkkunskaper, Marjam är ett exempel på detta. Det kan finnas inbyggda svårigheter att se hur olika livsmiljöer och kulturer formar barn. Att ifrågasätta existensen av en människas kultur och språk är kränkande. Varje språk och kultur har sitt eget odiskutabla värde. Varför skulle ett vara värdefullare än det andra?

Även Integrationsverkets rapport (2005) angående barn och invandrarungdomars uppväxtvillkor visar att skolan reproducerar utanförskap och barn och ungdomar upplever att de blir diskriminerade och står utanför det svenska samhället. Enligt rapporten förekommer skillnader mellan elever med utländsk bakgrund och elever med svensk bakgrund i grund- och gymnasieskolan. Dessa skillnader förklaras till viss del utifrån elevernas vistelsetid i Sverige. De utgår även från socioekonomiska faktorer och att det förekommer en trolig särbehandling av elever med utländsk bakgrund, "invandrarelever", i samhället och i skolan. Elever med utländsk bakgrund beskrivs i vissa fall oavsiktligt som avvikande och som bärare av problem. Reproduktionen av särskiljande normer och föreställningar sker genom det vardagliga arbetets krav på ordning, rutiner och handlingsberedskap i skolan enligt rapporten. Enligt denna rapport saknar ungdomar med utländsk bakgrund tillit till det offentliga svenska samhället. De upplever att de blir diskriminerade och att det finns främlingsfientlighet och rasism. De misstror även i viss utsträckning sin förmåga att påverka det svenska samhället. Det finns en medvetenhet hos ungdomar om att det finns en svensk måttstock som används för att få tillträde till såväl olika positioner i samhället som till ett arbete. Rapporten visar också att avvikelse från normen anges i termer av utseende, ursprung, kontakter och personliga egenskaper. Detta förstärker utanförskapet sammanfattar rapporten och anser att utan föredömen i det offentliga Sverige förbättras inte ungdomarnas

självbild och tilltro. Utan de goda förebilderna brister det i det demokratiska systemet förklarar denna rapport.

I mina studier ges uttryck för orättvis betygsättning av läraren. Parszyk (1999) bekräftar detta genom sin forskning och förklarar att ungdomarna väl känner till att de förmodligen kommer få sämre betyg än sina "svenska" klasskamrater och att de kommer att ha mer problem att få ett jobb i framtiden. Hon tycker att begreppet invandrare har gett eleverna en identitet som de själva inte valt. *Många elever känner sig utanför och tillhörande en i samhället avvikande grupp: invandrare* (s.240). Den svenska skolan säger sig verka för integrering men Parszyk menar att glappet mellan vision och verklighet är stort. Klassrummen är segregerade precis som samhället i övrigt.

De flesta invandrabarn omplaceras i en helsvensk klass för att smälta samma med majoriteten av befolkningen dvs. de ska assimileras. Eftersom barnet har bristande språkkunskap, oavsett hans stora framsteg och ansträngningar som han gör i sitt andra språk, svenska, så kommer han ändå alltid vara sämre än sina svenska klasskamrater. Han är dessutom helt maktlös inför detta som han uppfattar av de andra och ser det som sin egen brist. Det visar sig också att invandrareleven undviker sin modersmålundervisning för att vara mer lik sina kamrater. Ändå beslutar läraren att undervisa honom/henne på ett språk han inte behärskar. Det farliga är att ansvariga i skolan överflyttar systemets brister på invandrareleven. Konsekvensen blir att eleven uppfattar sig som dålig, misslyckad, kränkt och korkad, någon som inte duger och som är sämst precis som Ramin beskriver i sin berättelse.

Efter decentraliseringen av skolsystemet är det kommunerna och skolstyrelsen som tar alla beslut om hur nyanlända invandrabarn ska tas om hand. Olika kommuner ute i landet har olika metoder för att få in dessa barn i skolan. De vanligaste metoderna är förberedelseklasser, undervisning i svenska som andra språk och studiehandledning på hemspråk. Förberedelseklassen är en modell som erbjuder unika möjligheter till krisstöd och en långsam inlussning till skolan efter varje barns behov och villkor.

I ett projekt som Statens Invandrarverk (1997) har utfört har man kommit fram till att ha kunskap om flyktingbarnets psykosociala tillstånd är en nödvändighet för en bra mottagning inom skolan. Detta har medfört att man talat med barnet och dess föräldrar innan skolstarten för att få en förförståelse. Sedan har man diskuterat vilka vidare insatser som är aktuella.

7.1.4 Spelar de kulturella skillnaderna någon roll för ungdomarnas upplevelser?

I studierna i denna uppsats ges uttryck för olika hinder som de kulturella skillnaderna orsakar. Ungdomarna anser att olika synsätt på individen i olika kulturerna kontrasterar med varandra hela tiden i pendlingen mellan hem, skola och samhället. Respondenterna ger många exempel på de olika hinder som de upplever dagligen, bl.a. att de blir tvungna att ta ansvar som den äldsta sonen och enda mannen i familjen. Att de som äldsta barnet är tvungna att vara förebild för de yngre i familjen. De har pekat på att de inte får säga emot vuxna, att de inte vågar diskutera sina allvarliga problem med sina föräldrar och att flickor och pojkar behandlas och värderas olika. Det som de flesta har påpekat är att de inte får vara ute sent på kvällarna eller ha förhållande med motsatta könet. Alkoholförbud har för vissa ungdomar orsakat mobbning och i vissa fall underlägsenhet bland kamrater.

Kamali (2001) anser att andra generationens invandrare är tvungna att kunna hantera de komplicerade relationerna och kombinera två olika världar och ibland motstridiga

uppfattningar. Han menar att dessa motstridiga budskap från: *dels det svenska samhället, dels hemifrån, kan göra verkligheten så pass komplicerad och svårhanterlig att de tappar möjligheten att skilja mellan rätt och fel* (s. 67).

Över huvudtaget handlar det om två olika samhällssyner på individen: *individualism* och *ömsesidigt beroende* som jag tidigare har beskrivit i teoridelen. Det handlar om värdeorienteringar som sammanhänger med synen på individ och grupp. I det ena ses individen som i grunden separat från alla andra dvs. varje individ har samma värde och bör därför bemötas på samma sätt oavsett kön, klass, ålder, utbildning, etnicitet eller andra grupptillhörigheter. Men i den andra sammanfattar ett samhällsmönster där varje person definieras utifrån hans relation till andra personer och där en individ har en särskild position i samhället i kraft av sina olika grupptillhörigheter. Det betyder att man är alltid *någons någon*, en son, förälder, ... Man är medlem i en släkt äldre eller yngre i förhållande till någon annan i gruppen, och man är bördig från en viss ort. Här ser man människan som en enskild och unik individ medan man i många andra länder ser identiteten i förhållande till den sociala grupp man tillhör (Statens Invandrarverk 1997).

Det handlar om ens uppfattning om sig gentemot sin omgivning både i hemmet och i skolan/samhället som krockar när olika kulturerna kommer i kontrast med varandra som respondenterna också påpekar.

Även Sjögren (1993) förklarar personbegreppets betydelse för att förstå kulturella skillnader. Med personbegreppet syftar hon på den syn som människan har på sig själv och sin relation till omvärlden och som inspirerar moraliska föreskrifter och styr handlandet. Hon tycker att personbegreppet är ett grundläggande element i den mentala konstruktionen som betecknar varje kultur och detta har en betydande inverkan på sociala strukturer såsom livsformer och samhällsinstitutioner. Som utgångspunkt utgår hon ifrån två motsatta ideologier, ”*individen*” och ”*gruppen*”. Hon betraktar Sverige som ett individcentrerat samhälle där människan som individ har prioritet över människan som social varelse dvs. individen prioriteras framför gruppen. Däremot betraktas samhället i Medelhavsområdet som gruppcentrerat eftersom det är familjen och släkten som har den största betydelsen för medlemmarna. Sjögren menar att moralen visar sig i handlingar och inte i intentioner. Moralen i form av handlingar bestämmer vad som är rätt och vad som är fel. Individen bör offra sitt välbefinnande (även livet) inför gruppens överlevnad.

Al-Baldawi (1998) förklarar att förflyttning mellan två olika kulturer skapar ett tomrum för många invandrare dvs. det skapar kaos och förtvivlan. Han förklarar att avståndet mellan den kultur individen kommer ifrån och den kultur som tillhör majoritetssamhälle är stort. Ahmadi (1998) beskriver också att det finns en stor risk att hela individens värdesystem kan kollapsa och leda till en förlust av dennes inre integritet. Denna förlust enligt författaren är grunden till en identitetskris. Han anser att det krävs en rekonstruktion av individens identitet i varje flytt mellan två olika kulturer. Denna förlust kan vara orsak till att individen misslyckas med identifikation med det nya samhället. För att åtgärda denna kris föreslår Ahmadi (1998) att individen måste återfå känslan av inre integritet och inte enbart med rekonstruktion av individens eget värdesystem utan att han ska kunna få ett socialt erkännande från sin omgivning. Alltså att han/hon får chansen att identifiera sig med det nya samhällets sociokulturella liv. Franzén (2001) förklarar också att de barn som byter land upplever stora skillnader i de olika skolornas kulturmönster och lärdomar under skoltiden. Att pluggskolan med mycket läxor, utantill lärande och höga examinationskrav byter till en klassmiljö där det inte tycks finnas någon ordning, där elever pratar högt och säger emot

läraren. Detta uppfattas både som fel och konstigt. *Omvänt kan kraven på kunskaper i svenska språket bli mycket hårda* (a.a. s.129).

Studiematerialet i denna uppsats visar att det uppstår konflikter mellan föräldrarna och ungdomarna när invandrarungdomar identifierar sig med den svenska kulturen. Denna konflikt kan handla om synen på skolan, på kunskaper, på förhållandet mellan könen, synen på familjen och äktenskapet och föräldrarnas önskan att bevara sin kultur som inte överensstämmer med den svenska kulturen. De kulturella konflikterna drabbar invandrarflickorna i högre utsträckning än vad det drabbar invandrarpojkar (Ahmadi, 1998). En tonåring som växer upp i ett annat land än sina föräldrar hamnar i en speciell valsituation. I den individuella formen förväntas man att göra egna val, kanske mot föräldrarnas önskan Franzén (2001). Respondenterna pekar även på att den gamla kulturen påverkar deras inställning till det nya samhället. Kamali (1999) bekräftar denna uppfattning genom sin undersökning med invandrarungdomar och anser att beroende på den situation som ungdomarna hamnar i påverkas deras hållning av händelser i sin omgivning. Han pekar på vissa faktorer som bl.a. umgängeskretsen, skolmiljön eller specifika händelser som påverkar ungdomarnas ställning till sin omgivning bl.a. skolan. *De kan vara positiva i vissa avseenden och negativa i andra. Sällan ser man fasta ställningstaganden hos dem* (s. 58). Han menar att de ungdomar som vars föräldrar har väl etablerat sig på arbetsmarknaden, har en positiv inställning till det svenska samhället och skolan, de känner sig enligt Kamali (1999) som svenska ungdomar oavsett sitt utseende och ursprung. *De visar sig att de är delaktiga i samhället* (s. 61). Resultaten av Kamalis studier visar att de olika attityderna bland dessa familjer visar att: *de maktlösa, resurssvaga och marginaliserade grupperna har i genomsnitt en mer negativ inställning till lagar och myndighetsutövning än välbeställda* (s. 15).

Enligt Kamali (1999) påverkas invandrarbarn och ungdomar *inte bara av samhället i stort utan också av föräldrarna och deras värderingar* (s. 15). Han menar att invandrarungdomar bär samtidigt med sig både föräldrarnas problem och sina egna.

7.1.5 Är de kulturella skillnaderna till ungdomarnas fördel eller till deras nackdel

Empirin visar att ungdomarna har olika upplevelse av de olika kulturella skillnadernas påverkan. Som framgår av resultaten har de flesta av respondenterna pekat på hur svårt det är att pendla mellan två olika kulturer. De flesta av mina respondenter tyckte att de påverkades positivt av att ha två kulturer, man blir en unik människa. Den positiva påverkan av hemlandets kultur var det hårda skolsystemet och vikten av utbildning som en nyckel till framtiden och framgång samt respekt gentemot vuxna. Att ha två kulturer påverkar individen olika beroende på det familjemönster individen har enligt Franzén (2001). Han menar att den negativa påverkan kan orsaka att ungdomen slits mellan olika handlingsmönster och värderingar, därmed utvecklar han en negativ personlighet och attityd till både samhället och familjen.

Resultatet från studierna visat att vissa ungdomar har anpassat sig till både kulturerna och känner sig lyckliga med detta. För en del blir olika kulturer till en fördel dvs. de tar de positiva delarna av de två kulturerna. (Franzén 2001) *Det ger kunskapen om flera möjliga mönster, en rikare repertoar och mognad. De kan inte bara spela en enkel melodi utan behärskar konsten att använda både de svarta och de vita tangenterna* (a.a.133).

Ungdomarna i studierna talar om vikten av tillhörigheten i en grupp bestående av ungdomar som förstår varandra. Risken är, menar Kamali (1999), att det bildas en slags subkultur och

att den svenska kulturen inte längre får plats. De flesta av ungdomarna försöker tillhöra något gäng för att skapa sig en identitet. Ålund (2000) anser att en del ungdomar hamnar i en hel ny situation och använder uttrycket *multikulti-ungdom*. Där utvecklar ungdomarna ett nytt sätt att tala t.ex. Rinkebysvenska. *En ny sorts kultur blandad och transetnisk bildas, medvetenhet förbinds med framväxten av sociala rörelser som spelar en viktig roll i skapandet av ett mångkulturellt samhälle för alla* (a.a. s. 252).

De kvinnliga deltagarna ger uttryck för att de försöker anpassa sig till sin kultur. De tänker även i större utsträckning på sin och sina föräldrars heder än vad pojkarna gör. Ålund (1997) förklarar att unga invandrarflickor som har ansvaret för familjens sammanhållning försöker skydda den manliga delen av familjen eftersom männens roll ständigt är närvarande och står på toppen av den patriarkaliska familjestrukturen. Samtidigt känner de sig ständigt bevakade utifrån och inifrån genom den lokala sociala kontrollen. De är tvungna att acceptera att männen ger en slags trygghet och att man måste skydda familjens heder. *Det informella systemet som reglerar vad man får göra och inte får göra, vem som är bra och dålig, måste man alltid räkna med* (s.105). Den unga flickan lever enligt Ålund i en *beroenderelation till en massa människor som bygger upp en massa mystiska föreställningar* (a.a.s.108).

Det ges även uttryck i materialet för en sorts kluvenhet bland dessa ungdomar det som Franzén (2001) kallar för ett dubbelliv. *Där de spelar en roll i hemmet och en annan ute i samhället* (s.133). Dilemmat består för de flesta invandrarungdomarna av dels den etniska och dels av den svenska uppfattningen. I hemmet bevarar de sin ursprungliga kultur och ute i skolan och samhället är de svenskar. Detta kan vara berikande, men även leda till att ungdomarna får en känsla av kluvenhet enligt Kamali (1999). Han anser att varken familjen eller samhället tar hänsyn till dessa individers situation.

De som drabbas hårdast då det gäller anpassningen till de olika kulturerna är de invandrades barn som föds här i Sverige eftersom de inte har någon uppfattning om föräldrarnas kultur precis som Fermesk påpekar. Däremot har de som inte är födda här lättare att integreras in i samhället och anpassa sig till två kulturerna. De som har levt ett någorlunda hyggligt liv i sitt hemland bär med sig en individuell identitet som inte rubbas så lätt förklarar Al-Baldawi (1998).

Elmeroth (1997) skriver också att invandrarungdomar upplever marginaliseringen, eftersom de saknar kunskap om sina föräldrars kultur, sin hemlandshistoria och sitt modersmål, samtidigt har de svårt att känna samhörighet med den nya kulturen p.g.a. brist på svenskhet. Risker är att de inte accepteras av majoritetskulturen. Invandrarungdomarna känner sig inte trygga varken hos föräldrars etniska grupper eller i majoritetssamhället. De känner att de inte helt och hållet tillhör någon av grupperna De befinner sig mitt i mellan de båda grupperna i samhället. En del invandrarungdomar lär sig att leva med dubbel kultursamhörighet, men en del blir segregerade i invandrarområden och kommer inte i kontakt med den nya kulturen för att få lära känna dess normer och värderingar.

7.1.6 Vilka svårigheter har ungdomarna fått vid anpassningsprocessen

I undersökningen ges uttryck för olika svårigheter som invandrarungdomar har upplevt under sin anpassningsprocess. Känslan av att inte bli accepterad, orättvis behandlad och bortstött från samhället, bli stämplade p.g.a. etnicitet, diskriminerad på krogarna och på arbetsmarknaden har följt de flesta av ungdomarna. De anser att trots upprepade försök har de svårt att integrera sig i det svenska samhället. De anser att de inte blir välbemötta vare sig på arbetsmarknaden eller i andra delar av samhället. Det finns en känsla av vanmakt,

frustration och hemlöshet hos respondenterna i de olika studierna. Orsaker till detta misslyckande finner de hos mediernas exotiska rapportering, rasistiska förhandlingar hos olika myndigheter och okunskap om invandrare både i samhället och i skolan.

Att möta ett främmande kultur är inte problemfritt. Individens bakgrund, personlighet och hälsa är avgörande för hur mötet med den nya kulturen formas. Individer som har kunskap, positiva attityder, social kompetens och problemlösningsförmåga har självklart det lättare att anpassa sig i det nya samhället. Men individer som saknar sådana förmågor kan uppleva en kulturchock och bli förvirrade och isolerade. (Elmeroth, 1997)

Ålund (1997) pekar på förekomsten av en öppen etnisk diskriminering på arbetsmarknaden. Det står även i AMS (1993) rapport att: *svenska arbetsgivare tenderar att föredra en svensk sökande framför en invandrar sökande. Orsaken kan vara fördomar och diskriminering utifrån etnicitet, men kanske mera ofta okunskap och rädsla för det främmande* (AMS, bilaga:11). Enligt Ålund (1996) har etnicitet en social konstruktion som uttrycker sociala spänningar förbundna med ras och klass. Hon menar att man i Sverige inte tar hänsyn till etnicitetens komplexa sociokulturella dynamik, utan istället förstelnas det sociala och kulturella till statiska och diskriminerande stereotyper. Hon berör olika aspekter av etnicitet och fokuserar speciellt på dess koppling till nation, kultur, klass, kön och ras. Hon anser att mycket handlar om att sociala orättvisor bortförklaras i termer av kulturella olikheter. Invandrare definieras som problem i sig till följd av annorlunda kulturell bakgrund (a.a.). Ålund (1996) ifrågasätter den ensidiga synen på invandrarfrågan och påpekar att:

Annorlunda kultur förstås som den grundläggande orsaken till alla problem som förknippas med invandrare, flyktingar och etniska minoriteter. Men denna syn döljer den sociala verklighetens reella åtskillnader och problem. Genom ensidig betoning på kultur utvecklas en förenklad, statisk syn på etnicitet. Etnicitetens andra dimension, den sociala dimensionen och dess samband med de samhällsliga relationernas hierarkiska, klass-, köns- och statusmässiga karaktär, osynliggörs (s. 21).

Dahlin (2004) pekar på en viss motsägelsefullhet i den svenska invandrapolitikens hållning framför främmande kulturer. Han förklarar detta på följande sätt: *å ena sidan vill man assimilera eller integrera invandrarna i det svenska samhället och kulturen, å andra sidan vill man bevara deras kulturella särart* (s. 62). Dahlin (2004) diskuterar det dubbla budskapen som denna politik sänder och anser att detta är ett uttryck för en ambivalens inför det främmande och okända som både lockar och är spännande och dessutom hotfullt.

Studierna visar att invandrarungdomar har svårt att skaffa sig svenska kompisar trots deras upprepade försök. De menar att det beror på svenska ungdomarnas rädsla för det främmande. Denna rädsla har sina grunder i en påverkan från vuxenvärlden och från medier. Dahlin (2004) tycker att barnen måste lära sig möta det okända och även kunna hantera sina egna reaktioner på det som räknas som främmande på ett konstruktivt sätt i ett mångkulturellt samhälle.

I grundskolans kursplan för samhällskunskap står att eleverna skall ha kännedom om livsmönster och samhällsorganisationer i andra länder och kulturer. Eleverna bör få kunskaper om samhällsförhållanden, rättigheter och skyldigheter samt barns och ungdomars villkor i samhället. Det som också bör diskuteras är främlingsfientlighet och rasism. (Skolverket, 1996)

I studierna talar ungdomarna också om bristande språkkunskap som en orsak till en känsla av aggressivitet och utanförskap. Habermas (1998) menar att språket är det viktigaste verktyget i samhället. Egenskaper i språket hjälper människan att komma till ömsesidigt samförstånd i ett mångkulturellt samhälle. Språket är avgörande för den sociala integrationen och kommunikationen mellan människor. Även språkliga interaktioner är betydelsefulla för uppkomsten och utvecklingen av det mänskliga samhället. Att kunna språket är grunden för att medborgarna blir ”myndiga samhällsmedlemmar” och det är också betydelsefullt för det mänskliga medvetandet. (Månson 1998)

Empirin visar att de flesta av de manliga deltagarna pekar på klasskillnader och ekonomiska brister pga. föräldrarnas arbetslöshet och socialbidragstagande. Detta ser de som en orsak till deras misslyckande och det förstärker även hatet mot svenskar. *Ungdomarna är ibland hårt trängda av en grundläggande brist på trygghet och fasthet till följd av familjens urholkning, arbetslöshet, bidragsberoende, sociala utslagning och diskriminering* (Ålund 1997 s. 54).

Problemet kan diskuteras utifrån Bourdieus teori, då familjesituationen är en del av barnets värld. Situationen i familjen påverkar mer eller mindre barnet på en mängd olika områden. Att vara invandrare handlar inte bara om kultur och språk utan hänger också ihop med samhällsklass och resursfördelning i samhället.

Invandrarfamiljer befinner sig i ett *fält* som utgörs av ansvariga i samhället. Det nya samhällets normer, språk, kultur, tankesätt och verklighetsuppfattning blir ofta obegripligt för dessa individer. Olika institutioner ställer dem inför hårda krav om dem ska kunna delta i processen. De måste anpassa sig till de spelregler som andra satt upp och det gäller att klara språket och förstå de sociala koderna och skaffa sig ett passande arbete. Villkoren för att bli godkänd är att skaffa sig ett nytt *habitus*. Som flykting/invandrare är man ofta nollställd när det gäller det ekonomiska kapitalet och det *sociala kapitalet* är hans/hennes sociala nätverk, familjen, vänner och kontakter som är väldigt begränsade. Flyktingen/invandraren lever i en liten värld som marginaliserade områden och har bristande språkkunskap. Hans/hennes utbildning räknas inte. Det är dessutom mycket svårt att få ett arbete han/hon har utbildat sig för. Frågan är om det är möjligt att skaffa sig det nya *habitus* som krävs av samhället.

Det är mycket små möjligheter att använda det *kulturella kapitalet* i det nya landet. Den färdiga utbildning som många har med sig från sitt hemland är ofta oanvändbar. Systemet tillgodoräknar inte utbildningen och konsekvensen blir antingen att man ger upp och slutar att förändra sin position eller, börjar med en hård kamp för att verkställa sitt nya *habitus*.

När det gäller det *symboliska kapitalet* har flyktingen/invandraren inte en sådan position så detta ger någon typ av belöning. Mellan det heterogena och multietniska civila samhället och det homogena som omfattar myndigheter och de ansvariga i samhället börjar en kamp i form av en tudelning, ”vi” som är bäst och har makten och ”de” som är sämst och måste trampas på. Det betyder att invandrare hamnar i underläge positionen. Resultatet blir bildandet av en samhällig hierarki där majoritetssamhället ligger längst upp och invandrare längst ner. Det leder till kategoriseringar och särbehandling samt fördomar gentemot varandra. Jag menar att den överlägsna får möjligheten till tolkningsföreträde men de underlägsna dvs. invandrare måste anpassa sig till samhällets normer och regler. Under den mödosamma maktkampen måste han/hon försöka uppfatta vad som är normen och vad som bör göras för att kunna forma sitt nya *habitus*.

I denna kamp går ofta individen genom en hel serie av känslor, som en människa i kris genomlever. En pendling mellan självkänsla och självförakt, mellan samhörighet och övergivenhet, mellan meningsfullhet och maktlöshet är vanliga.

Förändringar i den materiella kulturen kommer först och därefter i gruppens sociala förhållanden dvs. mellan människa till människa. Det är svårt att kompromissa när man ställs inför det nya landets värderingar och normer. Det kan bli svårt att hitta en balans mellan det gamla och det nya, som kan ge fotfäste för individens fortsatta liv. Ett uppbrott från ett land och ett språk till ett annat land och annat språk kan innebära svåra påfrestningar för både barnen och deras föräldrar. Den plattform som går att finna fotfäste på i det nya landet, är det faktum att han/hon är t.ex. kurd som nu bor i Sverige det betyder att helt kunna identifiera sig med ett nytt land, en ny kultur och ett nytt språk tar säkert flera generationer i anspråk.

Det handlar om etnocentricitet som enligt den svenska akademins ordlistas definition betyder benägenhet, att bedöma främmande kulturer efter sin egen. Det är här som ”vi” och ”dem” blir aktuell dvs. ”vi” är normen och ”de andre” är utanför. Franzén (2001) anser att man oftast knyter en negativ värdering till begreppet, han påpekar: *vi ser våra egna erfarenheter som alltings mått. Vi ser med andra ord omvärlden genom våra egna kulturella glasögon* (s. 149). Ålund (1996) påminner också om att etnocentricitet kan omvandla människan till något helt annat. Det gör att individen, främlingen förvandlas till den andre, invandraren, barbaren osv. att dessa människor *bemöts som mindre värda och omvandlas till ett socialt och kulturellt degraderat kollektiv (invandrare, neger, främlingar) är ett tema som förbinder den europeiska antiken med kolonialtidens historia och modern invandring* (s. 16).

I studierna i denna uppsats träder en form av rasism fram. Fermesk känner sig som *en varmblodig kurdisk krigare* och får känslan av skuld och skam över att vara *Svenne*. Orsaken till denna känsla går att finna i individens utsatthet för mobbning, trakasseri, kränkning av klasskamraterna, lärarna i skolan och övriga i samhället. Franzén (2001) kallar den för *omvänd rasism* och förklarar att rasism kan ha vilken riktning som helst inte bara vit – svart. Franzén menar att uttrycket omvänd rasism i vissa grupper används som liktydigt med positiv särbehandling. Det som är omvänt skulle då vara att någon ges fördelar på grund av sin ras. Ålund (1997) förklarar också att: *negativa stereotypier förekommer även bland invandrarna själva, särskilt när de har behov av att distansera sig eller markera att man tillhör en annan social grupp, socialklass eller liknande* (s. 89).

Resultaten i studierna visar även att skolan använder eleven för att spela tolk inför sina föräldrar. Denna krympning av föräldrarnas värde från myndigheterna ger upphov till att deras stolthet och integritet skadas inför barnen. Föräldrarna känner sig maktlösa och handikappade när det gäller språket. Det är därför viktigt att inte låta eleven bli tolk till sina föräldrar. Jag menar att ungdomarna hamnar i en maktposition gentemot sina föräldrar och blir förälder till dem. Föräldrarna förlorar sin auktoritet hos barnen. Att använda tolk är helt centralt i ett arbete där resultatet ska utmytna i en ömsesidig förståelse.

7.1.7 Upplevelsen av massmedias påverkan i samhället

Genomgående i studierna upplever ungdomarna att massmedia har en negativ påverkan på invandrades position i samhället. De tycker att massmedia visar en missvisande bild av invandrare och sprider negativa tankar som ökar främlingsfientligheten i samhället. *Så fort media har vinkat ser man lätt fördomar i svenskarnas ögon fast de har det redan* (Rahman).

De anser att denna negativa påverkan orsakar avvisning från krogen, nekande till anställning och negativa attityder hos svenskar i bemötandet med invandrare. *Jag var tjejmisshandlare och visste inte ens om det själv* (Ramin).

Franzén (2001) beskriver massmedian som en stark opinionsbildare. Hon anser att: *en artikel i en stor dagstidning, en TV-dokumentär eller ett nyhetsinslag kan prägla många uppfattningar om befolkning och mentalitet i ett annat land* (s. 80). Hon förklarar att kortsiktigt influeras man inte om man vistas i landet som turist men långsiktigt har media bilden en påverkan på identiteten. *Att under lång tid få sin identitet speglad som medlem av ett kollektiv i stället för som individ, skapar stress och efter hand osäkerhet om vem man egentligen är* (a.a.).

Jag tycker att media borde ha två funktioner i ett demokratiskt land: att vara en nyanserad informationsskälla till medborgarna och att låta medborgarna komma till tals och berätta om hur de tänker dessutom få plats för att kunna framföra sina åsikter. När det gäller invandrare i allmänhet och invandrarkvinnor i synnerhet så verkar det som om media endast är en informationskälla. Som den "Andre" blir man bara beskriven och har ingen chans att beskriva sig själv. Den "Andre" (invandraren) står i marginalen och makthavarna (majoritetsbefolkningen) är legitimerade att beskriva den "Andre". Ett annat perspektiv är att media ger en bild av invandrarkvinnor som offer, utsatta för dubbelt förtryck av både sina män och släktingar och sin kultur och man försöker vinna läsarnas sympati för "de stackarna". Antingen är hon misshandlad, mördad av sin far eller av sina bröder, bortgift, könsstympad, tvångsbeslöjad eller ett utvisningsfall. I studierna i denna uppsats framkommer det att invandrapojkarna får uppleva konsekvenserna av mediernas överdrivna rapportering om ett speciellt fall t.ex. hedersmord. Svensk media har skapat en kulturell kategori av invandrare genom att ge en homogen och generaliserad bild av denna grupp i allmänhet. Detta har en del negativa konsekvenser som kunde ha undvikits genom att publicera en mer nyanserad bild av dessa grupper. Innehållet i medias skildringar gör att mångfalden och individualiteten förnekas och döljs på något sätt. Individerna ses inte längre, det glöms bort att varje människa är unik i sig. Var och en har olika erfarenheter oavsett hudfärg, nationalitet eller etnisk tillhörighet. Klasstillhörigheten glöms bort helt och hållet, då blir invandarmän sådana som mördar sina flickor.

Respondenterna anser att svenska journalister tillhör medelklassen och har sina förutsättningar och vill inte se verkligheten och de olika faktorer som orsakar den stora klyftan mellan invandrare och svenskar. *Det handlar alltså inte bara om vilka kulturella budskap medierna sänder ut, utan också om hur de tas emot och filtreras, ifrågasätts och transformerar* (Ehn/Löfgren, 2001, s.78). Mediaforskaren Ylva Brune (1998) har visat att bilden av invandrare i media följer en viss berättelsestruktur. Hon har visat att tidningar och radio ofta beskriver invandrare i samband med brottslighet. Trots att en överväldigande majoritet av invandrarna inte har begått några brottsliga handlingar är artiklar om kriminalitet det vanligaste eller näst vanligaste ämnesområdet i artiklar som handlar om invandrare. Hon anser att i media framställs invandrare i huvudsak antingen som offer för orättvisor som behöver hjälp av det svenska samhället eller som en hotande invasion. För det första sätts det ofta ett likhetstecken mellan invandrare och problem. Detta sker till exempel i medias skildring av invandrare, där negativa nyheter överväger rapporteringen. En annan återkommande bild av invandrare är att brottslingars patriarkala kultur och promiskuitet gör dem hotfulla och farliga. Hon tar som exempel många stora samhällsproblem som tolkas i mer eller mindre etniska termer.

Brune (1998) förklarar arbetslöshet, boendesegregation, bidragsberoende, sociala problem, ungdomsbrottslighet som bara några av de problem som förknippas med invandrare.

Lytard (1998) menar att: *allt som strömmar genom mediavärlden fungerar bara som intryck, inte som hänvisningar till något som har en djupare och förståelig mening* (Andersson & Kasperson. 1999, red, s. 489).

Det ges uttryck för att medierna inte intresserar sig för de framgångsrika och utbildade invandrare som försöker anpassa sig och vara aktiva i samhället. Av Turner (1990) citerar Lytard (1998) som anser att: *inom den självständiggjorda mediavärlden finns inga enhetliga kulturella föreställningar, vilket underminerar möjligheten för meningar och betydelser. Medieverkligheten, som blir den avgörande verkligheten, saknar den grundläggande förutsättning som gör att ett påstående har en viss betydelse och inte en annan* (a.a.).

Mediernas fokus och intresse för invandrarungdomar är stor för att den ökar både spänning och publicering. Överkligheten har dessutom ett högt pris i vissa fall för invandrarungdomar. Det betyder att allmänheten ser dem som brottslingar, mördare, normlösa, provokatörer och våldsvärkare. Genom massmedia kopplas ungdomsbrottsligheten till invandrare och deras kultur förklarar Ålund (1997). *Massmedier exploaterar människors identitetsmässiga osäkerheter när de säljer fantombilder av tittarens egen osäkerhet och rädsla* (s. 28). Även Ove Sernhede menar (1998) i sin artikel "Ungdom och svart identifikation" att mediernas roll och intresset för unga och deras situation får en negativ påverkan. (Ahmadi, 1998)

Ungdomarna önskar att media istället kunde belysa och undersöka orsaken till allt negativ som händer invandrare och inte bara orsaka deras utanförskap och marginalisering. Medierna har sällan tagit någon hänsyn till dessa individer och de faktorer som har påverkat dem. *Journalistikens fokuseringar har ofta mycket litet att göra med allsidiga belysningar eller etiska och moraliska överväganden* (Ålund 1997, s. 27).

Resultatet i studierna visar att medierna behandlar och bedömer de etniska grupperna orättvist. Mediernas uppmärksamhet bidrar till ett ökat utanförskap bland ungdomar med invandrarbakgrund. Det är genom massmedia som svenska folket formar sina åsikter och bildar en opinion. Många får uppfattningen att det är invandrarna som bär skulden för alla brott. *Medierna rider på en komplex rädsla för samtid och framtid* (a.a.). Ålund (1997) anser att media förmedlar en verklighet som gör alla till bråkmakare. Men det som är osynligt enligt Ålund är påverkan av *medier och den centrala och politiska och ekonomiska maktens närvaro i den lokala kulturella mångfalden som för det mesta tycks vara problematisk* (s.16). Resultatet visar också att en liten andel tycker att media påverkar positivt eller både och.

7.1.8 Invandrarungdomarnas önskemål beträffande deras bostadsområdesstruktur

Empirin visar att nästan alla av ungdomarna bor i de segregerade områdena. Ungdomarna uppger att de i huvudsak trivs i sina områden eftersom de har en gemenskap i utanförskapet men ändå vill de bli sedda som svenskar och slippa diskriminering, kränkning, mobbning, arbetslöshet och känna sig som en del av samhället. Därför vill de att deras bostadsområde ska vara blandat så att både invandrare och svenskar får möjligheten att lära känna varandra. *Invandrarungdomars sköra placering i ett kulturellt gränsland, i segregerade boendemiljöer, markerar betydelsen av det socioekonomiska i relation till det kulturella* (Ålund, 1997, s.14).

Begreppet segregation förknippas i den allmänna debatten med den sociala processen som innebär att invånare med goda ekonomiska resurser flyttar från vissa bostadsområden och

ersätts av invånare med sämre ekonomiska resurser. I detta fall kan invandrare ses som en sådan grupp med sämre ekonomiska resurser. Exempel på sådana områden är Rinkeby, Fittja, Rosengård, Arabdalen mm. Detta leder med tiden till en samling av invandrare med små resurser i vissa områden och svenskar med goda resurser i andra som t.ex. Södermalm, Täby, Saltsjöbaden. Möjligheterna även för den svenska befolkningen som har lust att träffa och lära känna nya människor med annan bakgrund och kultur minskar. I invandratäta områden finns det skolklasser där inte en enda elev med helsvenska föräldrar går. Det är ett samhälle som har osynliga murar som är näst intill omöjliga att ta sig över. Det finns ingen möjlighet att träffa varandra, inte på posten inte i tvättstugan.

Ålund (1997) menar att resultatet av den fördomsfulla bild som omvärlden har skapat av förorterna, har gett en fokusförskjutning av de sociala livsvillkoren. Från att ha varit en förort där den sociala ojämlikheten syntes blev den en plats där det etniska och kulturella syntes och de sociala ojämlikheterna osynliggjordes. I studien framgår även ungdomarnas upplevelse av sitt område. De menar att de rika bor i villaområden och de fattiga i vanliga områden. De upplever främlingskap i de segregerade områdena samtidigt som de visar att de trivs i sina invandratäta områden p.g.a. det gemensamma utanförskapet med likasinnade kamrater som bebor dessa platser. I förorterna blir alla ungdomar som är olika på sätt och vis lika eftersom de har nästan gemensamma intressen och kämpar för erkännande och respekt från majoritetsbefolkning. Ungdomarna delar uppsin relation till varandra efter utbildningsinriktning, fritidsintresse och mer eller mindre etnisk bakgrund.

Skolverkets rapport (2005), visar att ett problem som påverkar elever som bor i de invandratäta förorterna är den tilltagande boendesegregationen som framförallt i de större städerna oftast medför segregerade skolor. Effekten av det segregerade boendet avspeglar direkt elevsammansättningen på skolorna. Denna rapport visar också att det finns negativa effekter av boendesegregation i form av lägre resultat på betygen för elever som går i invandratäta skolor. Denna rapport varnar också för risken till en ökad skolegregation efter etniska/eller alternativt socioekonomiska grunder skulle påverka likvärdigheten i det svenska skolsystemet. Rapporten bekräftar dessutom att om hänsyn tas till elevers socioekonomiska bakgrund, försvinner mycket av skillnaderna i betygsresultat.

Studierna visar att det ges uttryck för både sociala problem och ett spirande kulturliv i ungdomarnas bostadsområden. Ålund (1997) bekräftar denna uppfattning och tycker att arbete, utbildning och kamp mot diskriminering såväl som rasism är centrala frågor som understryker likaväl som de förenar. Hon betonar att man ofta ser i medierna att Rinkeby omtalas som ett hot och att de tuffaste och stökigaste ungdomarna därifrån koloniserar innerstaden på helgerna. Medierna pratar aldrig om de resurser och profilstarka kulturverksamheter som hip-hop och sambaskolan eller de olika kulturer som kan ge viktiga information om mångfalden och som ett hjälpmedel för att lära andras kultur och ge förståelse. *Mindrevärdes känslor har skapats till följd av nedvärderingen av förorten i massmedia och det allmänna medvetandet* (a.a. s.175).

Kamali (1999) hänvisar till Liljeström (1992:199) och pekar på både fördelar och nackdelar som en konsekvens av att bo i dessa förorter. Som fördel anser han att invandrabarn och ungdomar lär sig att hantera olika normer och värderingar och de kan utveckla en speciell kompetens i att hantera motstridiga budskap och modeller, förvirrande förhållningssätt och oklara etiska modeller. Han anser att det är en nödvändig process för ungdomar för att kunna klara pressen från både familjen och samhället. Som nackdel definierar han att de multietniska förorterna kan användas som ett alternativ för att undgå regler och discipliner

som både familjen och samhället kräver av dessa ungdomar. Risken finns också enligt Kamali att ungdomarna spelar ut familjen och samhället mot varandra och söker skydd och stöd hos ”polarna” och gänget.

Studierna visar att ungdomarna känner sig hemma i förorten och ville helst umgås med invandrarungdomar. De anser att om man umgås med svenskar betraktas som svikare. I den åldern vill man helst undvika utpekandet och grupptricket hindrar en att avvika. Dessa ungdomar har byggt en mur runt kring sin lilla värld, fördomar från båda håll är orsaken till detta. Kamali (1999) pekar på vissa faktorer t.ex. bostadssegregation, den sociokulturella marginalisering och i vissa fall diskrimineringen i skolan och även polisen som viktiga faktorer för att ungdomar hittar ett forum där de kan uttrycka sitt missnöje och konstruera en egen identitet. *Gänget ger dem sammanhang, normer och i många fall även identitet* (s. 71).

Marginalisering och utanförskap påverkar invandrarungdomarna både positivt och negativt enligt Ålund (1997). *Marginaliserade och hotade invandrarungdomar sluter sig ibland samman på ett reaktivt och defensivt sätt. Men ibland mobiliseras de också i sociala rörelser för offensiva och antirasistiska protester* (s. 74). Det positiva i form av sociala rörelser är enligt Ålund (1997) rapmusik, tidskrifter som Svart och Vit. Hon pekar också på Ungdom mot rasism som aktiverar tusentals ungdomar över hela landet. Ålund menar att det inte är bara mot rasism som de arbetar aktivt utan också mot rätten till en delaktighet i samhälliga gemenskapen, till utbildning, arbetsmarknad och politiskt deltagande.

För ambitiösa ungdomar som har mål i sitt liv och tillhör familjer med studietraditioner tycks förortslivet vara för trångt. De vill visa att det går att förändra det som man inte är nöjd med genom att prova och gå över gränsen. De knackar på olika dörrar och söker sig vägar ”ut ur” och ”in i” det omgivande samhället.

Bosättningen av den nyanlände flyktingen i de segregerade områdena ger dem olika möjligheter. De träffar misslyckade förebilder och får en negativ vägledning av de som befinner fortfarande sig i samma situation som de hade den första tiden i Sverige. Segregationen skapar också möjligheten för de politiska flyktingarna att bygga upp politiska exilorganisationer och de religiösa flyktingarna återskapar dessutom möjligheten för en religiös gemenskap.

Jag ser ingen fördel i att placera invandrare i dessa utsatta områden. Det hjälper bara till att öka isolation och utanförskap samt ökar de negativa känslorna för det nya samhället. Det blir även svårt att i ett segregerat samhälle umgås över gränsarna. Därför måste alla ungdomar få möjligheten att fritt välja och söka den gymnasieskola de önskar. På det sättet borde man kunna motverka segregationen i skolan och man borde kunna känna att det inte är någon skillnad mellan blond och mörkhårig. Rörligheten måste öka, invandrare som vill flytta till svenskområden och svenskar som vill flytta till t.ex. Fittja ska uppmuntras och arbetsmarknaden måste öppna dörrarna för invandrare. Alla fördomar och murar raderas när man upptäcker det som förenar.

KAPITEL 8

SAMMANFATTNING OCH SLUTSATS

Att tillföra kunskap till diskussionen om invandrarelever har varit mitt syfte med denna uppsats. En förhoppning om en ökad förståelse av deras speciella livsvillkor i hemmet, skolan och samhället är mitt önskemål. Jag har försökt att belysa deras hinder och svårigheter utifrån ungdomars egna berättelser. Dessa berättelser har handlat om bemötandet av lärare, kamrater och samhället men även den situation som de upplever i sin hemmiljö.

Jag har försökt sätta ungdomarnas berättelser i relation till skolans demokratifostrande uppgifter och samhälles ansvar för unga individer. Uppsatsen ger en bild av ungdomarnas situation och önskemål inför framtiden. Mottagare av detta budskap är föräldrar, de ansvariga i skolan och i samhället.

Att migrera eller att tvingas fly är en lång process och krävande som innebär många utmaningar. Väl i det nya landet bär man på många minnen och erfarenheter som inte alltid uppmärksammas, vilka kan hindra möjligheterna att uppnå integrationen. Som framgår av litteraturstudiernas resultat och empirin kan man kategorisera invandrarungdomarnas problem för att anpassa sig till det svenska samhället på två olika sätt:

1. De problem som har sitt ursprung i invandrarnas sätt att föreställa och uppfatta verkligheten, deras seder och traditioner såsom t.ex.: familjesituationen, sexualitet, barnuppföstran m.m.
2. De problem som orsakas av det svenska samhället, det som Bourdieu relaterar till det sociala rummet och omgivningens påverkan på individen.

Integration är till skillnad från assimilation en ömsesidig process som ställer krav på både invandrare och samhället i stort. Det handlar om att invandrare känner sig välkommen, att det finns resurser som erbjuder dem att förbättra sin livssituation, att de blir integrerade båda i bostadsområden och på arbetsmarknaden.

Studierna i denna uppsats visar att skolan har lyckats att göra invandrar barnen ”för” svenska. Invandrarbarn försöker anpassa sig till den svenska kulturen och traditionen samt lära sig språket. Hela denna satsning är ensidig. Det visar sig ofta att invandrarungdomar upplever ett motstånd både från samhället och på arbetsmarknaden.

De faktorer som skapar ojämlika förutsättningar för deltagandet i samhället handlar om klasstillhörighet, olika former av kapital, språk, ålder, etnicitet och utbildningsnivå. Detta framgår av både resultaten i mina studier och i litteraturen. Det betyder även att i det nya landet avgör invandrarbarnens bakgrund deras sociala relationer, utveckling och därmed integrationen.

Invandrarfamiljernas bakgrund, utbildning, klasstillhörighet, personlighet, hälsa, skapar möjligheter för integrering för deras barn i ett nytt land. Men samtidigt är det viktigt att veta vilka möjligheter och resurser det nya landet skapar och erbjuder dessa familjer och deras barn. För att kunna integrera invandrarbarn och deras familj med det nya landet krävs sociala resurser, vi behöver skapa en bra miljö både i skolan och i samhället.

Den återkommande beskrivning som ungdomarna gör angående utanförskap är ett resultat av deras vuxnas situation och position i samhället. De flesta av dessa ungdomar har hög utbildade föräldrar som går utan jobb och inte duger på den svenska arbetsmarknaden. Deras föräldrar ratas och placeras i åtgärd efter meningslös åtgärd, år efter år och lever på socialbidrag för att bara överleva. Samhället borde göra mer för att släppa in alla dessa kompetenta människor som bidrar till mångfald, istället för att medvetet och systematiskt stänga dem ute. Så länge det finns en strukturell rasism som inte släpper in invandrare på arbetsmarknaden, på krogen, erbjuder dåliga skolor så kommer de känna en besvikelse. De upplever sig annorlunda och att Sverige ”*inte är mitt land*”. Det är myndigheternas ansvar att minska klyftan mellan invandrare och svenskar genom att ordna arbete och olika aktiviteter samt skapa bostadsområden som integrerar människor från olika kulturer tillsammans med den svenska befolkningen.

De förutsättningar och olika faktorer som invandrabarn bär med sig, ser jag som centrala för deras livsvillkor. Ansvariga måste ge dem chansen att anpassa sig till både det svenska skolsystemet och samhället och respektera dem för de individer de är. Ungdomarnas möjlighet att påverka sin livssituation i olika institutioner (hem, skola, osv.) har väsentlig betydelse för en ”fostran i demokrati”. Så att delaktighet blir en viktig utgångspunkt för dem, då kan de i vuxenlivet aktivt medverka i att utforma samhället.

För att kunna integrera invandrabarn med svenska barn behövs sociala resurser. Utgångspunkten är att skapa en bra miljö för integration både i skolan och i samhället. Om det är så att bakgrundsvariabler påverkar och skapar olika förutsättningar hos barn att tillgodogöra sig kunskap, då måste skolan förstå barnets olika livsvillkor och förutsättningar. Skolan kan vara en sammanbindande länk, befrämja utveckling och kommunikationsformer som alla får ta del av. På så sätt underlättas den mödosamma anpassningsprocessen på ett mänskligt sätt. Skolans roll är viktig för att påverka och bygga morgondagens samhälle.

Jag har försökt ge en bild av olika familjemönster i exil för att hjälpa och underlätta för ansvariga i skolan att förstå. En förhoppning är att de lägger ifrån sig sina svenska normativa glasögon, som kan göra att allt annat ses som dumt och fel. Att ha elever med skilda bakgrund ställer krav på lärarens förmåga att se sitt ämne ur nya perspektiv. Lärare och ansvariga i skolan måste bli medvetna om de krav som arbetet med elever med invandrabakgrund ställer.

Jag har samlat in ungdomarnas utsagor för att förstå en del av deras värld. Jag har flera källor som oberoende av varandra ger ett likartat meddelande. Det som lyfts fram är rasism, diskriminering och kränkning i dagens skola och samhälle. Det dom berättar om är uttryck för upplevelsen av att det är de som förväntas assimileras, inte integreras. Rasism är samhällets problem och måste bekämpas redan från grundskolan.

Anpassningen kräver öppenhet och vilja från både invandrare och det svenska samhället. Det kräver också att man ser ett mångfasetterat samhälle som en vinst för både invandrarna och svenskarna. Att anpassa sig handlar inte om assimilation utan integration, det finns ingen kultur som är rätt eller fel, vi måste mötas mitt på vägen. En lösning på problemet är att finna en balans mellan de två kulturerna. Massmedia har en stor roll i hur de allvarligaste kulturkrockarna levereras fram.

Studierna visar sig att media har negativ påverkan på samhällets attityder när det gäller invandrare. Denna negativa påverkan smittar av sig även på arbetsmarknaden och på

krogarna. De unga känner sig kränkta av media rapporteringen för att de anser att den förstärker allas fördomar om de etniska grupperna. Ungdomarna är eniga om det som är viktigt för media är publiceringen inte orsaken till olika faktorer för händelserna, t.ex. de orättvisor som finns i samhället, arbetslöshet och den hjälp som inte finns.

Resultaten i denna uppsats visar att de barn som inte bryter bron med föräldrarnas kultur och som samtidigt är kapabla till att fungera på den nya kulturens premisser klarar de psykiska konflikterna bäst och får de bästa resultaten i skolan. Däremot de barn som är mest utsatta är de vars föräldrar håller sin kultur och sina traditioner i ett järngrepp. Även detta bekräftas av tidigare studier. Det är viktigt att lärarna är klara över betydelsen av invandrarelevernas egna rötter. Först då kan de förstå och respektera invandrar- och flyktingbarns levnadssätt utan att kategorisera. Därefter kan lärarna också ställa krav på respekt för den svenska kulturen. Resultatet kan bli ett spännande möte mellan barn med olika rötter.

Kunskaper om varandra krävs för att reducera det så kallade "vi" och "dom" tänkandet dvs. etnocentricitet och därmed kan den mödosamma anpassningsprocessen underlättas. Skolan måste informera svenska barn om invandrare och att detta också borde vara ett obligatoriskt ämne på schemat. Vi vet att barn redan vid yngre åldrar börjar bilda sig en uppfattning angående andra kulturer och folkgrupper. Kanske vore det bättre att diskutera dessa problem under samtliga årskurser med tanke på att vi numera har en ökad grupp av invandrare i de flesta skolor. Det är också möjligt att invandrarelever får berätta om sitt hemland och dess kultur eftersom de är experter på sin invandrarbakgrund. Det gör också att eleverna känner sig duktiga och betydelsefulla om dem får dela med sig av sin kunskap. Tillgången till kulturella referensramar och flera språk är en rikedom såväl individuellt som nationellt och internationellt. Invandrarna för med sig ny kunskap i fråga om musik, kultur, mat, dans, sång, teater.

Lärarens roll som kunskapsförmedlare kan formellt påverka invandrarungdomarnas intresse att hitta vägen till motivation och förstärka individens självförtroende genom sin förmåga, kunskap och sitt beteende. Hennes förmåga kan hjälpa för att onda cirklar brytas och istället de flerspråkiga, mångkulturella barngrupperna ses som ett alternativ med unika möjligheter som ger upphov till ett växande släkte av toleranta, vidsynta, internationellt förstående personer. Detta genom att möjliggöra möten mellan människors olikheter. Först då blir skolan en grundsten till ett demokratiskt samhälle som är värd namnet, när eleverna känner sig trygga och välkomna genom lärarens ansvar och samvete. I en sådan skola når man målet för solidaritet och allas lika värde.

En central strävan i denna uppsats är att komma åt lösningar med hjälp av olika strategier och metoder och i det här konkreta fallet med hjälp av ungdomarnas berättelser och utsagor med fokus riktad på mötet med lärarna och klasskamraterna samt samhället. Berättandet kan fungera som ett verktyg där barnen får uttrycka sina känslor och bekymmer. Det är ett medel för att på ett djupare sätt prata med sig själv. De som lyssnar får möjligheten att bekanta sig med berättarens upplevelser. Läraren kan också använda elevernas berättelser som ett hjälpmedel att hitta pedagogiska åtgärder. Kunskap om flyktingbarnets psykosociala tillstånd måste kännas som en nödvändighet för att på ett bra sätt ta emot barnet i skolan.

Det är ingen naturlag att barnen ska behöva fara så illa, som de ibland gör i dagens välfärds-Sverige. Onda cirklar kan brytas. Istället går det att se på de flerspråkiga, mångkulturella barngrupperna som ett alternativ med unika möjligheter som kan ge upphov till ett växande

släkte av toleranta, vidsynta, internationellt förstående personer. Detta genom att möjliggöra möten mellan människors olikheter.

Det som jag har kommit fram till i detta arbete är att skollivet inte bara handlar om undervisning av olika ämnen utan hur eleverna trivs och har det under tiden de tillbringar i skolan. Att hitta dessa förutsättningar är avgörande för deras vidare utveckling både fysisk och psykisk.

Jag fann också att beroende på den familjestruktur och den samhällsnivå ungdomarna kommer ifrån varierar deras intresse och framtidsplaner. Olika relationer till föräldrarna och deras utbildningserfarenheter skiljer dem åt.

Den inblick jag fick av denna undersökning är att invandrarbarn inte ska behöva låtsas vara svenska eller arbeta dubbelt så mycket för att känna sig uppskattade och betydelsefulla.

Studien visade mig också hur invandrarungdomar ser på den svenska skolan och samhället. Genom intervjuer med ungdomarna fick jag veta hur lätt de kunde hamna i svårigheter om läraren inte synliggör dem och försöker hjälpa dem. Jag fann också att de ungdomar som får stöd antingen av hemmet eller i skolan blir mer motiverade att förverkliga det mål de har skaffat sig.

Ytterligare ett viktigt resultat var skillnaderna mellan invandrarflickor och pojkar när det gäller deras inställning gentemot familjen, skolan och samhället. Överlag tog flickorna mer ansvar inför sina uppgifter och var lugnare än pojkarna, det beror kanske på den position de har i familj hierarkin. De är inte fria som pojkar och har omgivningens kontroll på sig.

Det som dessa ungdomar har berättat i denna uppsats brukar inte ges utrymme i den allmänna samhällsdebatten. Ungdomarna verkar vara öppna och flexibla för nya intryck utan att vara fördömande mot det som kan betraktas som annorlunda. De har ofta en utvecklad social kompetens vad det gäller att kunna umgås med människor i olika åldrar och med olika ursprung. Invandrarungdomar är lojala mot de som bemöter dem med respekt.

Barn borde omplanteras som ömtåliga plantor. Rötterna får inte skadas och man bör därför få med en bit jord. Jag tycker att vi vuxna måste bli observanta på ungdomarnas signaler för att det ligger alltid en orsak till deras beteende.

Min förhoppning är att min uppsats ska kunna användas som inspiration för de som vill och försöker förstå eller förbättra situationen för utsatta individer. Jag hoppas på en bättre situation för just denna kategori ungdomar som kommit till tals i denna uppsats med hjälp av både resurser och utbildade och förstående lärare och personal i skolan.

Jag avslutar min uppsats med en dikt som en påminnelse om våra invandrarungdomar som kämpar hårt för att få bekräftelse och för att få leva tryggare!

”I förorten ska du vara försiktig”

*I förorten ska du vara försiktig.
Akta dig för ungdomarna där.
De bråkar och slåss.
Skiter i skolan.
Super sig fulla som ett svin.*

*I förorten ska du vara försiktig.
Akta dig för ungdomarna där.
Zigenarpack hela bunten.
Ungjävlar som rånar och stjälar.
Lita aldrig på blatteungarna.*

*I förorten ska du vara försiktig.
Akta dig för ungdomarna där.
De får höra att de snor alla jobb.
De får höra att de borde dra hem.
De får höra att de lever på andra.*

*I förorten ska du vara försiktig.
Akta dig för ungdomarna där.
Folk kallar dem tjuvar.
Folk säger de duger ingenting till.
Folk skriker ord.*

*I förorten ska du vara försiktig.
Akta dig för ungdomarna där.
De gör allt för att smälta in.
Ändå vägrar folk att kalla dem svenskar.
De kallas blatte, zigenare, turk, neger, kines
Eller helt enkelt svartskalle.*

*I förorten ska du vara försiktig.
Akta dig för ungdomarna där.
Man säger att de ska vara glada över att va här.
Men de får skulden för allt.
Tro fan de ger upp någon gång.
Tro fan att de bli förbannade på ”oss”.*

(BOBO)

REFERENSLISTA

- Ahmadi, N. (red) (1998). *Ungdom, kulturmöten, identitet*. Stockholm: Liber AB.
- Allwood, C. M. & Franzén, E. C. (red) (2000). *Tvärkulturella möten. Grundbok för psykologer och socialarbetare*. Stockholm: Natur och Kultur.
- AMS (1993). *Redovisning av effekterna av arbetsmarknadspolitiska insatser för flyktingar/invandrare budgetåret* (Liljegren och Råberg 1992/3). Stockholm: AMS.
- Andersen, H. & Kaspersen, L. (1999). *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Angel, B. & Hjern, A. (1992). *Att möta flyktingbarn och deras familjer*. Lund: Studentlitteratur.
- Angelöw, B. & Jonsson, T. (2000). *Interaktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och Uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.
- Ben Jelloun, T. (1998). *Vad är rasism?* Stockholm: Alfabeta Bokförlag AB.
- Berger, P. L. & Luckmann, T. (1966/1998). *Kunskaps sociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Falun: W & W.
- Berry, J.W. (red) (1988). *Refugess – the trauma of exile: the humanitarian role of Red Cross and Crescent*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publisher.
- Bernstein, R. J. (1983/1987). *Bortom objektivism och relativism. Vetenskap hermeneutik och praxis*. Göteborg: Röda Bokförlaget.
- Bourdieu, P. (1980). *Le sens pratique*. Paris: Minuit.
- Bourdieu, P. (1986). *Kultursociologiska texter*. I urval av Broady, D. & Palme, M. Bourdieu. Stockholm: Salamander.
- Bourdieu, P. (1993). *Kultur sociologiska texter*. Stockholm: Brutus Östlings bokförlag Symposium AB.
- Bourdieu, P. (1994). *Centrale tekster inden for sociologi og kulturteori*. Kobenhavn: Akademisk Forlag.
- Bourdieu, P. (1995). *Sociology in question*. London: Sage Publications.
- Broady, D. (1991). *Sociologi och Epistemologi*. Om Pirre Bourdieus författarskap och den historiska epistemologin. Stockholm: HLS Förlag.
- Brune, Y. (red) (1998). *Mörk magi i vita medier. Svensk nyhetsjournalistik om invandrare, flyktingar och rasism*. Stockholm: Carlssons förlag.
- Bunar, N. (2002). *Skolan mitt i förorten*. Växjö universitet.
- Campart, M. (2000). Doktorsavhandling. *Schooling Emotional Intelligence through narrative and dialogue*. Malmö högskola.
- Dahlin, B. (2004). *Om undran inför livet. Barn och livsfrågor i ett mångkulturellt samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken*. Lund: studentlitteratur.

- Departementsskrivelse (Ds 1999). *Begreppet invandrare – användningen i lagar och förordningar*. Regeringskansliet – Kulturdepartementet.
- Ehn, B. & Löfgren, O. (2001). *Kulturanalyser*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Elmeroth, E. (1997). *Alla lika – alla olika. Skolsituationen för elever med båda föräldrarna födda utomlands*. Stockholm: Almqvist & Wiksell international.
- Franzén, E. C. (2001). *Att bryta upp och byta land*. Falun: Natur och Kultur.
- Goldberg, T. (red) (2000, 2005). *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.
- Goldinger, B. (1999). *Tonårstiden: utvecklingen från förpuberttet upp till vuxen ålder*. Stockholm: W & W.
- Holme, M. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur.
- Hyman, I. & Prieto, H. (red) (1998). *Om berättelser som redskap I pedagogisk forskning. En rapport från forskningsgruppen*. Utbildning Kultur – interaktion – karriär (UTKIK).
- Integrationsverket (2005). *Statistikrapport 2004 - statistisk uppföljning av Rapporten Integration 2003*.
- Jacobsen, J. (1993). *Intervju : konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur.
- Kamali, M. (1999). *Varken familjen eller samhället*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lahdenperä, P. (1997). *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter? En textanalytisk studie av åtgärdsprogram för elever med invandrarbakgrund*. Stockholm: HLS Förlag.
- Lange, A. & Westin, C. (1981). *Etnisk diskriminering och social identitet*. Stockholm: Liber.
- Lantz, A. (1993). *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lpo 94. Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. Solna: Tryckindustri Information.
- Månsen, P. (red) (1998). *Moderna samhällsteorier*. Stockholm: Rabén Prisma.
- Nationalencyklopedin (1992). *Ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av Statens kulturråd. Del 9. Höganäs bokförlaget AB*.
- Nationalencyklopedin (2003). *Ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av Statens kulturråd. Malmö: Höganäs bokförlaget AB*.
- Några räknas som bättre än andra. 25 berättelser från unga i Sverige om mobbning, rasism och diskriminering*. Stockholm: Rädda barnen, (2002).
- Olsson, E. (red) (2000). *Etnicitetens gränser och mångfald*. Stockholm: Carlsson.
- Parszyk, I – M. (1999). *En skola för andra: minoritetslevers upplevelser av arbets- och livsvillkor i grundskolan*. Stockholm: HLS Förlag.
- Reyes, P. & Kamali, M. (2005). *Sverige rasistiskt enligt statlig utredning*. Dagens Nyheter den 31 maj 2005.
- Roth, H. (1998). *Den mångkulturella parken*. Stockholm: skolverket.
- Runfors, A. (2003). *Mångfald, motsägelser och marginaliseringar. En studie av hur invandrarskap formas i skolan*. Stockholm: PRISMA.

- Sjögren, A. (1993). *Här går gränsen*. Stockholm: Bokförlaget Arena.
- Skollagen i praktiken: motiv och kommentarer. (1994). Borås: Svensk Facklitteratur.
- Skolverket (1996) Grundskola för bildning: kommentarer till läroplan, kursplaner och betygskriterier. Stockholm: Statens skolverk.
- Skolverket (2003). Var fjärde elev kränks i skolan. Dagens Nyheter 26 feb 2003.
- Skolverket (2005). *Elever med utländsk bakgrund – en sammanfattande bild*. Stockholm
- Skolverkets rapport nr 257, (2005), tabell: 4.5 A. Gymnasieskolan resultat, en fullföljd utbildning inom 4 år för nybörjare i år 1 den 15 oktober 1999.
- Skott, C. (red) (2004). *Berättelsens praktik och teori: narrativ forskning i ett hermeneutiskperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- SOU (1997). *Sverige framtiden och mångfalden*. Slutbetänkande från invandrapolitiska kommittén. Stockholm: Fritzes kundtjänst.
- SOU (2005:41). *Bortom Vi och Dom*. Rapport av utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. av
- Soydan, H. (1999). *Socialt arbete med etniska minoriteter*. Lund: Studentlitteratur.
- Starrin, B. & Svensson, PG. (red) (1994). *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur.
- Statens Invandrarverk (1997). *Individuell mångfald: Invandrarverkets utvärdering och analys av det samordnade svenska flyktingmottagandet åren 1991– 1996*. Norrköping.
- Tajfel, H (1981). *Human groups and social categories*. Studies in social psychology. Cambridge: University Press.
- Thuren, T. (1998). *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber.
- Trost, J (1997). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- UD (2002). *konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: UD information.
- Wellros, S. (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Ålund, A. (1996). *Att möta det mångkulturella*. En konferens i Göteborg 16– 17 april 1996 från Svenska kommunförbundet.
- Ålund, A. (1997). *Multikultiungdom. Kön, etnicitet, identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Internet

- <http://www.dn.se/Dnet/road/Classic/article>
- www.temaasyl.se/templatesTemaAsyl
- <http://www.skolverket>
- <http://migrationsverket>
- <http://www.regeringen.se>
- <http://www.sverige.motrasism.nu>

Bilaga 1: Intervju frågor

Upplever du dig som annorlunda?

Hur upplever du din skoltid i Sverige?

Vilken roll spelar de kulturella skillnaderna i dina upplevelser?

Är de kulturella skillnaderna till din fördel eller nackdel och i vilka sammanhang?

Hur beskriver du invandrarungdomar som har kommit från ditt land eller andra länder?

Hur ser du på svenska ungdomar?

Vad tycker du om gestaltningen av invandrarungdomar i massmedia?

Hur ser du på din framtid?

Bilaga 2: Enkät frågor

Kön: Flicka Pojke

1. Hur känner du dig?

Som en svensk som invandrare som både och vet ej

2. Hur upplever du den kulturella bakgrunden?

Som en tillgång som ett hinder som både och som vilse

3. Hur värdesätts din kultur enligt din uppfattning av svenska ungdomar?

Positivt Negativt både och ingen uppfattning

4. Hur blir du bemött av majoritetssamhället?

Välbemött icke välkommen det beror på har inte tänkt på

5. Hur upplever du massmedias roll i sammanhanget?

Positivt negativt neutral ingen aning

6. Hur vill du att ditt bostadsområdes befolkning skall se ut?

Majoriteten är svenskar majoriteten är invandrare

Blandad har ingen betydelse

7. Vilken betydelse har din kulturella bakgrund i dina lärares bemötande i skolan?

Stor betydelse mindre betydelse ingen betydelse

beror på sammanhang

8. Har du blivit utsatt för mobbning i skolan någon gång?

Ja flera gånger Ja en gång Nej Svårt och säga

9. Känner du dig positivt särbehandlad av läraren i skolan?

Ja i hög grad Ja i mindre grad inte alls ingen uppfattning

10. Känner du dig negativt särbehandlad av läraren i skolan?

Ja i hög grad Ja i mindre grad inte alls ingen uppfattning

11. Känner du dig rättvist behandlad när det gäller lärarens betygsättning?

Ja för det mesta nej sällan inte alls vet ej

Lärarhögskolan i Stockholm
Institutionen för individ, omvärld och lärande

Magisteruppsatser i pedagogik med inriktning mot specialpedagogik respektive barn- och ungdomsvetenskap, 61-80p

Magisteruppsatser i pedagogik med inriktning mot specialpedagogik respektive barn- och ungdomsvetenskap ges nu ut i IOL: s nya serie: MAGISTERUPPSATS I PEDAGOGIK, ISSN 1404-9023.

Tidigare utgivna D-uppsatser (magisteruppsatser) nr 1-31, med inriktning mot specialpedagogik, har givits ut i serien SPECIALPEDAGOGISK KUNSKAP: D-UPPSATSER, ISSN 1402-053X. Denna serie är nu avslutad.

Publikationerna kan beställas från Lärarhögskolan i Stockholm, Institutionen för individ, omvärld och lärande (IOL) (fax nr 08-737 96 30).

Utgivna publikationer:

Nr 1 (2000) Karin Arnesén & Jessica Kjerrman: Barnets bästa i utlänningslagen.

Nr 2 (2000) Christina Sandberg: Språk och Identitet. Pedagogers språkbruk i förskolan i två områden med olika socioekonomiska strukturer och språkkulturer.

Nr 3 (2000) Linda Åkerström: Mamma, vi ses väl igen? Om vikten av att hjälpa barn som sörjer en anhörigs död.

Nr 4 (2000) Perina Breimark: Finns det plats för 7-åringarnas rörelsebehov? - Om inlärning och kroppsrörelse i en svensk och en engelsk skola.

Nr 5 (2000) Anamarija Todorov: DET VAR EN GÅNG TRE BOCKAR... Barns tolkning av en känd folksagas text och undertext.

Nr 6 (2000) Nicklas Lundberg: Betydelse av drama i förskola och skola.

Nr 7 (2000) Anders Nylén: Pedagogens betydelse för samspelet mellan småbarn i förskolan.

Nr 8 (2000) Annelie Fredricson: FÖRSKOLANS MÖTE MED BARBIE, MC-MÖSS OCH DATORER.

Intervjuer med sex förskollärare om barns leksaker och nya medier.

Nr 9 (2000) Roufia Hosseinian & Camilla Nordin: Elevinflytande i gymnasieskolan. En enkätundersökning gjord vid tre olika gymnasieskolor i Stockholms län.

Nr 10 (2000) Maria Kraemer Lidén: Kvalitet i Förskolan. 16 förskollärares syn på kvalitet i yrket.

Nr 11 (2000) Suzanne Kriström: Övergång till föräldraskap. Hur upplever 20 förstagångsföräldrar att deras roller, relationer, aktiviteter och tid har förändrats sedan de blev föräldrar?

Nr 12 (2001) Göta Eriksson: Matematiskt lärande. Ett radikalkonstruktivistiskt perspektiv. En litteraturstudie.

Nr 13 (2001) Birgitta Fagerlund: Att berätta med ord och bild - en studie om barns fria textskapande.

v.g.v

- Nr 14 (2001) Lena Sundbaum: Pedagogiska strategier inom bildämnet – stimulans och utveckling av kreativitet, fantasi och skapande förmåga hos barn med autism.
- Nr 15 (2001) Bodil Halvars-Franzén: Det kompetenta barnet – varför behöver vi ett kompetent barn just nu, i vår tid och i vårt samhälle.
- Nr 16 (2001) Ulrika Djerf Hedbom: "Hästen, hästen skakar på sin man" en studie om små barns första möten med sång.
- Nr 17 (2001) Maria Kraemer Lidén: Kvalitet i Förskolan, 16 förskollärares syn på kvalitet i yrket.
- Nr 18 (2001) Birgitta Thulén: Skolledarrollen i grundskolan – en diskussion om ledarroller och perspektiv på ledarskap.
- Nr 19 (2001) Ulla Morales-Adefalk: Anpassad studiegång och sen då? Nätverket kring två gymnasieelevers skolgång.
- Nr 20 (2001) Annika Kristoffersson: Diagnos på en debatt om diagnoser. Reaktionen på Eva Kärfves bok *Hjärnspöken, DAMP och hotet mot folkhälsan* i tryckta medier under hösten -00 och våren -01.
- Nr 21 (2002) Bengt Wahlund: Åtgärdsprogram – för vad och för vem? En analys av lärares utsagor om barn och ungdomar, skrivna inom ramen för kurser i specialpedagogik.
- Nr 22 (2002) Ann-Christine Wennergren: Dialogiskt lärande för elever i hörselklass. En studie om att utveckla ett förhållningssätt.
- Nr 23 (2002) Anna Egwall: Specialpedagogiska centra och specialpedagogens yrkesroll.
- Nr 24 (2002) Anna-Lena Ljusberg: Fritidshemmet som arena för formellt och informellt lärande. Vilka normer och värden etableras i fritidshemmet i interaktion mellan dess olika aktörer?
- Nr 25 (2002) Magdalena Karlsson: Flerspråkighet – problem eller förutsättning för utveckling? En förskolestudie.
- Nr 26 (2002) Eva Obäck: Makt och motstånd i klassrummet. Klassrumsobservationer i individuella program.
- Nr 27 (2002) Anneli Hippinen: Fritidspedagog eller lärare. En studie kring yrkesvalet.
- Nr 28 (2003) Yvonne Ekström: Lära för livet. Om kommunikationsstöd i skola och vuxenliv för personer med autism och samtidig utvecklingsstörning.
- Nr 29 (2003) Toura Hägnesten: Matematikscreening II – studium av ett kartläggningsinstrument relaterat till teoribildning, lärandeprocesser och styrdokument.
- Nr 30 (2003) Anders Rönnbäck: Lärandemiljön i skolan för den yngre punktskriftsläsande eleven.
- Nr 31 (2003) Anna Fouganthine: Maud. En fallstudie över en dyslektikers skriftspråkliga utveckling.
- Nr 32 (2003) Martina Lif Uddenfeldt: Särskilda undervisningsgrupper – en historisk tillbakablick samt en studie om hur personal i särskilda undervisningsgrupper ser på sitt arbete idag.
- Nr 33 (2003) Jorun Inderberg: Samhällsvetenskapsprogrammet för elever med DYSLEXI. En studie om att utveckla förhållningssätt.
- Nr 34 (2003) Susanne Montin: "Kroppen i lärandet – lärandet i kroppen". Elever i åk 5 reflekterar över sig själva och över sitt lärande, med utgångspunkt tagen i upplevelsen av den egna kroppen.
- Nr 35 (2003) Birgitta Bergqvist: Gråzonsbarnen i förskolan. Hur hittar vi dem och kan vi ge dem stöd?
- Nr 36 (2004) Ulla Collén: Utlandsadopterade ungdomars upplevelser av skolan. En enkätstudie.

- Nr 37 (2004) Ragna Alveblad: Samspelets betydelse för lärandet. En fallstudie om konstruktivism och matematik i särskolan.
- Nr 38 (2004) Caisa Holm: Frihet under makt och ansvar. Lärarnas professionalism i det postmoderna samhället.
- Nr 39 (2004) Pia Hed-Andersson: Läsförberedd. En studie om hur läs- och skrivsvårigheter kan förebyggas.
- Nr 40 (2004) Ann-Gitt Hols: Specialpedagogiskt stöd för elever i år 7-9 – en intervjustudie med specialpedagoger, speciallärare, lärare och rektorer.
- Nr 41 (2004) Marie Nilsson: Jag vill berätta... Specifik AKK som möjlighet och samspel med en elev i träningskolan.
- Nr 42 (2005) Gunilla Angerbjörn-Ahlbäck: Kan man springa ikapp ett tåg? Om föräldrars möte med skolan.
- Nr 43 (2005) Barbro Johansson: En tonåring och hennes barn möter förskolan.
- Nr 44 (2005) Margareta Johnson: Tänk om ... – från svårigheter till möjligheter. Lärandemiljöns betydelse för elever med läs- och skrivsvårigheter.
- Nr 45 (2005) Anneli Molander: Human Dynamics – ett verktyg för en inkluderande skola? Pedagogers erfarenheter och uppfattningar av Human Dynamics som ett verktyg i den pedagogiska praktiken.
- Nr 46 (2005) Britt Persson: Gymnasieelever och läsning – Läsintrasse och läsvanor hos elever vid studie- och yrkesförberedande program.
- Nr 47 (2005) Berit Åstrand: Relation Play vid autismspektrumstörning. Föräldrars och pedagogers upplevda förändringar under två år av vissa förmågor hos åtta barn som deltagit i Relation Play.
- Nr 48 (2005) Rina Andersson: Barn och ungdomar med invandrarbakgrund i den svenska skolan. Elevers attityder till skolan och undervisningen.
- Nr 49 (2006) Mimmi Waermö: Vad betydde Maria Fritidsklubb? Tolv ungdomar blickar tillbaka.
- Nr 50 (2006) Ulrika Jonsson: Bara Vara – en kvalitativ utvärdering av ett händelserike integrerat vid Tom Tits Experiment.
- Nr 51 (2006) Karin Engdahl: Förskolegården – det bortglömda uterummet? En empirisk studie om barns interaktion och lek på två förskolegårdar.
- Nr 52 (2006) Gabriella Höstfält: Från differentieringsåtgärder till åtgärdsprogram. En diskursanalys.
- Nr 53 (2006) Ylva Skogsberg: Språklig medvetenhet hos en- och flerspråkiga förskolebarn – en jämförande studie.
- Nr 54 (2006) Ingela Söderberg: Att ha och att vara. En analys av språket i dokument som rör barn i behov av särskilt stöd
- Nr 55 (2006) Karin Persson-Gode: Reflektioner och vulkanutbrott. En studie om hur förskolebarn resonerar kring naturvetenskapliga experiment.
- Nr 56 (2006) Anneli Skaring: Homo Docens – Den undervisande människan. En studie om hur yrkeskategorier interagerar för att uppfylla målen som står beskrivna i Lpo94.

Nr 57 (2006) Regina Illner & Auli Poussu: ReadRunner eller traditionell lästräning. Single-Subject Experiment om läshastighet och läsförståelse.

Nr 58 (2006) Monika Hoffmann: ”Du ska INTE tro att hans känslor syns i ansiktet, men dom FINNS”. Upplevelser av grundskoletiden skildrade av personer med autismspektrumdiagnoser – en studie av personliga berättelser.

Nr 59 (2006) Elizabeth Carlsson: Att mäta språkutveckling utifrån processbarhetsteori. Ett specialpedagogiskt perspektiv på bedömning av flerspråkiga barns språkproblem.

Nr 60 (2006) Viktoria Pajulioma & Therese Sporrang: Kritisk granskning av förändringsarbetet inom Norrmalms kommunala förskolor. En intervjustudie med förskolepedagoger om förändringsarbetet till Reggio Emilia-inspirerad förskola.

Nr 61 (2006) Mina Labady: Låt mig tillhöra! En studie av invandrarungdomars konfliktfyllda anpassningsprocess.

D-uppsatser i specialpedagogik, 61-80 p (magisteruppsatser)

Magisterkursen i pedagogik med inriktning mot specialpedagogik syftar till att ge en vetenskaplig fördjupning inom det specialpedagogiska kunskapsområdet, i första hand för lärare och andra verksamma inom skolans värld. Följande D-uppsatser (nr 1-31), inom området specialpedagogik, har givits ut i rapportserien SPECIALPEDAGOGISK KUNSKAP: D-UPPSATSER, ISSN 1402-053X. Denna serie är nu avslutad och nya magisteruppsatser i pedagogik med inriktning mot specialpedagogik respektive barn- och ungdomsvetenskap ges nu ut i IOL: s nya serie: Magisteruppsats i pedagogik, ISSN 1404-9023. Publikationerna kan beställas från Lärarhögskolan i Stockholm, Institutionen för individ, omvärld och lärande (IOL) (fax nr 08-737 59 00).

Utgivna rapporter:

Rapport nr 1 (1996) Kerstin Dominkovic': Lässvårigheter i ett helhetsperspektiv. En litteraturstudie.
ISRN LHS-SPEC-D-96-1-SE

Rapport nr 2 (1996) Lena Lind: Petö-metoden - Konduktiv pedagogik. En alternativ pedagogik och behandlingsform för barn med rörelsehinder. ISRN LHS-SPEC-D-96-2-SE

Rapport nr 3 (1996) Ingrid Isaksson: Tillbaka till samhället. Studier om personer med utvecklingsstörning och beteendestörningar. ISRN LHS-SPEC-D-96-3-SE

Rapport nr 4 (1996) Sanja Paulin: Föräldrarnas perspektiv på avlösarservice. ISRN LHS-SPEC-D-96-4-SE

Rapport nr 5 (1996) Inger Claesson: Avlösarservice sedd ur avlösarens perspektiv. ISRN LHS-SPEC-D-96-5-SE

Rapport nr 6 (1997) Carin Richardsson: Fusionsoperationer, en väg till hälsa och ökad livskvalitet?
ISRN LHS-SPEC-D-97-6-SE

Rapport nr 7 (1997) Karin Renblad: Lek och socialt samspel - Förskolebarn med invandrarbakgrund.
ISRN LHS-SPEC-D-97-7-SE

Rapport nr 8 (1997) Jan-Erik Wänn: Värdering av olika utbildningsmoment inom hjälpmedelsteknik. Utveckling av en enkätundersökning bland sex yrkesgrupper utförd inom ramen för EU:s HEART-studie. ISRN LHS-SPEC-D-97-8-SE

Rapport nr 9 (1997) Rigmor Parsmo: Vägen tillbaka till skolan. Konsekvenser av förvärvade hjärnskador.
ISRN LHS-SPEC-D-97-9-SE

Rapport nr 10 (1998) Peg Lindstrand: Diagnosen - ett tidstypiskt fenomen? Diagnoser och förklaringsmodeller till barns svårigheter i slutet av 1900-talet. ISRN LHS-SPEC-D-98-10-SE

Rapport nr 11 (1998) Marianne Krüger: Lärarrollen i arbetet med elever som har läs- och skrivsvårigheter. En intervjustudie med 10 lärare om kunskapsförmedlaren, stimulansgivaren, föräldern och mångsysslaren. ISRN LHS-SPEC-D-98-11-SE

Rapport nr 12 (1998) Teresa Aidukiene: Special education in two different perspectives - The Lithuanian experience.
ISRN LHS-SPEC-D-98-12-SE

Rapport nr 13 (1998) Eva Siljehag: Från kaos till eget nyskapande - Beskrivning av en kunskapsprocess i en forskningscirkel med lågstadielärare. ISRN LHS-SPEC-D-98-13-SE

Rapport nr 14 (1998) Mona E. Folkander: Maktlösa - uttråkade eller chanslösa. Stockholmsungdomar med och utan läs- svårigheter på ett individuellt gymnasieprogram. ISRN LHS-SPEC-D-98-14-SE

Rapport nr 15 (1998) Anna-Carin Rehnman Larsson: Hörselrehabiliteringen - för bästa möjliga livssituation.
ISRN LHS-SPEC-D-98-15-SE

Rapport nr 16 (1998) Eva Sandstedt: Hur beaktas behov hos elever med funktionshinder vid stora IT-satsningar i skolan. ISRN LHS-SPEC-D-98-16-SE

Rapport nr 17 (1999) Désiré Nisser: Tid till samtal tid till tankar - en väg ut ur skolvårigheter. ISRN LHS-SPEC-D-99-17-SE

Rapport nr 18 (1999) Ninni Sirén: Datatek - en beskrivning av verksamheten ur personalperspektiv. ISRN LHS-SPEC-D-99-18-SE

Rapport nr 19 (1999) Marianne Näslund: BILD - SPRÅK - KÄNSLA. Tre elever med språkstörning målar och berättar om sina tankar och känslor. ISRN LHS-SPEC-D-99-19-SE

Rapport nr 20 (1999) Jari Linikko: Internatskola för ett dövt barn med utvecklingsstörning? Intervjuer med föräldrar om deras beslutsprocess. ISRN LHS-SPEC-D-99-20-SE

Rapport nr 21 (1999) Vera Oliveira Juhlin: Tidig läs- och skrivutveckling. En studie av elever i särskild undervisningsgrupp. ISRN LHS-SPEC-D-99-21-SE

Rapport nr 22 (1999) Tatiana Skoglund: På andra sidan månen. En studie av gymnasieelever med olika kulturell bakgrund och deras upplevelser av skolan. ISRN LHS-SPEC-D-99-22-SE

Rapport nr 23 (1999) Kirsti Paatero: Dyslexi och andraspråksinläring hos vuxna invandrare. Diagnostisering tolkad i en helhetsram. ISRN LHS-SPEC-D-99-23-SE

Rapport nr 24 (1999) Anna Ellström Lindholm: Möten och möjligheter - om språkmiljön. Skolpersonalens betydelse för barns språkutveckling. ISRN LHS-SPEC-D-99-24-SE

Rapport nr 25 (1999) Elisabeth Lundström: Samspel när barnet har ett funktionshinder. ISRN LHS-SPEC-D-99-25-SE

Rapport nr 26 (1999) Terttu Johansson: Arbetstillfredsställelse i läraryrket - en intervjustudie med lärare i åk 1-6. ISRN LHS-SPEC-D-99-26-SE

Rapport nr 27 (1999) Anders Söderberg: Delaktighet i grundskolan för elever med grav synskada. ISRN LHS-SPEC-D-99-27-SE

Rapport nr 28 (1999) Margareta Edén: Speciallärare och specialpedagoger i cirkel - yrkesroll och arbetsfunktion. ISRN LHS-SPEC-D-99-28-SE

Rapport nr 29 (1999) Emelie Cramér-Wolrath: Habilitering i teckenspråk för hörande föräldrar till teckenspråkiga döva och hörselskadade barn. En utvärderingsstudie av "FR-modellen". ISRN LHS-SPEC-D-99-29-SE

Rapport nr 30 (2000) Katarina Florin & Yvonne Hansson: Mötet. Bakgrunden till ett professionellt bemötande gentemot föräldrar med barn i träningsskolan. ISRN LHS-SPEC-D-00-30-SE

Rapport nr 31 (2000) Ulla Holmqvist-Äng: "JAG VILL - JAG KAN". Den Kommunikativa Kompetensen hos tre elever som har hörselskada/dövhet, utvecklingsstörning och rörelsehinder. ISRN LHS-SPEC-D-00-31-SE

